

planinski

V E S T

REVIJA ZA LJUBITELJE GORA ŽE OD LETA 1895

112. LETO / FEBRUAR 2007
3,13 EUR / 750 SIT

2

Revija Planinske zveze Slovenije

Zlati cepin Slovencem

Izdajatelj in založnik:

Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344

Izhaja enkrat mesečno.

Planinski vestnik objavlja izvirne prispevke, ki še niso bili objavljeni nikjer drugje.

107. letnik

Naslov uredništva:

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

Uredništvo Planinskega vestnika

Dvoržakova ulica 9, p.p. 214

SI-1001 Ljubljana

telefon: 01 434 56 87, faks: 01 434 56 91

e-pošta: pv@pzs.si

http://www.planinskivestnik.com

Odgovorni urednik: Vladimir Habjan

Uredniški odbor:

Marjan Bradeško, Marjeta Keršič-Svetel,

Andrej Mašera, Mateja Pate,

Emil Pevec (tehnični urednik),

Andrej Stritar (namestnik odgovornega

urednika), Tone Škarja, Slavica Tovšak,

Uroš Vidovič

Oblikovanje: Zvone Kosovelj, Aljoša

Markač

Grafična priprava:

Repro studio SCHWARZ, d.o.o.

Tisk: SCHWARZ, d.o.o.

Naklada: 5000 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Številka transakcijskega računa PZS je 05100-8010489572, odprt pri Abanki, d.d., Ljubljana. Naročnina 31,30 EUR (7500 SIT), 55 EUR za tujino, posamezna številka 3,13 EUR (750 SIT). Članarina PZS za članke vključuje naročnino. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva. Kopiranje revije ali posameznih delov brez privolitve izdajatelja ni dovoljeno. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi.

Program informiranja o planinski dejavnosti sofinancirata Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za kulturo in Fundacija za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji.

Slika na naslovnici: Danilo Cedilnik, "Ama Dablam", akvarel

O uredniškem delu

Pred kratkim smo dobili v uredništvo tri pisma, katerih avtorji so nam sporočili, da z objavo v Vestniku niso bili najbolj zadovoljni. Prvič so bile problem slike, drugič ni bilo besedila *italic*, tretjič je zmotila obdelava oz. skrajšanje prispevka. Vedno, kadar dobimo takšno pismo, nam je žal, čeprav je seveda zelo prav, da so nam pisali in nas na to opozorili.

Kadar delaš na kakršnem koli projektu, pri katerem sodeluje veliko ljudi, se vedno dogaja, da je kdo nezadovoljen, užaljen ali prizadet. To se praviloma ne zgodi zaradi slabih namenov, temveč zaradi nesrečnega spleta okoliščin. Ko se pripravlja posamezna številka, se zadeve praviloma zaostrijo, dela se veliko in hitro, komunikacij v vse smeri je prav tako veliko, v kratkem času je potrebnih na stotine podatkov, celotno uredništvo pa je usmerjeno v pripravo čim boljše številke. Pogosto gre torej za čisto praktične razloge: od danes do jutri moramo najti npr. primerno sliko, časa za daljše iskanje ni – torej pobrskamo po svojih arhivih! In imamo pri tem, če verjamete ali ne, vedno slabo vest ... Zaradi naglice žal včasih tudi preprosto pozabimo na želje nekaterih avtorjev.

Naše ukrepe pa seveda lahko razumete tudi kot uredniško politiko. Naš cilj je namreč narediti revijo, ki bo vseč čim večjemu številu bralcev, zato si bomo vedno pridržali pravico povzemanja ali krajšanja člankov, zahtevanja, da avtorji kaj popravijo, pa tudi slikovnega opremljanja. Brez tega žal ne gre, če želimo izpolniti prej omenjene cilje. Naj spomnim na znani primer iz zgodovine Vestnika, ko je Miha Potočnik napisal svoj prvi spis o gorah in približ uredniku: »Objavite v *Planinskem vestniku vse, kot je napisano, in ne popravite niti besedice ...*« Josip Tominišek, tedanji urednik, mu je ne glede na pravopisne napake odgovoril: »Objavil bom vaše sestavke, za katere zahtevate, naj jih ne popravljam, spreminjam. Moram pa vam sporočiti, da mnogi starejši planinski pisatelji pišejo in naravnost prosijo, naj jim to in ono dopolnim, popravim, spremenim in hvaležni so mi za to. Storil bom to, kar zahtevate.«

Eden izmed »krivcev« za tovrstne »napake« uredništva pa je tudi povečanje števila strani. Lani smo namreč objavili celih 1048 strani Vestnika, več kot kdaj prej v zgodovini obstoja revije! To je precej več kot prejšnja leta. In to je bil za nas svojevrsten šok, ki se mu šele prilagajamo. Poleg tega je treba poudariti, da je Planinski vestnik verjetno edina gorniška revija na svetu, ki objavlja pripevke svojih bralcev, ne pa naročenih člankov že uveljavljenih gorniških piscev. Število člankov, ki jih zavrnamo, je zanemarljivo majhno, redko kate-rega vrnemo v popravo. Popravljanje napačnih imen toponimov (teh posebno v člankih, ki opisujejo tuje gore, včasih

Nadaljevanje na naslednji strani ▶

◀ Nadaljevanje s prejšnje strani

kar mrgoli) in netočnih trditev, včasih pa tudi izrazov, ki jih v modernem evropskem diskurzu ne uporabljamo več, pa zahteva od urednikov veliko strokovnega znanja in zamudnega preverjanja po informacijskih virih. Tudi pri tako natančnem preverjanju se nam nehote lahko izmuzne kaka napaka.

Povečanje števila strani pa je prineslo s seboj tudi neki drug, nam doslej neznan problem: začelo nam je namreč primanjkovati dobrih člankov. S tem nočem reči, da so članki, v katerih opisujete svoja doživetja v gorah – teh imamo največ na zalogi – kaj manj vredni. Gre bolj za to, da se je pokazalo pomanjkanje avtorjev, ki bi se poleg tega lotili še česa drugega, npr. zgodovinskih, ekoloških, naravovarstvenih, raziskovalnih, razvojnih in drugih gorniških tem. Ne glede na intenzivno iskanje tovrstnih avtorjev so takšne teme zgolj izjema. Rešitev je seveda na dlani, vendar za zdaj še daleč od uresničitve: če bi se kdo urednikovanja lotil profesionalno, tudi rezultati ne bi smeli manjkati. Glede fotografov smo imeli v zadnjem letu več uspeha: na mnoge naše pozive se je oglasilo več mojstrov in rezultate si lahko – kadar nam je seveda ne zagode tisk – ogledate sami.

V uredništvu nam je zelo žal za vsakega »izgubljenega« avtorja. Za nas je vsaka pritožba sveta, saj ste nam vi, avtorji in bralci, najpomembnejši – ni hujšega, kot če bi si nakopali na ramena vašo zamero. Naj povem, da smo se z vsemi tremi avtorji »pogovorili« po elektronski pošti in vsi so dobronamerno sprejeli naša pojasnila. Skratka, še bomo sodelovali. Veseli smo, da se je tako razpletlo. In naj vas na koncu še povabim, da razmislite še o drugačnih temah, kot so te, o katerih ste doslej pisali. Potem pa jih vrzite na papir in nam jih pošljite. Veseli jih bomo!

Vladimir Habjan

ALPINIZEM 4-15

Trije dnevi odprave Čo Oju

Pavle Kozjek

Čomolhari, tibetanska lepota

Damijan Meško

PLANINSTVO 18-62

Vsaka rož'ca za kakšno bolezen rase ...

Miro Štebe

Janez Mally - zadnja priča katastrofe pod Storžičem pred 70 leti

Borut Mencinger

Stoletje v gorah - Jezik skozi čas

Dušan Škodič

V samotnem svetu Martuljskih Ponc

Jana Remic

Mangart – večni lepotec

Olga Kolenc

Povzpni se na gore in sprejmi njihove darove

Katarina Rošer

Sredi noči sam v šotoru

Marica Marolt

Tour des Combins

Živa Tavčar

**Podobe nekoristnega sveta
Ob razstavi Danila Cedilnika**
France Zupan

Na zadnji dan leta ...
Vladimir Habjan

Blagajevke in svet pod Grmado
Tone Wraber

Otroci na planinskih poteh
Irena Pečavar Čarman

**Vreme in razmere v gorah v
meteorološki jeseni 2006**
Miha Pavšek in Gregor Vertačnik

Mednarodni dan gora v Sloveniji
Milan Naprudnik

O fantu, ki ni videl zvezd ...
Mojca Luštrek

NA TURO 63-72

Jesenska nostalgija na Mišelj vrhu
Stane Poljak

Mišelj vrh, Mišeljski konec
Vladimir Habjan

Mont Ventoux nad Provanso
Marjan Bradeško

Zirbitzkogel
Tomaž Hrovat

NAŠA SMER 73-76

Grape v Krnski skupini
Iztok Rutar

**NOVICE IZ VERTIKALE
LITERATURA**

**NOVICE IN OBVESTILA
Kako poznamo naše gore?**
Andrej Stritar

Zlati cepin Slovencem

26. januarja so v Grenoblu kljub zapletom pri organizaciji prireditve podelili Zlati cepin za najboljši alpinistični vzpon v letu 2006. Za izbor nominirancev so običajno poskrbeli vrhunski alpinisti iz združenja Groupe de haute montagne (GHM) in revija Montagnes Magazine, tokrat pa je združenje GHM odpovedalo sodelovanje, zaradi »neprimerljivosti tako različnih alpinističnih dosežkov«. A uredništvo revije je vztrajalo in prireditev vseeno izpeljalo – nenazadnje nagrajenca izbere mednarodna žirija, sestavljena tudi iz nekdanjih dobitnikov Zlatega cepina.

Nominiranci so bili Britanca Ian Parnell in Tim Emmett za novo smer v jugovzhodnem stebru Kedarnath Doma v Indiji, Ukrajinci Igor Čaplinski, Andrej Rodioncev in Orest Verbitski za severni greben Singu Čarpe (Great Tower) v Pakistanu, Pavle Kozjek za solo prvenstveni vzpon v enem dnevu v jugovzhodni steni Čo Oja, Marko Prezelj in Boris Lorenčič za novo smer v stebru Čomolharija v Tibetu ter Kazahstanca Denis Urubko in Sergej Samoilov za novo smer v Manasluju.

Obe nagradi (strokovne žirije in občinstva) sta romali v slovenske roke: **Prezelj** in **Lorenčič** sta prepričala strokovno žirijo, **Kozjek** pa občinstvo. To je že tretji Zlati cepin za Slovence. Prvega sta leta 1991 prejela Andrej Štremfelj in Marko Prezelj za prvenstveni vzpon po južnem stebru Kangčendzenge, drugega pa leta 1996 pokojni Vanja Furlan in Tomaž Humar za vzpon v severozahodni steni Ama Dablama. Slovenski alpinisti so bili sicer že večkrat nominirani za to nagrado: Prezelj leta 2002, Humar pa za leti 1999 in 2004. Marko Prezelj je prvi alpinist na svetu, ki je že dvakrat prejel Zlati cepin.

V nadaljevanju objavljamo zgodbi o vzponih naših alpinistov, ki so s svojimi dosežki še enkrat dokazali, da slovenski alpinizem sodi v sam vrh svetovnega alpinizma. M. P.

Trije dnevi odprave Čo Oju

Prvenstveni solovzpon na osemtisočak v enem samem dnevu

✍ in 📷 Pavle Kozjek

Jutro 30. septembra bi bilo kot vsa druga jutra v baznem taboru, če nas iz jutranjega dremeža ne bi zbudilo streljanje. Kaj se dogaja, komu je namenjeno ...? Lovci tod nimajo kaj iskati, saj razen ptic, jakov in kakega potepuškega psa tu ni živali. Torej mora biti v bližini vojska ali policija, morda imajo kake manevre v bližini meje ...? Na kaj drugega je tistega jutra pomislil le malokdo. V zadnjih dneh smo res videli nekaj ljudi prečkati sedlo Nangpa La, znano kot pot tibetanskih prebežnikov na poti v Nepal in naprej v Indijo. A tam čez vodi tudi

tradicionalna pot trgovcev, ki prodajajo ceneno kitajsko robo v Nepal, na drugi strani himalajske verige. Široko sedlo se je razprostiralo pred nami kot na dlani, prav nasproti baznega tabora.

Prvi dan: incident

Nenavadna budnica me je vrgla pokonci in hitro sem se spravil iz šotora. Pogled proti sedlu je bil ta dan res nekoliko drugačen, tam se je vila dolga, raztrgana kolona ljudi. Na drugi

Smeri v JZ steni Čo Oja: z leve nova Slovenska smer, Yamanoi, Kurtyka-Triolet-Loretan

strani, na vzhodu, pa je bil vrh Čo Oju ovit v čuden oblak v obliki ribe; to bi pri nas zanesljivo pomenilo poslabšanje vremena. A v Himalaji so vremenska pravila drugačna in vsi smo upali, da monsun ne bo udaril še enkrat, ker nas je že prvi sneg zaustavil in prisilil k nekajdnevni poležavanju v taboru. Iz razmišljanja so me spet zdramili streli, tokrat sem jih slišal bolj desno spodaj, na zahodnem koncu baznega tabora. Ptice so prestrašeno prhutele nad šotori. A od tam ni bilo videti ničesar; le kolona črnih pik na snegu se je na videz počasi oddaljevala ... Še en strel, tokrat precej bliže, nekje spodaj na moreni prav pod našimi šotori.

Le nekaj minut pozneje so se med šotori baznega tabora pojavili prvi vojaki. Verjetno je le patrola, a dobro oborožena, saj eden izmed njih nosi čez ramena kar dve kitajski »kalašnikovki« ... Nato sem prav pod našimi šotori opazil še višjega oficirja, po videzu in tudi po vedenju sodeč je bil očitno poveljnik enote. Vojaki so se mu pridružili. Vsi so bili mladi, na videz še v najstniških letih; poleg njih je bila gruča otrok, ki so se stiskali drug k drugemu. Videti so bili preplašeni ... So morda naši Tibetanci v taboru dobili obisk? Nekaj se vsekakor dogaja, ker po stezi med šotori prihajajo novi vojaki ... Na skrivaj sem naredil nekaj posnetkov. Oficir je spraševal za daljnogled, bolj zahteval kot prosil, in ameriški plezalec iz najbližjega šotora mu ga je brez prigovarjanja izročil. Vsi so napeto zrlj proti sedlu, a tam na prvi pogled ni bilo videti nič posebnega. Kolona je medtem izginila za obzorjem, črnih pik na snegu ni bilo več. Sedlo je bilo široko, skoraj ravno, in težko je bilo oceniti, kakšno razdaljo so medtem prehodile. Morda kilometer, dva ... lahko tudi več. Vojaki z otroki so nato počasi odšli proti šotoru s kitajsko zastavo v sredini baznega tabora. Toda zakaj so tibetanski otroci spremljali vojake?

Dobro uro pozneje je tabor spet oživel. Vojaki z otroki so se vračali po stezi skozi tabor, eden izmed njih je nosil na plečih odraslega Tibetanca. A vojak ni dolgo zdržal, precej na hitro ga je spustil na tla, da se je mož opotekel in na glas zastokal. Očitno je bil Tibetanec ranjen v nogo, a vendar se je nekako ujel s palicami, ki jih je imel v rokah. Vojak ga je napotil pred seboj po stezi med šotori. Skrit za našo

Nepovabljeni obiskovalec baznega tabora

kuhinjo sem skušal posneti prizor s kamero, a sem bil prepozen, ujel sem le delček dogajanja in skupina je spet izginila med šotori. Torej vendarle niso streljali samo v zrak ...!

Popoldne je bilo v taboru na videz spet vse mirno. Po kosilu smo kot po navadi še malo posedeli za mizo v našem velikem šotoru in počasi, brez prave vneme igrali tarok. Uroš, Marjan, Emil, Aljaž in jaz bomo šli jutri pod steno in postavili pomožni bazni tabor ... Nahrbtniki so bili pripravljene in v mislih smo se že počasi selili na drugo stran gore. Popoldansko sonce je v tabor prineslo nekaj toplote, ki je bila na višini 5700 metrov, na kateri je stal bazni tabor, še kako dobrodošla. Tedaj sem od nekod ujel besede: » ... the body is there.« Igre je bilo konec. Že prvi pogled skozi objektiv daljnogleda ni dopustil nobenega dvoma: v gazi na začetku sedla je ležalo človeško truplo. Morda je bilo od nas do tam kakih 500, 600 metrov zračne razdalje, morda več, a že z majhno povečavo se je dovolj razločno videlo. Počasi smo sestavljali žalostno sliko jutranjih dogodkov ... Nekaj Tibetancev iz tabora se je medtem zbralo v gručo pod našim šotorom, razburjeno so se pogovarjali v svojem jeziku in kazali proti sedlu. Nihče ni znal angleško, zato sem poiskal našega nepalskega kuharja Padama in ta je preprosto in brez olepševanja povedal: dva so ubili spodaj na moreni in tam v gazi leži dekle, ki so jo ustrelili v hrbet. Pozneje sem ga prosil, če lahko to ponovi še v kamero. Videti je bil pretresen, previdno je izbiral besede in povsem sem ga razumel. Ni varno preveč govoriti o tem, še posebno če živiš v soseščini, kot kuhar na odpravah pa bo verjetno še mnogokrat obiskal te kraje ...

Slovenska smer se prebija na poljski greben: zadnjih 300 m

Drugi dan: proti steni

Naslednji dan smo pozno dopoldne odri-nili pod steno, proti svojemu pomožnemu baznemu taboru. Temna lisa v gazi na sedlu se je še vedno jasno videla na belini snega in spraševali smo se, zakaj ubitih vsaj spodobno ne pokopljejo: je to opozorilo ali morda le izraz brezbržnosti do vsega preostalega sveta, ki ga na neki način zastopa veliki bazni tabor pod Čo Oju?

Težave z nosači, ki so nam pomagali pre-nesti tovore do pomožne baze, so nam vsaj nekoliko odvrnile misli od dogodkov prejšnje-ga dne. Zdelo se jim je, da so premalo plačani za svoje delo, in hitro so dosegli svoje. Nismo imeli posebne volje za pogajanja, saj smo vedeli, da se bo treba že jutri povsem posvetiti steni in vsaj za dan ali dva zakleniti spomin na dogodke, ki nimajo s plezanjem prav ničesar skupnega. Vreme bo lepo; zvečer je stena ugas-nila v rdečem soncu in upali smo, da bodo ugodne tudi razmere.

Tretji dan: dolgih 14 ur

2. oktobra smo se zbudili zgodaj, sredi noči. V manjšem šotoru sta se pripravljala vodja odprave Uroš in Aljaž, v večjem pa smo se gnetli Emil, Marjan in jaz. Posebno za Emila sem bil zelo vesel, ko se je v zadnjem hipu pridružil odpravi, saj sem skupaj z njim »davnega« leta 1983 doživ-ljal Gangapurno, svojo prvo himalajsko odpravo. Še dve leti prej se je prav on skupaj s Šraufom in Cenetom Berčičem v epskem vzponu prebil čez južno steno Daulagirija. Tudi Cene je bil tokrat pod Čo Oju, s štajersko odpravo, ki je že uspela v normalni smeri. Z Marjanom pa sva poleg pleza-nja v naših hribih v zadnjih letih obdelala nekaj dobrih sten v perujskih Andih. O tem, kaj bo kdo preplezal v steni Čo Oju, se pravzaprav nismo dosti pogovarjali. Vedel sem, da Uroš in Aljaž nameravata poskusiti v smeri Kurtyke, Emil in Marjan sta odločitev prepustila jutru, moja tiha želja pa je bila znana že na začetku odprave: solo vzpon do vrha v enem samem zamahu, po mož-nosti po novi smeri.

Noč ni bila pretirano mrzla in kmalu potem, ko sem zapustil tabor, se je puhovka preselila v nahrbtnik, ki je bil za himalajske pojme skoraj prazen. Daleč največ prostora in teže so zavzele male tri termos steklenice s toplim napitkom. Pa vetrne hlače, rezervne rokavice, nekaj na maratonih preizkušenih energetskih gelov, fotoaparati in tanka vreča za bivačanje, če mi slučajno spodleti: še vedno bo bolje kot nekoč na zimskem Daulagiriju, ko za bivačanje na osem tisoč metrih nisem imel nič ...

Slap na 7200 m

Kmalu sem ugotovil, da sem prehitro zavil navzgor v steno: pot je bila zaprta z neprehodnimi skalnimi previsi. Temno je bilo kot v rogu in čelna svetilka je pomagala le za bližnjo orientacijo, preostalo je šlo bolj ali manj po spominu. Treba bo še kakih sto metrov na desno, nato pa navzgor po vedno bolj strmem snežnem jeziku. Razmere so bile dobre in ko sem bil enkrat v pravi smeri, je šlo zares hitro. Med kratkim postankom sem opazil spodaj štiri lučke; dve izmed njih sta se počasi odmikali na desno – to je bila verjetno mlajša naveza, Uroš in Aljaž – drugi dve pa sta mi sledili; kazalo je, da v novi

smeri ne bom čisto sam ... Skalna stena nad nami je medtem počasi dobivala barve jutranje zarje, tudi greben sedemtisočaka Nangpai Gosuma, ki se je dvigal na drugi strani baze, je bil že osvetljen. Na položnejšem mestu sem izkopal luknjo v led in se ustavil. Jutranji mraz je besno grizel, kljub hitremu tempu me je zeblo in moral sem se obleči: spet je prišla prav topla puhovka, zdaj sem oblekel tudi podložene vetrne hlače ... Pridno sem pil, saj se mi je zdelo, da bi morali dobri trije litri pijače zadostovati do vrha. Vmes sem v slogu maratoncev stisnil še en energetski gel, ploščice so se mi že zdavnaj uprle. A nekaj je bilo treba pojesti, sicer bi se »mašina« kaj hitro ustavila. V himalajskih višinah še toliko prej ... Še kakih tristo metrov stene je bilo do Poljskega grebena. Smer pod skalno pregrado je v loku zavijala proti desni, tako da še vedno nisem videl izhoda na greben. Upal sem le, da nisem zašel v past: iz naše pomožne baze je bilo slutiti, da bo to najtežji del smeri. Zares se je široka ledena strmina zgoraj iztekla v ozek ozebnik s previsno steno na levi strani. Tedaj sem že videl, da se ozek trak ledu izteka na greben: prehod torej je, a kakšen? Čim bliže sem prihajal, tem bolj pokončen je bil: navpičen leden slap na 7200 metrih. Ni bil prav visok,

30. september: kolona Tibetancev na sedlu Nangpa La

verjetno manj kot deset metrov, in tudi led je bil videti trden, a skrbel me je izstop iz njega: pogosto je nad takšnimi slapovi mehak sneg ali pršič, v katerem cepin zlepa ne najde opore, da bi lahko človek varno izplezal iz zadnjih metrov vertikale ...

Obvoz po skali

Nisem hotel preveč tvegati. Pravzaprav čim manj, le toliko, da bi prišel čez ... Proti svoji navadi sem pogledal dol: ne, napake tu ne bo, ne sme je biti, ker bi se končala kilometer niže, kjer se stena izteka v razbiti ledenik. Skala desno ob slapu je bila videti prehodna, predvsem pa zanesljivejša. Počasi, meter za metrom, sem se v popolni zbranosti prebijal čez kočljivo mesto. Kamnina je bila zglajena, verjetno je tam čez drvelo že veliko plazov. Tu pa tam sem zataknil za skalo tudi cepin, a v glavnem sem iskal oprimke z golimi rokami. Seveda je bilo mraz, vsaj dvajset pod ničlo, zato nisem smel preveč oklevati. Na polički sem naredil fotografijo; dokumentacija je pomembna, posebno v novih smereh. Nato sem se počasi, skrajno previdno odplazil nazaj proti levi. V led primrznjene granitne luske so ponujale dobre oprimke, a sem se jim raje izognil, niso bile dovolj zanesljive. Zobje derez so presunljivo škrtali ob skalo, a tega zvoka sem navajen, takšna je pač spremljava kombiniranega plezanja v ledu in skali. Še tri metre, dva ... in navpično mesto je bilo za menoj. Pot navzgor je bila odprta!

Na grebenu

Poljski greben me je nagradil s pričakovanim pogledom na zahodno stran gore, normalno smer in tabor številka dve z množico šotorov. Privoščil sem si kratek oddih: zdelo se mi je, da je najtežje za mano, a čakalo me je še devetsto metrov grebena – gornjih devetsto metrov osemtisočaka ... Streznitev je prišla takoj: na osojni strani se je sneg udiral čez kolena. Iskal sem trdnejši teren, a brez uspeha, pršič po zadnjem sneženju očitno še ni bil predelan. Le nekoliko spihan je bil, skorjast, tako da je bila hoja po zaobljenem hrbtu še bolj zoprna. V upanju na lepše razmere sem se usmeril naravnost v največjo strmino: res je bilo bolje, a takoj ko je greben postal položnejši, je bila spet ista

pesem. Celo do pasu sem se izgubil v nekakšnem zametu in resno me je zaskrbelo, da se bom skupaj s kložo odpeljal po isti poti nazaj v dolino. Vrh se je spet zdel neskončno daleč, čas pa je prehitro tekkel in prvič sem pomislil, da mi morda ne bo uspelo. Počasi, z naporom in vedno pogostejšimi počitki sem se po levi strani grebena prebijal nad višino tabora 3. Položna rampa me je vodila in počasi usmerjala še bolj v levo; tam sem že videl plezalca, ki se je spuščal ob vrvi. Verjetno z vrha ... Tam je bil torej stik z normalno smerjo. Njegovi gibi so bili počasni, okorni, kot robot se je premikal ob pritrjeni vrvi navzdol. Spremljala sta ga dva šerpovska vodnika, ki sta bila ob počasnem sestopu očitno živčna. A zanje je bilo časa vsekakor še dovolj; upal sem le, da tudi zame, ki sem bil šele na poti navzgor. Naslednjo gručo sem srečal prav v najstrmejšem delu smeri. Nisem je hotel čakati, plezal sem kar po ledu in skalah ob vrvi, medtem ko so se sestopajoči počasi, drug za drugim, zibali navzdol ... Nato sem prehitel prvega plezalca, ki je šel navzgor. Počival je, krčevito kašljal in ni bil videti prav pri močeh, a se je znova zagnal v breg. Ko se enkrat prebiješ skozi vse napore in trpljenje priprav, aklimatizacije, spanja v višinskih taborih, se oklepaš vsakega, tudi najmanjšega upanja na vrh ...

Vrh

Ko se je po naslednjih dveh urah strmina prevesila v položni vršni plato, vrha še vedno ni bilo videti. Nisem imel občutka, koliko časa sem na poti, a zdelo se mi je, da sem začel davno, pred dnevi ... Od plezalcev v bazi sem slišal, da hodiš po tej ploščadi še dva kilometra skoraj po ravnem. Iz srca sem upal, da so pretiravali, a očitno niso bili daleč od resnice. Zdelo se mi je, da se planota že preveša na nepalsko stran, ko se je končno pokazal vrh. Označevala ga je zastavica, poleg nje pa je počival plezalec. Povedal je, da mu je ime Christian in da je doma iz Romunije. Nato sva oba utihnili. Sonce se je počasi spuščalo proti obzorju in razgled je bil mogočen, posebno proti vzhodu, kjer se je v vsej svoji veličini razkazoval obsijani Everest. A tople so bile le večerne barve, veter iz Tibeta je leden in ko sem snel rokavice, so mi prsti v nekaj trenutkih zledeneli. Treba bo nazaj ...

Člani odprave (z leve): Peter Poljanec, Emil in Aljaž Tratnik, vodja Uroš Samec, Pavle Kozjek, Marjan Kovač. Urban Golob in Miha Habjan sta se zaradi zdravstvenih težav predčasno vrnila domov.

Veliki občutki bodo tako ali tako prišli pozneje, morda pa jih sploh ne bo. Tisti hip sem bil predvsem utrujen in sem dobro vedel, da je treba priti še dol, najmanj do prvega šotora. A zavest, da se je pravkar zgodilo nekaj, kar sem si dolgo želel, je bila vendarle nadvse prijetna, medtem ko sem se spuščal proti zahajajočemu soncu na zahodnem obzorju. Z mrakom je utrujenost postajala neznosna; kot nekoč pod vrhom Everesta sem se zalotil, da sem dremal kar stoje, oprt na cepin. Počitki so bili vedno daljši, pogostejši, noge vedno bolj mlahave, a v šotorčku v taboru 3, iz katerega sta me poklicala Aljaž in Uroš, sem se ustavil le za kratko. Povedala sta mi svojo zgodbo: razmere v smeri Kurtyke so bile slabe, zato sta prečila nazaj proti levi in nazadnje skupaj z Marjanom in Emilom preplezala slap, ki sem se mu izognil po skali. Zahvalil sem se jima za čaj in ponujeno prenočišče, nato pa nadaljeval pot navzdol, nekam pod sedem tisoč metrov, kjer je spanje vsaj malo podobno počitku ... Sestopal sem, kot da bi me

nosila luna, ki je medtem prilezla izza grebena naše gore, in šele malo pred polnočjo zbudil Marjana in Emila na dvojki. Vode!!! Potem sem se zavlekel v najbližji prazen šotor, zavil v vrečo za bivakiranje in preden sem utonil v spanec, sem še pomislil: bil je dober himalajski dan. Takšnega, kot je bil tisti pred našim odhodom v steno, pa upam, da ne bo nikdar več. Na nobeni odpravi ...

Prvenstveno Slovensko smer, V- (oz. AI4 v slapu)/50°–60°, 1100 m, skupna višina do vrha 2000 m, v jugozahodni steni Čo Oju (8201 m) so 2. 10. 2006 preplezali Pavle Kozjek in navezi Marjan Kovač-Emil Tratnik ter Uroš Samec-Aljaž Tratnik. Samec in A. Tratnik sta plezala v alpskem slogu, Kovač in E. Tratnik pa sta prenočila v aklimatizacijskem šotoru na T2. Kozjek je zgornji del preplezal po Poljskem grebenu in dosegel vrh v 14 urah in pol; to je prvi tovrstni vzpon na osemtisočak v enem dnevu. ◉

Čomolhari, tibetanska lepotica

✍️ Damijan Meško 📷 Marko Prezelj

Začelo se je tako, da me je poklical Mark. Vprašal me je, ali bi šel na odpravo na Čomolhari. Odgovoril sem mu, naj mi pusti dva dni, da premislim, uredim vse v službi in se odločim. Toda že tisti hip, ko sem odložil slušalko, sem vedel, da bom šel. Za vsak primer sem vprašal še Toneta Škarjo, nestorja in legendo slovenskega himalajizma, kaj misli o tem; je na tej odpravi potreben zdravnik? Malo je pomislil, se za nekaj trenutkov zagledal skozi kratkovidna očala v tla in je rekel: »Potreben je, pojdi.«

Čez štiri mesece smo odšli. Najprej smo se ustavili v Pekingu, vendar nas ni navdušil. Ogledali smo si Nebeški tempelj. Na ulicah ne vidiš otrok, samo odrasle in starce, skoraj vsi imajo v ustih cigareto. Kitajci niso preveč prijazni ljudje.

Drugi večer smo odvlekli vso prtljago na železniško postajo in začela se je vožnja z vlakom v Laso. Trajala je dva dni in dve noči. Vse življenje sem si želel, da bi se peljal s sibirsko železnico. Sedem dni z vlakom! Zdaj sem si premislil, dva dni vožnje je dovolj, čeprav je železnica Peking-Lasa čudo tehnike in je tibetanska pokrajina res lepa. Mi smo jo občudovali dva dni, potniki na vlaku pa našo prtljago. Kdo danes še potuje v kupeju modernega vlaka s sodi?

V Lasi nas je sprejela gospa Yang Zhen, nekakšna ministrica za turizem v Tibetu v kitajski vladi. Ker tibetanske vlade ni več. Mlada in lepa gospa, bila je prijazna in ugodila je vsem našim prošnjam in zahtevam. Ves čas je ponavljala: »No problem.« Od Lase smo potovali do naše gore z dvema terenskima avtomobiloma. Pri jezeru Gala tso smo zagledali Čomolhari, visoko, lepo belo piramido, sveže pobeljeno s snegom. Čomolhari pomeni Boginja, mati deklet. To sem odkril po pogovorih in posvetovanju z več Tibetanci. Osamljena se dviga iz himalajske verige in je res zelo lepa, kakor

Jangmogospha in Čomolhari

se spodobi za goro, ki bedi nad tibetanskimi dekleti. Ko so avtomobili obtičali pod njo, smo se ustavili pri kamniti ogradi za jake. Tibetanci so natovorili trideset konjičev in karavana se je napatila proti bazi.

Pri belem konju

Naša baza je bila ob svetem jezeru tik pod severno steno Čomolharia. Ledenik izpod gore se je zajedal v jezersko gladino. Ob jezeru je bilo le malo ravnega prostora. Najlepšega smo morali nameniti za kuhinjo in jedilnico. Drugi smo se morali znajti sami. Izgubljeno sem gledal, kje bi si postavil šotor. Mark mi

je rekel: »Tvoj šotor bo tam, kjer stoji tisti beli konj.« Pogledal sem navzgor; pod moreno nad taborom je bila majhna ravnica, na kateri se je pasel bel konj. Vsi tibetanski konjiči so rjavi, le ta je bil bel. Tam je Rok postavil šotor zame; kar naenkrat je stal, kakor čudež, in kadar sem prišel pozneje v jedilnico, sem Roka pozdravil: »Hvala, Rok, ker si mi postavil šotor.« To je bil tri dolge in lepe tedne moj dom na višini 5200 m.

Že naslednji dan so fantje odšli na prvo aklimatizacijo. V bazi sem ostal sam z Ongčujem in Tseringom. Čez dva dni je sledila druga aklimatizacija, daljša in zahtevnejša. Nisem mogel z njimi, ti fantje so bili zame prehitri. Takrat sem bil že malo zaskrbljen. Skozi daljnogled sem sledil drobnim pikam na gori Jangmo

gospha, ki je že bližnja soseda lepote Čomolhari. Toda profesionalci so profesionalci, vse je šlo v redu in gladko.

Po nekaj dneh v bazi, po natančnih pripravah ob prelepem jezeru, so se spet odpravili na goro. Tokrat je šlo zares. Mark mi je izročil voki-toki. »Ves čas imej vklopljenega,« mi je rekel. In so odšli. Najprej ob jezeru do svete vode, h kateri so hodili tibetanski romarji na sveto umivanje, nato strmo navzgor do ledenika in potem do vstopa v steno. Tam so prvič bivakirali. Naslednje jutro so začeli plezati. Dve navezi v severni steni in ena v SZ-razu.

Tistih šest dni je bilo tudi v baznem taboru zelo mrzlo in pričakovanje je bilo napeto. V šotoru je bilo zjutraj ivje in če si se dotaknil

stene, se ti je vsulo za vrat vse polno ledenih kristalov. Ves dan je pihal močan veter. Kako je šele tam zgoraj, sem premišljeval. V tistih dneh sem veliko posedal na mrzlem kamnu ob šotoru pri Belem konju in opazoval steno skozi daljnogled. Bolele so me že oči, bolet me je vrat in zaradi mrzlega kamna tudi tisto mesto pod križem. Ongču mi je pomagal z daljnogledom poiskati temne pike, ki so se prikazale le takrat, ko so bile na snežišču, in pozneje tik pod vrhom.

Vrh

Najprej so se oglasili z vrha štirje plezalci, ki so preplezali ozebnik v severni steni. Ura je bila dvanajst in dvajset minut. Uspelo jim je. Na vrhu so stali Samo, Rok, Tine in Matej. Nasled-

nji dan, natanko ob isti uri, sta se oglasila z vrha Mark in Lori. Kamen se mi je odvalil od srca. Zdaj morata samo še sestopiti.

Prvi štirje so bili v steni štiri dni in so trikrat bivakirali. Ko so sestopali, sem jim ves čas sledil z daljnogledom. Tako počasi so drseli po steni navzdol, se ustavljali, združevali, dve piki sta se spet ločili in nato počasi drseli proti dnu. Znočilo se je. Vedel sem, da se bodo vrnili, čeprav jih nisem več mogel videti. Potem so se pojavili ob jezeru. Še danes se spominjam tistih pretresljivo lepih lučk, ki so počasi drsele ob ledeno mrzlem jezeru in se približevale šotorom v bazi, v neenakomernih razdaljah, v raztrgani koloni, od časa do časa je katera ugasnila ali poniknila. Ob desetih zvečer so prišli vsi štirje v bazo. Samo, Rok, Tine in Matej.

Levo: Baza ob svetem jezeru. Zgoraj: Od leve: Lori, Rok, Mark, Damijan, Matej, spredaj Samo in Tine.

»Z mano je konec«

Naslednjega dne smo šli vsi počakat pod steno Lorija in Marka. Prvi se je približal Mark. Ko se je vračal, je še pobiral bambusove palice z zastavicami, ki so mu pomagale najti pot ob vrnitvi. Mark je bil predvsem vesel in v njem je bilo še veliko moči. Potem se je počasi bližal Lori. Ustavljal se je, sedal v sneg in počival. Šel sem mu naproti. Oči je imel globoko v lobanji in ko sva se objela v tistem snegu pod steno, je rekel s pretrganim glasom: »Z mano je konec!« Pa vendar je bilo srečanje veselo, prijateljsko in pristrčno. Še dve uri mučne hoje po moreni in ob jezeru in spet smo bili vsi v bazi. Zdaj moram povedati skrivnost in resnico: vsi smo se zbrali ob Markovem šotoru in od ust do ust

je potoval kozarec; v njem je bila najprej medica iz Kamnika in potem še slivovka izpod Mangar-ta. Razpoloženje je postalo takšno, da je hotel Matej skočiti v jezero in plavati, plavati. Že se je slekel, toda rešil ga je Tine, njegov dobri prijatelj; skočil je za njim in ga potegnil k bregu. Ni bilo skoka v ledeno mrzlo vodo. Po jezeru so plaval kosi ledu kot majhne ledene gore.

»Na te konje bom še stavil«

Ko je bila stena preplezana, sva šla z Markom na greben nad bazo poročat Tonetu o uspehu odprave. Z grebena je bilo videti daleč po tibetanski planoti in telefon je tam dobro sprejemal. Pihal je veter in bilo je mrzlo. »Najprej govori ti,« mi je rekel Mark. Tonetu sem povedal nekaj nepomembnih stavkov. Potem mu je Mark poročal o vzponu, o obeh smereh, o vetru in o uspehu. Govoril je s hripavim in stišanim glasom, z obrazom, ki je bil od vetrov in mraza čisto spremenjen, in z močno razpokanimi ustnicami. Na

Mark v akciji

koncu je rekel: »Na te konje bom še stavil!« Lepo si rekel, Mark, sem si mislil.

Pospravili smo bazo, niti papirčka nismo pustili za seboj; vsi bodo vedeli, da je bila tu slovenska odprava. Naj živi Slovenija! Snežilo je in greti smo se ob ognju, ki je med snežinkami slabo gorel. Poslovili smo se od naše lepotice Čomolhari in od svetega jezera in zavili proti dolini.

V Lasi je prodajalka v trgovini, v kateri smo si sposodili plinske bombice, gledala Markov obraz: posušen, na ustnicah kraste, razpoke, kri, nos osmojen. Sočutno ga je prijela za roko in mu rekla: *»Some day, you will be perfect!«*

Lepa kitajska ministrica Yang Zhen nas ni sprejela, čeprav je navada, da odpravo ob vrnitvi sprejmejo na poslovilno večerjo. Mi pa

Na vrhu - po štirih dneh

smo ves čas pripravljali Sama, da bi jo poskušal osvojiti, tako da bi bila bolj milostna do prihodnjih slovenskih odprav v Tibet, da bi nam bolj in več pomagala, da bi bila bolj razumevajoča do nas. V Lasi smo sedli na vlak, v Pekingu na letalo in bili smo hvaležni in veseli, da je Matejeva mama, gospa Silva, dobila letalske karte za nas, čeprav smo bili razsejani po vsem letalu.

In prišli smo domov.

Vrnili smo se.

Srečna odprava. Zakaj srečna?

Nihče ni ostal na gori, nihče ni pomrznil in vsi so preplezali tisto, kar so si želeli.

Mark, boš še stavil na te konje?

Člani odprave na Čomolhari (7326 m), Marko Prezelj (vodja), dr. Damijan Meško (zdravnik) ter Rok Blagus, Tine Cuder, Matej Kladnik, Samo Krmelj in Boris Lorenčič, so preplezali dve prvenstveni smeri v alpskem slogu. Po štirih dneh plezanja in treh bivakiranjih so po Severnem ozebniku 14. 10. 2006 dosegli vrh Blagus, Cuder, Kladnik in Krmelj, 16. 10. pa sta ga po še težjem Severozahodnem razu še Lorenčič in Prezelj. Za to sta potrebovala šest dni plezanja in pet bivakiranj. ◻

SZ raz - pogled proti vrhu

Večerno sonce na pobočjih Jangmogospha

Vsaka rož'ca za kakšno bolezen rase ...

Kar z vrečkami nad planinsko cvetje

✍ in 📷 Miro Štebe

Jutranje obveznosti so me tako zadržale, da sem zamudil vse prijateljske hribovske družbe, pa tudi za kakšno resno turo mi je vse bolj zmanjkovalo časa. Zato sem se odločil, da grem proti Krvavcu. Nisem imel določnega cilja, rekel pa sem si, da bom pogledal, kako so prijatelji iz društvenega markacijskega odseka poskrbeli za pot čez Ježa. Kar nerodno mi je bilo, da fantje tako pridno hodijo opremljat poti, jaz pa si njihovega dela še ogledam ne. Sploh pa se mi je zdelo, da je cilj primeren, saj sem se odločil, da se z avtom odpeljem vse do Kriške planine, tako da bom že na izhodišču precej visoko.

Vreme je držalo in že pod Ambrožem so se mi začeli razkrivati širni razgledi po Ljubljanski kotlini in čipke vrhov, ki bdijo nad njo. Še najbolj mi je pogled uhajal proti Julijcem, saj sem vedel, da si je največ prijateljev izbralo cilje tam, pa me je zanimalo, ali imajo dobre razmere.

Nekoč so bile poljane pogačic

Ko sem zakorakal po pobočju Krvavca, sem si zaželel, da bi bil tisti začetni del poti čimprej za mano. Razumem, da Slovenci kot smučarski narod, za kar smo se včasih razglašali, potrebujemo smučišča za množično smuko in da so tisti, ki so se odločili za Krvavec, žrtvovali prijeten planinski kotiček ... Bolj me motijo počitniške kočice in lokalčki, ki jih je odločno preveč zraslo ob robu smučišča, tam, kjer so se včasih spomladi zlatile nepregledne poljane pogačic, kasneje pa drugega cvetja. Letos spomladi sem, kot v preteklosti že večkrat, tja peljal otroke, da bi jih slikal med množico rumenih cvetov – pa sem bil razočaran. Pogačic je zdaj tam neprimerno manj, kot jih je bilo. K sreči smo rumene preproge še našli na drugih krvavških pobočjih in na sosednjih planinah. Zasluge za njihovo izginotje imajo prav te hišice, za katere so pristojne službe v Cerkljah in tudi Kranju

Do kdaj bodo te rožice še kljubovale človeški nepremišljenosti?

Od daleč s Krvavcem ni nič narobe.

tako radodarno izdajale gradbena dovoljenja. To, da včasih kar soliden hotel tam propada, pa očitno nikogar posebej ne gane. Čakajo na zasebni kapital.

Ob tem si ne morem kaj, da tem občinskim in tudi državnim »skrbnikom« za urejanje prostora ne bi očital tudi onesnaženja krvavškega vodovoda. Spomnim se, kako smo v naši vasi pred desetletji dobili vodovod in smo bili ponosni, da imamo »krvavško vodo«, najbolj čisto in najbolj kakovostno v državi, kot so takrat radi poudarjali. Krvavški vodovod še vedno oskrbuje s pitno vodo številne porabnike, njegova kakovost pa je čedalje bolj sporna – zaradi smučišča, predvsem pa zaradi počitniških in drugih objektov, ki nimajo ustrezne kanalizacije. Kako kratkovidni so včasih tisti, ki jim je zaupan nadzor nad prostorom!

Spomin na Ajde

Črnoglede misli sem skušal pregnati, saj sem bil že nad 1000 metri, zato sem se bolj posvetil opazovanju pobočja pod domom na Krvavcu in iskati pomol, ki mu pravijo Na Bleku, kjer so arheologi našli sledi zgodnje srednjeveške poselitve. Tam naj bi bili pasli in živeli že ajdje – Vlahi, ki naj bi se bili sem gor umaknili pred novimi priseljenci Slovani. Stara pripovedka govori, kako sta dve lepi velikanki – ajdinji – od tod gledali v dolino k svojemu razrušenemu domu, kjer je ležalo očetovo truplo.

Tako dolgo in hudo sta jokali, da je v dolino priteknel krvav potok solza. Od tod naj bi imel Krvavec svoje ime, arheologi pa zdaj razmišljajo, da bi na mestu, kjer so našli ostanke nekdanje poselitve, uredili arheološki park. Misel se mi zdi zanimiva, saj bi tako popestrili poletno ponudbo Krvavca in obogatili splošno vedenje o zgodovini naših krajev. Vsekakor bi morali vse skupaj urediti premišljeno in kakovostno, predvsem pa tako, da ne bi dodatno obremenjevali okolja.

Kdo vse se pase po gorskem cvetju

Ujel sem svoj korak, zato sem šel kar hitro mimo doma in kapelice, saj si nisem želel družbe nedeljskih turistov, ki so vsi presopli hlastali za zrakom ali pa pridno stikali za tistimi redkimi rožicami, ki so še ostale. Nisem si mogel kaj, da ne bi eni od nedeljsko opravljenih »hribovk« mimogrede, ko sem se ustavil, da bi slikal, rekel, ali ni škoda, da takole redčijo rožice, ki se vse leto pripravljajo za en sam cvet, zdaj pa bo moral čez nekaj dni oveneti nekje v dolini, pa mi je gospa hitro zabrusila: »Če jih ne utrgamo mi, jih pa krave popasejo!« Skušal sem ji dopovedati, da krave le ne naredijo toliko škode med planinskim cvetjem kot nedeljski planinci, a se gospa ni dala, zato sem se hudoval nase, da sem sploh iztegnil jezik.

Ko sem pot nadaljeval proti Zvohu, pa sem se moral spet oglasiti. Že od daleč sem opazil

večjo skupino po planinsko opravljenih starejših ljudi, ki so se vzpenjali proti vrhu smučišča. Bilo jih je približno za en avtobus in dajali so videz organizirane skupine. V oči mi je padlo, da so bili skoraj vsi opremljeni s plastičnimi vrečkami in da so se vzpenjali pravzaprav v strelce, zraven pa so vneto iskali cvetje. Največ so trgali materino dušico in planinsko reso, v vrečki ene gospe pa sem videl tudi drugo cvetje, med drugim tursko preobjedo.

»Ja, gospa, a vi pa vse trgate?«

»Seveda, saj v hribih so vse rože zdravilne!« mi je nejevoljno odvrnila in mi dala vedeti, da ji ni do pogovora.

»O, to pa ne drži! Ravno tiste modre rože, ki jih imate tamle, so strupene.«

»A, dajte no, dajte. Prijateljica se spozna na čajčke, pa pravi, da je vsaka rož'ca v hribih za kakšno bolezen dobra!«

»To je pa res, če boste uživali tiste rože, boste imeli gotovo dobre bolezenske težave!¹ Pa še nekaj drugih strupenih planinskih rož poznam!«

»Bom kar našega vodnika vprašala. Saj se tudi on spozna na rože. Fonzi, a so te plave rože res strupene?« je že klicala navzgor po pobočju.

Modre rožice mogoče niso za v čaj ...

Kot bi udarila strela, se je vsa sivolasa čreda ustavila in zbegani pogledi so švigali od mene do atletske grajenega gospoda poznih srednjih let, ki mu je le pivski trebušček kvaril linijo, vseeno pa je nosil izzivalno rutico in očala, s katerimi je na ženski del družbe gotovo delal dober vtis, saj so spominjala na očala filmskih zapeljivcev. Z odločnim korakom je poln zupanja vase prihitel po hribu, samozavest pa mu je malo pošla, ko je moja sogovornica povedala, kaj sem ji razložil. Skušal se je izmotati: »Kakor se spomnim, imajo nekatere plave rože pogojno lahko tudi kakšne stranske, nezaželene učinke. Ampak strupene pa niso,« se je neprepričljivo izgovarjal in za vsak primer

¹ Preobjede so zelo strupene rastline, ki vsebujejo alkaloid akonitin. Zastrupitev je možna celo skozi kožo, trup pa deluje na živčni sistem. Zaradi ohromitve dihalnega centra in zastoja srca lahko nastopi smrt. Turska preobjeda (*Aconitum tauricum Wulfen*) je endemit Kamniško-Savinjskih Alp.

še rekel: »Lahko bi imela kakšen glavobol, hujšega pa ne bi bilo, posebej če bi jih posušila in čajček pripravila skupaj še z drugimi rožicami. Ampak, Alenka, da ne bi bilo kaj narobe, je vseeno bolje, da jih ne daš v čaj. To velja tudi za druge.« Zviška me je premeril od vrha do tal, saj mu ni bilo všeč, da mu zbijam avtoriteto, nabiralci zelišč pa so začeli pregledovati vrečke, ali nimajo kakšnih modrih rož.

»Ali ste prišli prav zaradi zelišč sem?« sem vprašal.

»Ne, ne. Mismo planinci in gremo vsaj dvakrat na mesec kam skupaj. Potem pa za čajčke kaj naberemo, saj vidite, da smo v glavnem starejši in moramo kaj narediti tudi za svoje zdravje!« mi je pojasnil Fonzi in povedal, da so člani enega od štajerskih planinskih društev.

»Za svoje zdravje ste že dosti naredili, ko ste prišli sem gor, čajčke pa lahko tudi v dolini, v trgovinah kupite zelo poceni. S tem nabiranjem delate samo škodo in polovica teh natrganih rožic bo pristala v smetnjakih. Ko vas je toliko v skupini in tako sistematično nabirate zelišča, ki so tu še ostala, vaš sprehod le ni tako nedolžen!« se nisem mogel zadržati.

»O, saj ne poberemo vsega. Malo tu pa malo tam in za nami ostane še kar dosti zelišč.«

»Vsak sam mogoče res ne naredi toliko škode, ampak vas je veliko in če bi prišla vsak konec tedna samo ena taka skupina, bi bila za rože na Krvavcu katastrofa. Še zlasti ker le niste edini, ki to počnete. Že med potjo sem srečal cele družine in številne posameznike, ki so počeli enako kot vi. V enem tednu pa si rože tu gori vseeno ne opomorejo.«

Ni jim bilo všeč, kar sem govoril; ko sem se kasneje ozrl, pa sem videl, da so nekateri le nehali nabirati rože, čeprav sem videl tudi take, ki jih moje besede niso ganile. Nekako sem se vdal v usodo in si mislil, da je Krvavec žal izgubljen, žrtev našega množičnega smučanja in planinarjenja.

So cilji planinski ali plenilski?

Ko sem se za umetnim jezercem podal na greben Ježa, sem z grozo ugotovil, da mi sivolasi nabiralci rož za čajčke sledijo. Najhitrejši so me dohiteli in mi pojasnili, da so pravzaprav na planinskem izletu in da je njihov cilj Vrh Korena. »Ali boste tudi tam nabirali za čajčke?«

me je zaskrbelo. »Ne, ne, kakšno rožico, če se bo pokazala, ampak saj smo že zdaj kar dosti nabrali!«

Nič kaj vesel sem pospešil korak. Nedeljskim izletnikom bi takšno početje še nekako odpustil, članom planinske organizacije pa kar težko. Ali ne bi morali biti planinci malo bolj okoljsko osveščeni? Že pred časom so mi tudi nekateri naravovarstveniki pojasnili, da trganje posameznih rož ni kaznivo, ampak pravi planinci bi se le morali zavedati, da so rožice najlepše in najkoristnejše v naravi in da moramo možnost, da uživajo v njihovi lepoti, dopustiti tudi drugim.

Kar slabe volje sem se zagrizel v skalne prehode na grebenu. Moram pohvaliti fante iz markacijskega odseka, da so svojo nalogo dobro opravili. A kaj ko sem si želel, da tam tako nadelane poti, ki omogoča množični obisk tudi do še kolikor toliko ohranjenega naravnega predela Kamniških Alp, sploh ne bi bilo!

Bolj sem se oddaljeval od Krvavca in Zvoha, več je bilo pisanih cvetk. Kako dolgo bo še tako? Z vrha Korena sem korak usmeril proti Kompoteli. Cvetje je radodarno razkazovalo svoje praznične barve. Med zaplatami rušja in sočnimi zelenimi tratami so sijale pisane pre-

proge nežnih cvetnih glav, ki so pele hvalnico bogastvu palete velikega mojstra – narave, nad dolino Bistrice pa so se spogleovali kamniti lepotci Grintovcev. Smo zadnja srečna generacija, ki še lahko doživlja takšna – prizore gorskega raja? Bo tudi tu zlatorogi kozel razril cvetoče livade in bogastvo zakopal pred pohlepom človeških trum, ki z vrečkami silijo k zadnjim zaplatam rajskega vrta?

P. S.

Ko sem se v planinskem društvu s prijatelji pogovarjal o tem, smo se odločili, da bo naše društvo – PD Onger Trzin – pozvalo sosednja in vsa druga planinska društva, da se pridružijo pozivu Planinski zvezi Slovenije, občinam z območja Kamniško-Savinjskih Alp in Ministrstvu za okolje in prostor Republike Slovenije, naj pospešijo sprejemanje zakona o razglasitvi ne le regijskega, ampak narodnega parka Kamniško-Savinjske Alpe. Le z večjo zaščito bomo tudi svojim otrokom ohranili delček bogastva, ki so nam ga zapustili predniki. O nameri za ustanovitev takšnega parka že vse predolgo le razmišljajo in govorijo. Podpisali so že celo vrsto pisem o namerah, študij in obljub – upam, da ne s figo v žepu! ●

Neokrnjenih koticov je vse manj (Kalški greben in Grintovec).

Zadnja priča katastrofe pod Storžičem pred 70 leti

Janez Mally

✍ Borut Mencinger

29. marca leta 1937 je snežni plaz pod Storžičem odnesel 29 mladih tržiških smučarjev. Rešili so jih le 20, devet pa jih je tragično preminilo pod snegom. Priti živ iz nesreče tolikšnih razsežnosti je res božji dar. Po dolgih 70 letih živi še ena, zdaj zadnja priča te katastrofe. To je Janez Mally iz Ljubljane, sicer rojeni Tržičan, med domačini bolj znan kot Komatelnikov Janez. Časovno že

zelo oddaljeni dogodek in edina priča zaslužita, da ju podrobneje predstavim.

Zgodba Mirka Mežka

Najprej preberimo del zelo poučnega poročila o tem, ki ga je napisal zdaj že pokojni Mirko Mežek iz Tržiča pred 10 leti:

Severna stran Storžiča; plaz se je sprožil v levem delu pod steno

📷 Marjan Salberger

»Vedri in veselo razpoloženi smo tisto velikonočno nedeljo, v skupinah in posamič, prihajali v Hvačmanovo kočo, ki je stala vrh Plane na planini Jesenje pod Storžičem. Še dolgo v noč se morale izprsti iz prsi naslednjega dne preminulih tovarišev, še dolgo niso potihnile. Šele proti polnoči je glasnost polagoma ponehaval ob pripovedih in pritajenem smehu. Le počasi je spanec vsem legel na oči.

Zunaj je snežilo in ko smo zjutraj zaspano gledali navzdol po Plani, skoraj nismo verjeli svojim lastnim očem. Na novo zapadli sneg, bilo ga je približno 25 cm, je prekril vse sledi in smučine prejšnjega dne.

Pod Storžič smo prišli na smučarsko tekmo, ki jo je napovedalo planinsko društvo. Po opozorilu starejših članov in lovcev je vodstvo hotelo odpovedati tekmovanje, a je na prigovarjanje vodij skupin in nekaterih posamez-

nikov, češ da se bodo tekmovanja udeležili na svojo lastno odgovornost, popustilo.

Malo po deseti je kolona 29 smučarjev in starterja krenila proti startu, ki je bil predviden vrh Škarjevega roba. Skupina »fabričanov« je bila kot najštevilnejša na čelu vrste. V naslednji sem bil jaz skupaj z Janezom Mallyjem in Maksom Debevcem, tik za nami pa Slavko Lukanc in drugi udeleženci.

Tekmovalno progo smo tlačili sproti, in to od kočice proti Stari plani, ki takrat še ni bila tako gosto zaraščena kot je danes. To je bilo težko garanje in tudi zamudno. Tik pod Staro plano so se nekateri udeleženci, ki jim je bilo napora dovolj in čez mero, odločili za vrnitev h koči. Spomnim se še Maksijevih besed; na prigovarjanje, naj vztraja, mi je odgovoril: »Veš, tega snega mi je že dovolj in tudi vi vsi ga boste še siti.«

Pomikali smo se že čez spodnji del Stare plane. Nebo je bilo zavito v oblake, suh sneg je še kar naletaval in sproti prekrival smučine in steptano progo. Razigranost je izginila z obrazov vseh udeležencev in tišina je postala moreča.

Nobenega glasu ni bilo slišati, le kak udarec smučke ob smučko. Od ostenja gore je priletela jata krokerjev in preletela kolono, iz Loma pa se je oglasil opoldanski zvon. Menda smo začutili, da nekaj lebdi nad nami, a vedeli in zavedeli se še nismo, kaj bi to utegnilo pomeniti.

Starter in prva skupina so bili že v izteku drugega žleba, ki poteka izpod čeri tik pod robom pečine; tam je pozneje še dolga leta stal lesen spominski križ. Z globoko smučino smo prerezali snežno odejo na pobočju.

Nenadoma pa se je zgodilo: po prvem žlebu je pridrsel manjši plaz, ki je v naši skupini dosegel le Janeza in se ob njem ustavil. Ni sem nam zdel nevaren. Ura je morala biti približno pol enih, ko je po drugem žlebu prihrumel večji plaz; šele ta je povzročil splošen preplah. Zajel je uso prvo skupino: brata Plajbesova, Stegnarja, Mladiča, Ahačiča, Kostanjevca, Lombarja in Šarabona.

Nismo se še prav zavedeli in klici še niso prav potihnili, že je z neznansko silo prihrumel naslednji plaz z vrha Škarjevega roba. Čutil sem, da me snežna masa s strašansko silo in hitrostjo nosi navzdol. Slišal sem vrišč in drsenje plazu, takoj nato pa ničesar več. Nosilo me je menda čez iztek prejšnjega plazu

Janez Mally

 Borut Mencinger

in prva skupina je bila tako še globlje zasuta. Snežna gmota se je ustavila na spodnjem robu Stare plane.

Ko sem se zavedel, ali pa so me priklicali klici bratov Gustelna in Dolfeta, Andreja in preostalih, ki jih plaz ni zajel ali pa so ostali na površini, sem šele dojel vso grozoto. Do tistega hipa se mi je zdelo, da sem le jaz zasut. Glava in desnica sta mi štrleli iz sprijete snežne gmote. Telesa in nekam zavitih nog nisem mogel premikati. Z vsemi močmi sem se začel izmotavati in izkopavati iz mrzlega objema.

Maksi se je osvobodil in rešil nekoliko nižje. Nedaleč proč sta iz plazu štrleli nogi. Z rokami sva izkopal in izvlekla Janeza, vsega zariplega, Valjavec pa je tam blizu pomagal z drevesa obviselemu Ladu.

Opraskani, obtolčeni in premraženi smo se vlekli in šepali po gazi navzdol. Jože pa se je na smučeh odpeljal po pomoč. Že na pol poti smo srečali Nadka (Salbergerja), ki je spešil navzgor s sanitetnim materialom in lopato. Šele ko sem se v koči nekoliko ogrel, sem začutil curek krvi, ki mi je z glave polzel za vrat. Ob tem sem šele dojel, da sem za las ušel smrti.

Ko je zla vest o nesreči in snežnem plazu dosegla mesto, je nastal preplah. Sirena je klicala na pomoč gasilce in reševalce. Svojci so z grozo, skrbjo in upanjem čakali vesti o tem, koga je zajel plaz, koliko fantov je zasulo; je med njimi njihov? Mora je težila srca.

Že ob treh popoldne je bilo ugotovljeno, da je devet tovarišev še pod snegom in da je upanja na rešitev vse manj in manj.»

Janezov spomin na plaz

»Spominom Mirka Mežka nimam česa dodati, opišem lahko le svoj spomin na to veliko nesrečo,« je začel svojo pripoved Janez Mally in nadaljeval: »Že ko je priletel vame manjši plazič – ta me še ni odnesel – sem dobil v usta in za obleko vse polno snega. Naslednji hip me je silovit sunek pometel s stojišča. Nezadržna sila me je prevračala kot lahko peresce. Ukreniti se ni dalo prav nič in bil sem prepričan, da me nosi v smrt. Trde grude snega so boleče butale obme, vejevje pa je mlatilo po meni, da sem v strahu in grozi le čakal, kdaj me bo pokončalo. Vseskozi sem bil pri zavesti in ko je iznenada vse potihnilo, nekaj časa sploh nisem vedel, kaj bi. Ko sem malo pozneje zaslišal človeške glasove in ko sem začutil, da me odkopavajo in vlečejo za nogo, sem dojel, da se vračam v življenje. Imel sem srečo, da mi je ena noga od gležnja naprej štrlela iz snega in tako pritegnila pozornost reševalcev. Čeprav so me rešili med prvimi, je vse skupaj trajalo celo uro. Sicer pa sploh ne vem, kako je tekel čas.

Čutil sem, da imam vse telo pretepeno, najhuje so me bolele roke; bil sem preboksan in obtolčen, da še nikoli tako. Rešeni smo bili tako premraženi in vsi iz sebe, da smo bili popolnoma nezmožni pomagati drugim. Do dna duše pretreseni smo se opotekali navzdol proti koči. Tam so nas oskrbeli, tako da smo si počasi za silo opomogli.«

Janez je še danes prepričan, da so bile takrat razmere pod Storžičem tako slabe in nevarne, da je bilo vsem, ki so se rešili, življenje dobesedno podarjeno. Devetim ta sreča ni bila dana, o tem priča spomenik na pokopališču v Trziču. Janez se še danes spominja, da je celo mehki pršič v hipu postal zbit in trd kot beton, takoj ko se je plaz ustavil. Janeza je ta strašni doživljaj prepričal, da so možnosti samoreševanja silno pičle. Nekaj možnosti imajo le tisti, ki jim štrli iz plazu vsaj ena okončina. Položaj močno otežuje tudi to, da so ponesrečenci po večini obrnjeni z glavo navzdol, da so povsem dezorientirani in se v trdi plazini ne morejo obrniti v

pravo smer – navzgor v življenje. Potrdila se je pozneje še mnogokrat potrjena

izkušnja, da je za rešitev odločilnega pomena takojšnja tovariška pomoč. Med srečneži je bil tudi Janez.

Življenjska pot Janeza Mallyja

Janez Mally je bil rojen pred 86 leti, 27. februarja 1921, v Trziču. Takoj po vojni ga je življenjska pot zanesla v Beograd, v znameniti centralni dom JNA, v katerem je služil vojaščino. Tam je bilo že precej Slovencev, ki so sestavljali strokovno jedro filmskega podjetja armade Zastava film. Komandant te ekipe je bil poznejši znani režiser na Radiu Ljubljana Marjan Marinc. Vmes se je preizkusil še na snemanju filmov v »vojniški školi skijanja« na Jahorini. Po demobilizaciji leta 1950 se je na povabilo Vikija Pogačarja zaposlil v Triglav filmu v Ljubljani. Tam je spoznal vse tehnične skrivnosti obdelave filmskega traku in si pridobil profesionalni naziv mojstra filmskega trika. Po krizi slovenskega filma ob

koncu šestdesetih let je razvoj televizije pobral vse strokovne kadre iz filmskih ekip. Tako je tudi Janez leta 1970 pristal na državni televiziji in leta 1985 tam dočakal zaslužen upokojitev.

Ko sva na TV opravljala vsak svoje delo, sva bila bolj bežna znanca, saj je več kot 20 let starejši od mene. Če sva se kje srečala, je bilo to na notranjem stopnišču nove TV zgradbe; vtis sem imel, da se mu strašansko mudi: vedno je preskakoval po dve ali tri stopnice in navdušeno vihral naprej. Kmalu sem ugotovil, da je to del Janezovega treninga, kadar se je utegnil prikazati iz teme filmskega laboratorija. Če drugače ni šlo, je tako nabiral kondicijo za njemu tako ljubo smučarijo.

Sicer pa, morali bi videti, kako ta človek še vedno smuča – in to pri 85 letih: z rameni v zavoj, nizko v kolenih in z elegantno vzravnanim gornjim delom telesa – vse tako, kot učijo sodobne smučarske šole. Pri tem se spušča po pobočju v dolgih, elegantnih zavojih super G, tako da vsak, ki ve za njegova leta, poln občudovanja resnično osupne. Če se Janez udeleži

Tik pod Škarjevim robom

✉ Vladimir Habjan

debat o moderni tehniki smučanja carving, pa odkrito prizna, da ne more v korak s časom. Zakaj? To utemelji takole:

»S temi kratkimi smučkami se ne da hitro voziti, prerade zavijajo in zato težko potegneš hitro, dolgo ,špuro"!«

Sicer pa: vedeti je treba, da je Janez Mally iz iste generacije kot brata Slavko in Matevž Lukanc ter večkratni državni prvak Janko Štefe (tudi on je preživel ta plaz!); precej pozneje so se iz te veteranske generacije naredili Križaji: stric Zdravko (mentor Bojanovega elegantnega sloga) in oče Peter (specialist za slalom) ter končno zvezdnik našega smučanja Bojan Križaj.

Janez nikoli ni segal po zvezdah. Po značaju ni tekmovalec, ki bi se s stisnjenimi zobmi poganjal po ledenih strminah. Je predvsem esteta in uživač. Če ga prevzamejo lepote zimske narave, se preprosto ustavi in jih občuduje. O za smuko najprimernejših vrstah snega se pogovarja s takim užitek kot gurmani o hrani. Pri tem na daleč spozna, ali je po vrhovih in slemenih pravšnji sneg za turno smuko: čez pravi pršič ga ni, prava pesem pa je spomladansko osončeni »zrnove« ali »firn«, medtem ko je »sninc« dober predvsem za sankanje.

Kogar gore zasvojijo v mladih letih, ta je njihov za vselej. Janez je seveda najprej spoznal tiste okoli Trziča: dolgi greben Košute, visoke strmine in ostenja Storžiča (ali Storžca, kot mu pravijo Trzičani) ter širne pašne planine pod Košuto in na Dobrči so vabili najvztrajnejše in najhitreje hodce. Vedno polni glasnih in razigranih planincev sta še danes najpogosteje kočji na Kofcah in pod Storžičem, ki veljata za terensko zbirališče in razpoznavni točki tržiških planincev.

Janez se v teh veselih družbah ne znajde najbolje, čeprav mu z obraza sije ena sama prijaznost. Vanje ga preprosto ni vleklo – in mislim, da se ne motim, če zapišem, da zato ne, ker je predvsem smučar. Z naravnost pobožnim spoštovanjem uživa v zasneženih gorah in v tihi, beli pokrajini vsrkava svetlobe in zvoke drsenja smučki skozi opojno belino.

Grozljiva izkušnja iz tistega velikega plazu mu ni nagnala brezglavega strahu v kosti ali mu ugasila ljubezni do belih lepot – ne, Janez je še naprej navdušeno smučal, toda preudarno: ne z glavo v torbi, ampak na pravem mestu.

V poletnih mesecih mu je še danes zatočišče miru Strmec nad Logom pod Mangartom. Tam ves prevzet od pogledov na Loško steno doživlja od bližnje Primorske dehteče dneve in sanjari o tem, kdaj »se bomo spet šli dričat« v zasnežene gorenjske hribe.

Čeprav Janez živi v Ljubljani že več kot pol stoletja, jo včasih ureže čisto po tržiško, npr.: »Zej sm pa že toko zazden, de morm mau u hribe.« Če je ob tem še pravšnje vreme – modro spomladansko nebo brez oblačka – ga zajame tak nemir, da ga kar nosi po stanovanju. Spoštovani gospe soprogi to povzročajo nemalo skrbi, saj upravičeno pripominja, da osemdesetletni gospodje res ne tvorijo več smučji na hrbtu. In gospa ima celo prav: to počne samo še Janez Mally, skromni mož iz Ljubljane, sicer pa Trzičan, »narejen iz posebnega testa«.

27. februarja bo praznoval 86. rojstni dan; in ko smo mu (pri)voščili še veliko prelestnih smučarij, nam je z mladeniškim žarom priznal, da bi si rad kupil nove turne vezi, saj so stare »markerce« že »znucane«. Ni čudno, saj pri njem ni počitka – smuča že vsaj 80 let. ◉

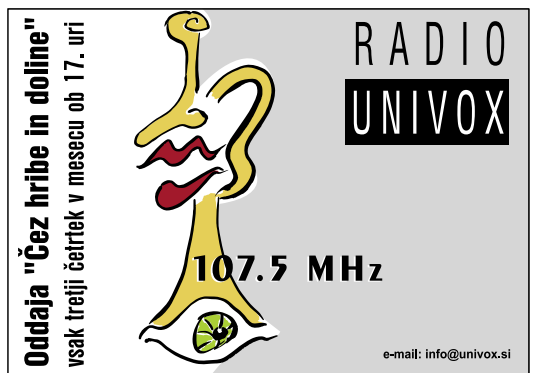

Dragi planinci in planinke,
Radio Ognjišče vas po novem razveseljuje 2x tedensko:

- ◉ ob četrkih ob 9.30 z rubriko Vabilo na pot
- ◉ ob petkih ob 17.00 prisluhnite oddaji Doživetja narave

Vabljeni k poslušanju!

RADIO OGNJIŠČE

Oddaja "Čez hribe in doline"
vsak tretji četrtek v mesecu ob 17. uri

RADIO UNIVOX

107.5 MHz

e-mail: info@univox.si

Stoletje v gorah

Jezik skozi čas

✍ Dušan Škodič

✍ Dušan Škodič

Čas. Ta nevidna dimenzija, skozi katero nezadržno drsimo, skupaj s svojimi bližnjimi, našimi premičninami, nepremičninami, usodami in ne nazadnje s sendvičem v rokah, ko sedimo na vrhu visoke gore ali hribčka nad domačo vasjo in gledamo nekam v daljavo. V takih trenutkih imamo občutek, da se je skoraj ustavil, le oblaki s svojim lenim premikanjem kvarijo stalnost kulise. Do naslednjega podobnega trenutka bo minilo vsaj nekaj dni, ki bodo v današnjem tempu zdrveli mimo, kot bi mignil. In po še nekaj naslednjih obiskih se bo usulo listje z dreves, zapadel bo sneg, prišla bo pomlad ter nato vročina, ki bo neusmiljeno požgala zelene trave – in leto bo naokoli. Kako preprosto! In neponovljivo.

Spremembe v gorah

Kaj pa pomeni stoletje v gorah? Načelno zelo malo. Primeri se jim kakšen podor, nanje se nadedla kakšna pot, kakšna se opusti, planine, ki so bile pašne, se počasi zaraščajo. A to so

stvari, ki jih opazimo od blizu. Če pa gledamo gore iz doline in jih primerjamo s porumenelo fotografijo, se v stoletju ni spremenilo skoraj nič. Sto let je za človeka zelo dolga doba, ni pa nedosegljiva. Iz časopisov lahko izvemo, da vsak teden kakšna trdoživa korenina praznuje tak jubilej. A novinarji, ki pišejo o teh stvareh, za našo temo ne napišejo nič uporabnega. Kot da bi bilo vse, kar znajo, moriti te ljudi z vprašanji o receptu za dolgo življenje. Dvomim, da ga bomo res kdaj izvedeli. Vendar menim, da je bil nekoč pogled na gore, čeprav se porumenele fotografija ne razlikuje od barvne, ki smo jo morda posneli danes, precej drugačen, kot se zdi na prvi pogled. Ob tem bom hote ali nehote nekoliko razbrskal žerjavico, na kateri je v preteklosti počil že marsikateri kostanj. Razlog pa je ta: gora, ki jo opazujemo, ima morda danes drugačno ime. In tudi kraj, iz katerega jo gledamo. Kajti v svojem potovanju skozi čas sta morda doživela spremembo identitete. V dolinah je bil vzrok sprememb po večini ideološke narave (v vseh družbenih ureditvah!), ne

Robert Klančar

pa vedno. Preimenovanje so doživeli tudi kraji, ki jih dobro poznamo, a mlajši o tem mogoče nimamo niti najmanjšega pojma. Tako je bil na primer današnji Podljubelj nekoč Sv. Ana (domačini imena niso nikoli nehali uporabljati), Most na Soči je bil Sv. Lucija, Pivka je bila Sv. Peter na Krasu, Ravne na Koroškem pa Guštanj. O Kidričevem ne bom razpravljaj, ker je prvotno Strnišče že leta 1974 stopilo iz pozabe in je danes vasica ob na novo zgrajenem kraju. Še najbolj ideološko obarvano ime je obdržal Partizanski Vrh nad Trbovljami, ki je bil do leta 1955 Sveta Planina. Pa ni vedno motil le svetniški sij. V primeru Jelendola je bil moteč preveč nemški izvor imena Puterhof. Se strinjam, da je lepše imeti slovenska imena, seveda tem bolj, če so bila že prej zgodovinsko navzoča. Sicer pa smo doživeli le površno »čiščenje« zemljevida Slovenije. Samo nad Poljansko dolino so nam srednjeveški nemški in tirolski kolonizatorji zapustili na desetine germanskih imen, ki očitno niso nikogar motila. Tako imamo na primer Altemaver (vrh Ratitovca), Kremant, Štonah, Dravh, Tonderškofel, Štajnpoh, Rajh,

Štoment, Erbelc in podobne, ki nikakor ne morejo skriti svojega izvora. Vse je bilo torej repuščeno večji ali manjši dejavnosti lokalnih aktivistov. Po osamosvojitvi se je problem z ne-godovanjem zaradi vračanja starih imen spet pojavil. Mlajši nimajo nobenega zgodovinskega spomina za stara imena, pa tudi kolektivne zavesti ne. Vrnitev starega imena vzbuja v njih le praktično vprašanje glede nepotrebnega zapravljanja denarja in časa. In s tem sem končno prišel do tistega grma, v katerem tiči zajec. Kako namreč obraniti imena, konkretno gora, pred spremembami? In katera so sploh tista prava, ki bi jih morali uporabljati? Poznate lep, rdeče cvetoč grm, ki se mu reče dlakavi sleč? Ali morda samo sleč, kot mu pravijo Trentarji? Ivan Tavčar ga v svojem romanu imenuje hudičelo, Bohinjci pa mu rečejo burja. Še vedno ne? Gotovo pa se bomo razumeli, če rečem, da gre za rododendron. Kaj je torej prav in kaj ni? Pred leti so bili na uredništvu revije tako pametni, da so po večmesečnem dopisovanju glede pravnega poimenovanja, nekajkrat celo samo naglaševanja, nekaterih gora ustavili polemike o tej temi. S tem prispevkom jih niti najmanj ne želim obuditi. Šlo je konkretno za Stegovnik ali Štégovnik, pa Kalški Grebén ali Kalški Grében, da najbolj znanega Prisójnika oziroma Prísanka niti ne omenjam. Kar zadeva Grében, je med domačini še vedno živo staro ime, brez Kalški. Kar zadeva Prisojnik ali Prísank, pa se večina še ni odločila, ali bi verjeli Kranjskogorcem ali Trentarjem. Kdo ima prav? Badjura se je že davno pred drugo svetovno vojno odločil za Prisojnik. Ampak zakaj? Za nobeno izmed obeh imen ne moremo trditi, da je napačno. Razen če nas zavede lokalpatriotizem, ki v resnih debatah nima kaj iskati.

Izgubljena imena

Veliko večji se mi zdi problem popolnega preimenovanja, ki z leti, ravno zaradi že omenjenega pomanjkanja zgodovinskega spomina in kolektivne zavesti pri mlajši generaciji, popolnoma izbriše imena, ki so bila uveljavljena morda stoletja dolgo. Kdaj in kam se nam je izgubilo Šplevtsko jezero? Fizično nikamor, kajti danes je to Spodnje Kriško jezero. In kdaj se je stalil Suhi Plaz? Tudi njemu je menda škodilo globalno segrevanje, na njegovem mestu pa

najdemo vsem znano Škrlatico. Ko sem že pri vodi, nad Okrešljem so nekoč občudovali Logarski Šum, danes slap Rinko. Nekoč so se krave pasle na planini Ozebnik, danes pa le še slučajno zaidejo na planino Viševnik pod bohinjskim Pršivcem. Še najbolj pa mi je morda žal rečice v dolini Zadnjici. Od nekdaj se je imenovala enako kot ta najlepši kotichek Trente, danes pa je to Krajcarica. S tem sta se izgubili pravo ime izvira Krajcarice (ta je tam, kjer se odcepi pot na Kriške Pode) in še ime rečice, ki pri izlivu žene malo elektrarno. Od preimenovanja je minilo samo petindvajset let, pa je verjetno za vedno izgubljeno. Koga je Zadnjica tako »vznemirjala«? Spodaj pri mostu v Trenti, malo preden se izlije v Sočo, stoji tabla z imenom Krajcarica. Neki hudomušnež je prebarval prvo črko in ji dal nov, žgečkljiv pomen.

Vedno bolj se mi dozdeva, da je dolgoročno ves trud z ohranjanjem imen le boj z mlini na veter. Razlog ni niti najmanj ideološki, revolucionaren ali kaj vem kaj, ne bom zane-maril niti globalizacije. S tem mislim na jezik. Trenutno ga najbolj ogroža angleščina, nekaj časa so bili navzoči tudi »bratski« jeziki. To so le zadnji vplivi, a tudi prej ni bilo bolje, pa če

nam je všeč ali ne. Slovenščina se, tako kot vsak živ jezik, počasi, a nenehno spreminja. Ni treba prebirati Brižinskih spomenikov, da bi ugotovili, da si z današnjo slovenščino pred stoletji ne bi znali naročiti niti kosila niti vprašati za pot do naslednje vasi. Še za Primoža Trubarja ni bilo dosti bolje. In kako je opazil spremembo jezika naš Planinski vestnik, ki je praznoval že stodesetletnico? Bralci generacij, ki so ga prebirali, je preprosto niso mogli. Tudi stoletnik, ki ga novinar sprašuje o dolgem življenju, bo na vprašanje odgovoril vsem razumljivo. Toda ko je bil še otrok, je bila slovenščina precej drugačna od tiste, ki jo govori danes. Kajti spreminjala sta se oba. K temu razmišljanju me je napotilo branje članka v dobrih sto let starem Planinskem vestniku, ko sem med iskanjem nekih podatkov brskal po prispevkih tedanjega trentarskega župnika Josipa Abrama - Trentarja, ki je napisal nekaj lepih potopisov. Mislim, da ne bo nič narobe, če dobesedno prepisem del njegovega potopisa, saj ni več med živimi ne avtorja ne tedanjih bralcev, da bi nas skrbelo ponavljanje. Izvirnik ima naslov **Iz Trente čez Luknjo**, izšel pa je v dveh delih (PV I.,II./1904).

Spodnje Bohinjske gore s Pokljuke

 Peter Strgar

Tako je pisal Josip Abram - Trentar

»Stopala sva precej dobro proti Zadnjici ob vabeče šumljajoči vodi istega imena, prišla v dobri četrti ure v erarni gozd Veliki Prosek, ter jo rezala dalje in dalje po klanecu in poti mimo raztresenih trentarskih pristaj. »To je čudovito krasno!« pretrga Janez molk, videč, da je zaneslo v čisto nepoznan, nov svet. Ni pač vedel, kam bi se ozrl prej, in vedel se je pač tako, kakor se vede vsakdo, ko pride prvič, pa tudi že drugič in tretjič v veledivno Zadnjico.

In naenkrat je hotel izvedeti za vsa imena vseh vrhov, in človek bi moral imeti troja usta, da bi uzadovoljil tega upravičenega sitneža. Med tem se je namreč popolnoma po njegovi malo dvomni napovedi precej dobro zjasnilo in nastal je krasen popoldan; zato pa je bila tudi Zadnjica v grozno slikovitem zobčastem vencu gora zelo krasna.

Že večkrat sem bil v tej dolini, ali bolje, v tej velikanski zagati, v katero prideš po ravnem le od trentskega Loga. Dolga je jedva dobre tri četrti ure, široka pa niti tretjino tega ne in leži od jugovzhoda proti severozahodu. Ko stojiš sredi Zadnjice, se ti izgubi izpred oči

slednji izhod in začutiš se v globokem dnu velikanskega podolgatega kotla; izhod proti trentskega Logu se namreč cepi iz Zadnjice skoraj pravokotno ob sila strmih Ozebniku proti zapadu. V ospredju tega kotla je lepi gozd Veliki Prosek, dalje naprej so trentske letne pristaje, pašniki, borni travniki in neznatne krive njivice za čompe (krompir), ki so najvažnejši in malone izključni trentski pridelek.«

Za pokušino bo popolnoma dovolj, pa verjemite, da je bilo, čeprav bi bila danes skoraj potrebna pomoč prevajalca, besedilo ob izidu tudi ustrezno lektorirano. Res ne bi rad, da bi na ta prispevek planil kdo, ki bi trdil, da zagovarjam trditev, da moramo jezik in imenoslovje kar prepustiti toku časa. Takšna naprežanja so namreč zelo naporna, rezultat pa je podoben kot pri izsekavanju podrasti, ki rine na pašno planino. Takoj ko ji obrnemo hrbet, nam bo pognala na dveh drugih krajih. In tudi za moj prispevek bo čez sto let kdo v novem NUK-u verjetno potreboval prevajalca. Da bi revija takrat še izhajala, niti najmanj ne verjamem, hribi pa bodo iz doline videti še natančno takšni, kot jih je videl Črtomir. ●

Na Ogradih

Robert Klančar

Praznovanje

V samotnem svetu Martuljških Ponc

✍️ Jana Remic

Velika Ponca z Male Ponce

📷 Oton Naglost

»Kakšna je tura? Veliko je šodra, napornih in dolgih melišč, treba je iti skozi dva kar zahtevna skalnata prehoda, pa tudi orientacijsko je tura kar zahtevna ... Le kaj naj še povem?« Nasmehnila sem se prijateljicama: »Lepo je, res, čeprav melišča ljudem niso všeč, saj je vzpon preko njih res napornejši ...« Pogled pa je ostal zasanjan, ostane nekje v daljavi, nekje pod modrim nebom, med cvetjem, na meliščih, v veličastni krnici, v svetišču pod stenami Martuljških gora ...

Sprejmi pozdrave vseh živobarvnih cvetov

Težak in počasen je bil moj korak tistega jutra. Včasih se mi zazdi, da so bremena pretežka, teža vsega se nakopiči in me pritiska k tlom. Vendar pa je, kot že tolikokrat doslej, pričelo naraščati navdušenje globoko v meni, pozdravljala sta me vesel potok in pašnik za njim, v poletnem jutru se je že bleščal beli prod, ptice so naznanjale nov dan v svežem, zelenem gozdu. Nekoliko više je ruševje rahlo valovilo v vetru, pomirjujočo tišino pa so za kratek čas zmotili planinci, namenjeni na Špik.

Veselila sem se samotnega sveta v Veliki Dnini. Mogočno snežišče je bilo še v strugi in previdno sem stopila na trd sneg. Kako neverjetno se snežišča oblikujejo v poletju; valovijo, na robu vsakega vala pa se ujamejo iglice in prah, ki ga prinaša veter, nastaja prava umetnina. Sem ter tja je snežišče posuto s kamenčki, ki prilete z visokih pobočij, prijetno toplo poletje pa snežišče vsak dan spreminja, ga lepša in sploh ne opazi, da bo počasi, neopazno skopnelo in odteklo med kamenjem ...

Čez malce neprijeten, zagruščen skok sem se vzpela na zeleno pobočje, kjer so kraljevale zlate pogačice. Ob rahlem vetriču so vsi cvetovi pokimali in mi navdušeno pripovedovali: »Poglej, danes je dan za praznovanje! Danes si spočij, uživaj ob razgledih in sprejmi pozdrave vseh živobarvnih cvetov, ki krasijo ta strma pobočja!« Drobni cvetovi so dvignili z mene vso težo utrujenosti in žalosti, brez glasu so mi pripovedovali zgodbe in njihovo valovanje v vetru je bila skoraj neslišna, čarobna melodija ... Med ruševjem se odpira ozek skalnat žleb, na robovih katerega kima stotero cvetov. Strm žleb se kasneje razširi, nizkega borovja je vse manj, na travnatem robu pod širnimi melišči

pa ponosno stoji nekaj samotnih macesnov. Pozorno sem si ogledala, kje sem vstopila na melišče. Vem, da je kar nekaj »enakih« žlebov pod steno Škrlatic, opazi pa jih človek takrat, ko se vrača ... Toda samo eden ali dva vodita varno s pobočij Velike Dnine.

Sledila sem stezi, ki vodi preko melišč proti bivaku in še naprej, pod stene Velike Ponce. Celo tukaj, med sivim kamenjem, ki kar uhaja pod nogami, celo tukaj raste drobno, krhko in tako neverjetno živobarvno cvetje, da je včasih zastal korak, da sem ob posebno lepi blazinici cvetja sedla in kar dihala lepoto. Razgled je bil z vsakim korakom širši, čeprav ga je Prisojnik še vedno zastiral s svojimi mogočnimi skalnatimi oblinami, sprehajala sem se po drznih strminah Špika in šele čez nekaj časa začutila, da me nekaj metrov nad menoj nezaupljivo in zvedavo preiskuje mlad gams s svojim pogledom. Kar nekaj časa sem gledala lepo žival, naposled pa se je mladenič odločil in počasi odšel naprej po svoji stečini.

Prihajala sem v krnico, prekrasen amfiteater, ki ga obkrožajo divje, slikovite stene Ponce, Oltarja in Rokavov. Veličasten, nenavaden, divji in hkrati spokojen je svet med visokimi svetlimi stenami. Krasijo jih nenavadni stolpi-

či, polne so ostrih, strmih grebenov in skrivnostnih zajed, kaminov in žlebičev. Mehko sivino sem ter tja prekinja rdečkasta grapa, ki pa se kmalu preljuje v pravo barvo stene. Na dnu vsake položnejše konte je bilo široko, valovito snežišče, ki me je na višjem koncu »oddalo« na še bolj strmo in naporno melišče, skale so bile že skoraj na dosegu roke, pa vendar sem se z vsakim korakom približala zelo malo, saj se mi je skoraj toliko ugreznilo v drobnem melišču, kot sem se trenutek prej dvignila. Končno sem le dosegla sive skale, po katerih sem prišla v zelo krušljiv rdečkast žleb. Tipala sem ostre skale in preizkušala sleherni korak, vse dokler si nisem oddahnila pred naslednjim, a kratkim in položnejšim meliščem. Komaj opazna stezica vodi do kamina, ki sem se ga prav veselila. Dotik roke je bil kot poljub sivemu kamnu, gladki skali. Modro nebo me je drzno vabilo, naj pridem bliže in bliže, pot mi je znana in rada jo imam, uživala sem v gibanju, pozabila sem na veter in oblake, nekaj trenutkov je obstajal le stop, oprimek, klin za varovanje, obstajal je le blede siv kamin in ravno prav zahtevni prehodi skozenj.

Simfonija na vrhu gore

Izstopila sem na široko vršno pobočje. Že po nekaj korakih sem presenetila nekaj belk. Odhitele so stran, ker pa jim nisem sledila, so negotovo in oprezno nadaljevale s svojimi opravili. Plahih živalic med kamenjem sploh ne bi opazila, če jih ne bi izdal njihov nenadni beg. Imajo neverjetno varovalno barvo in čez nekaj časa sem jih videla le, kadar so se izdale s svojim klepetom.

Naposled sem se zastrmela v krnico Za Akom globoko pod vrhom. Melišča so globoko razbrazdana od hudourniških voda, ki ob nalivih derejo s sten. S pogledom sem poiskala ravnico Pri treh macesnih, pa Kotličice, potovala sem čez dolino proti Trupejevemu poldnevu ter nazaj na svetle, mogočne vrhove, na Mangart in Jalovec, zdrsnila sem po grebenih Mojstrovk na neverjetni Prisojnik, pa na Razor, pomudila sem se na Škrlatici in pomahala očaku, ki je kupal izza Rokavov. Nazadnje sem poletela še na Oltar in se prepustila neverjetni simfoniji vrh gore; okrog nahrbtnika je letala drobna osa. Obležala sem, opazovala bele

 Jana Remic

oblačke, ki so se počasi prevažali po nebu, in tako močno občutila neverjetno pripadnost, tisto globoko vedenje v sebi, ko zagotovo in edino vem, da spadam v ta svet; da ne potrebujem vsega tistega – želim si le košček neba, pa čudovito naravo, ki tako preprosto diha, živi, želim si hoje in svobode, zraka in tišine ... Morda sem zadremala za nekaj trenutkov, toda v hipu je minila ura. Morala bi oditi, pa sem zavlačevala kot otrok, ki noče iti spat ... Končno sem globoko vzdihnila, pozdravila vrhove in oblake, oprezovala za belkami in vabila kavke ter se počasi prepustila komaj opazni stezi ...

Steze v resnici skoraj ni in vedeti moraš, kje priti v kamin, kako sestopiti, kje paziti, da ne pohodiš cvetoče blazinice ... po melišču sem kar zdrsnila pod visoka ostenja in se kmalu znašla med mogočnimi balvani in vse pogostejšim nežnim cvetjem. Tako lepo je bilo, nisem mogla kar oditi, izbirala sem balvan, na katerem bi obsedela, gledala in pila lepote okrog sebe. Na balvanu pa me je pozdravila zarjavela pločevinka. Jeziti me je hotela in spoznala sem, da jo bom morala odnesti ... ker ne sme biti v tem okolju ... ker drugače ne bom imela miru sama pred sabo ... ker je tu prelep svet, da bi smeli kar koli prinašati ali odnašati,

tu je še delček tiste divjine, preteklosti, tu je še delček sveta, kjer živali in rastline dihajo svobodno ...

Živel si in življenje daješ

Med balvani, med redkimi macesni, na robu pod melišči in vse gostejšimi travami sem zavila strmo proti dolini, proti ruševju in med raznobarvne rože. Presenetilo me je deblo nekdanj mogočnega macesna, že davno položena v naročje trav, ob ozki stezici se je že zlilo s pobočjem, iz njegove rjave grče pa je kipel proti modremu nebu šopek cvetja.

Živel si in življenje daješ ... prah si bil in v prah se povrneš ... Kako neverjetno čudovito, neponovljivo in pravzaprav nič dramatično je življenje v naravi. Mogočen vihar je bilo nekoč to deblo, kipelo je v nebo, borilo se je z vetrovi, z dežjem in snegom, poslušalo je zgodbe ptic in gamsov, daljni vetrovi so zapeli med vejami, sonce ga je prebujalo v pomladne dni in ga zlatilo v jeseni ... in dolgo zatem, nekega temnega zimskega dne so ga težki plazovi odnesli po pobočju ... spomladi so mogoče še malo ozelenele veje, toda že je postal dom mravljam in tisoč drobnim žužel-

V izstopnem kaminu Velike Ponce

Tomaz Marolt

Vršna zgradba Velike Ponče

Bor Šumarda

kam ... dež ga je pral, ptice so se hranile z žuželkami, samotni lovec se je usedel na deblo, ob njem je počivala gamsja družinica ... počasi se spreminja v zemljo in daje življenje travam, ki rastejo na njegovem hrbtu, in šopku rož, ki krasi njegovo naročje ...

Presunila me je hipna resnica o življenju, o dihu narave, o stoletjih življenja – ali pa le o trenutku življenja gore.

Kje smo mi, ljudje? Le kaj je en dan mojega življenja? Pa vendar se borimo, prav za vsak dan posebej, kot ta viharnik nekoč. To nam je dano, ta nujnost – biti. Borimo se prav kot to drevo. Vsega je, viharjev in lepih dni. Vmes pa je prav poseben dan, praznik. Dan, ko je let drobne ose simfonija, dan, ko so metulji in rože vzvišena umetnost, dan, ko je ptičje petje spev za ranjeno srce, dan, ko veter le ljubeče pogladi žalostno lice, sonce prijazno poljublja pobočje in beli oblaki okrasijo modro nebo. Dan, ko mi zlate pogačice resno kimajo, pa vidim, da se bodo vsak hip razlezele v nasmeh, dan, ko del mene za vedno ostaja med dehtečim listjem in na potujo-

čih oblakih. Hkrati pa se val zelenja in prav tisti potujoči oblček skrijeta globoko v meni.

Nisem želela oditi, pa vendar sem odhajala, skoraj lebdela sem v tistem dnevu. Vsak korak je bil pozdrav novim cvetovom, vsak pogled me je popeljal na ta ali oni vrh, preko ene ali druge stene. Izgubljala sem se med mogočnimi balvani in globoko vdihavala vonj drobnih nageljčkov, potopila sem srce v skrivnosten, globok cvet rododendrona in prisluhnila neutrudnemu žuborenju vode in čistemu petju ptic ... Pobočje se je položilo, bel prod je kar puhtel v vročem soncu, medtem ko je bila hoja v senčnem, nežno zelenem gozdu kot pesem ... Premamilo me je in končno sem sezula čevlje in bosa okušala mehka gozdna tla. Preden sem prispela na cesto, sem zaslišala nežen glas, da, tistega, ki me je jutraj povabil na praznovanje: »Na, vzemi še gozdnih jagod, naberi si jih pest ali dve, kolikor želiš ...« Bosih nog sem nabirala jagod in se čudila, da jih nihče ni opazil. »Naberi si jih, zate so,« se je poslovil tih šepet v gozdu ... ●

Mangart – večni lepotec

Na novo doživeta pot

✍️ Olga Kolenc

Deseti september, spokojno zgodnje jesensko nedeljsko jutro. Mehke svetlobe in sence so se razlile preko povsem jasnih vrhov Zahodnih Julijcev, Karnijskih Alp pa tja do italijanskih Dolomitov. Tolminska in bovška dolina sta se po zadnjih padavinah in po nenavadno toplem in sušnem poletju ponovno odeli v svojo svežo zeleno preobleko. Zadišalo je po pokošeni otavi, zadišalo je po pravkar zorečih jabolkih, pod težo katerih se pripogibajo polno obložene veje jablan.

Zdaj ali nikoli!

Srce mi je igralo ob pogledu na to razkošje narave. Zame je bil to še poseben dan. Na trenutke sem videla pred očmi, ob pogledu na plezalno opremo, ki sem jo pred odhodom privlekla iz zelo oddaljene police v omari – zaprepaden obraz svoje hčerke. »Kaj pa ti misliš s tem?« je zaskrbljena vprašala. Mlada in pretirano zagnana sem ji v otroštvu precej zagrenila ljubezen do gora. Ko je že malce odrasla, je raje ostajala doma in vselej z zaskrbljenostjo v mislih spremljala svojo mamo, ki je največkrat kar sama »odhajala v Kadore«.

Nisem bila povsem prepričana, ali bom dosegla vrh Mangarta, kamor sem se namenila s prijateljem. Dve leti sta namreč minili od moje težke poškodbe. Želja, dotikati se skal, ponovno se povzpeti nekam visoko, je bila tako močna v moji zavesti, da sem jo morala udejanjiti. Tako ali drugače, še to jesen. Del življenja in način življenja, ki sem ga prebila v gorah, sta me zaznamovala, na trenutke sem se med štirimi stenami počutila kot zasvojenec, ki mu odtegneš mamilo. Iskala sem nadomestilo in trdno upala, da bo prišel dan, ko se vrnem v svoj azil. Vreme se je navkljub slabim napovedim ustalilo, neznosna vročina, ki še dodatno izmozga gornika na turi, je popustila. Rekla sem si – zdaj ali nikoli! Zmago se mi je priključil na polovici poti in skupaj sva

nadaljevala pot po cesti proti Predelu. Zagledala sva ga, večnega lepotca – Mangart, ki se kot samozavestni samorastnik dviga nad Loško Koritnico in Mangartsko dolino. Kot da nikogar ne pusti blizu, večni lepotec, čeprav ga bičajo viharji, stresajo potresi ... Večno enako lep, kot da s svojo mogočno, malce zamaknjeno držo nadzoruje vse, kar je pod njim. Na južni strani prehaja v travnate strmali, na severni pa se s prepadnimi stenami zrašča s prelazi in grebeni v krut, kamnit svet, ki je hkrati tako zelo čudovito skrivnosten in lep.

Idilični vasi Log pod Mangartom in Strmec sta se s svojo skrito bolečino in še nezaceljenimi ranami prebujali v nov dan. Kmalu sva dosegla odcep, ki vodi na Mangartsko sedlo. Z lepo asfaltirane ceste, ki jo je v spodnjem delu pred leti odnesel plaz, je lep razgled na celotno razdejanje, kjer zasluši njegovo rušilno moč, ki je zaznamovala to dolino. Po izpostavljeni, a lepo speljani nekdanji vojaški cesti, kjer sveža zelena barva macesnov bolj spominja na pomlad kot na bližajočo se jesen, sva kmalu dosegla prve pašnike. Trop ovac, navajen avtomobilov, se je brezskrbno sprehajal ob cesti in jo sem ter tja prečil. Ovce so radovedno opazovale prišleke, ki motijo njihov mir, in si mislile svoje. To pot sem pred mnogimi leti že prepeščila, prav tako kot drugi zagreti planinci.

Kmalu sva skozi zadnje predore, vklesane v živo skalo, dosegla zgornji del ceste. Na veliko začudenje so bila zasedena že vsa možna parkirna mesta na Mangartskem sedlu in kar malo sva se morala potruditi, da sva lahko parkirala. Očitno je lepo vreme na plano zvabilo množico ljudi, med njimi je bila kar polovica tujcev, z istimi željami, kot sva jih imela midva.

V prijeten hlad stene

Povzpela sva se do razgledne točke in občudovala jutranje prelivanje svetlob. Sonce se

je dvignilo tik nad sam vrh in vedela sva, da bo dan jasen in vroč. Nad prepadno steno Mangarta se je nabrala množica ljudi, se razgledovala in premikala kakor mravlje po dveh označenih in zavarovanih poteh, ki vodita na vrh. Zavila sva proti Slovenski smeri, ob vstopu v steno naju je zajel prijeten hlad. Presenetile so me povsem nove jeklenice, ki jih pred leti ni bilo ali pa sem le pozabila nanje. Raz, po katerem je lepo speljana smer, je s sedla videti precej vratolomen; ko pa si v smeri, izgubiš občutek strmine, saj zunanji skalnati rob zakriva razgled na prepadne stene južnega dela gore. Vode in plazovi so si skozi veliko skalno zarezo našli pot in pripomogli, da je danes tu čudovita in lepo zavarovana pot, ki se rahlo nagiba v desno. Prijeten hlad sence naju je spremljal vse do zgornjega dela, ko skalna zajeda popusti in se za nekaj raztežajev položi v čudovito razgledišče. Do sem je treba paziti predvsem na padajoče kamenje, saj je žleb zelo krušljiv in so skale posute z drobirjem. Čelada je obvezna, saj je kljub pazljivosti nemogoče povsem preprečiti proženje kamenja.

V zgornjem delu zavarovana pot sledi naravnim prehodom v živi skali in zavije malce na levo. Sledili so letalski razgledi na sedlo in z vsakim metrom višine razgled na vse širše obzorje. Vrh preseneča. Glede na vsestransko prepadno obliko gore ponudi presenetljivo velik prostor za množico ljudi. Prešernih obrazov smo se vsak po svoje »zaposlovali« s fotografiranjem, razgledovanjem, sončenjem in hranjenjem kavk. Potrpežljivo in previdno so čakali na svoj obrok, in ko so ga našli, so z njim v kljunu in razprtih kril zajadrali na varno, med skale.

Ukraden poslednji poletni dan

Čar zgodnje jeseni je pripomogel, da so bili razgledi edinstveni. Masivi julijskih vršacev so bili vidni v povsem drugačnih dimenzijah kot v poletni kopreni, ki je kriva za slabo vidljivost. Mangartski masiv, ki sega vse od Predela do Roba nad Zagačami in verige Ponc, nadaljuje se proti skupini Jalovca v nešteto vrhov in vršacev, ki padajo v strme prepadne grape.

Za njimi pa nove in nove gore, Triglav, Razor, greben Lepega špičja ... Vrhovi, kot da se prepletajo med seboj, kot da jih ne ločijo med seboj globoke zelene doline, kot da so eno.

Za njimi so samo še kot silhueta vidni daljni obrisi domačih in tujih gor, izmed katerih na zahodni strani izstopajo samo še najvišji zasneženi vrhovi Avstrije in Dolomiti.

Nikomur se ni kaj posebej mudilo, saj je bilo sonce v zenitu, nebo pa jasno in sončni žarki topli kot na vrhuncu poletja. Ura je minila, kot bi mignil, in počasi sva se le spravila po Italijanski poti nazaj proti sedlu. Pot je na nekaterih mestih zelo zoprna, saj je posuta s skalnim drobirjem. Razgledi se tu nadaljujejo, za robom je slutiti prepadno mangartsko steno, ki lahko skoraj tekmuje s triglavsko. V dolini, obdani z obširnimi iglastimi gozdovi, zablestita dve smaragdno zeleni mangartski jezери. V spodnjem delu je pot strma in ponovno zavarovana, vendar pa je v zimskih razmerah za neizkušene planince lahko usodna. Sicer na videz povsem običajna planinska steza lahko popotnika kaj hitro zavede, da se oddalji od nje, če ne ve, kaj se skriva za izpostavljenim skalnim robom.

Sonce se je nagnilo čez polovico svoje poti na obzorju, počasi je izgubljalo svojo moč. Prijetne osvežilne sape so zavele čez Mangartsko sedlo, od nekdaj je zadišalo po zgodnji jeseni. Trop ovac se je mirno pasel na skromnih zelenih blazinicah, kot da slutiti, da bo treba kmalu v dolino. Zdelo se mi je, da sem ukradla poslednji poletni dan in ga pospravila nekam na varno, med čudovite spomine na povsem novo doživetje pot, čeprav že nešteto krat prej prehojeno. ●

Povzpni se na gore in sprejmi njihove darove

Popotni vtisi mlade planinke

✍ Katarina Rošer

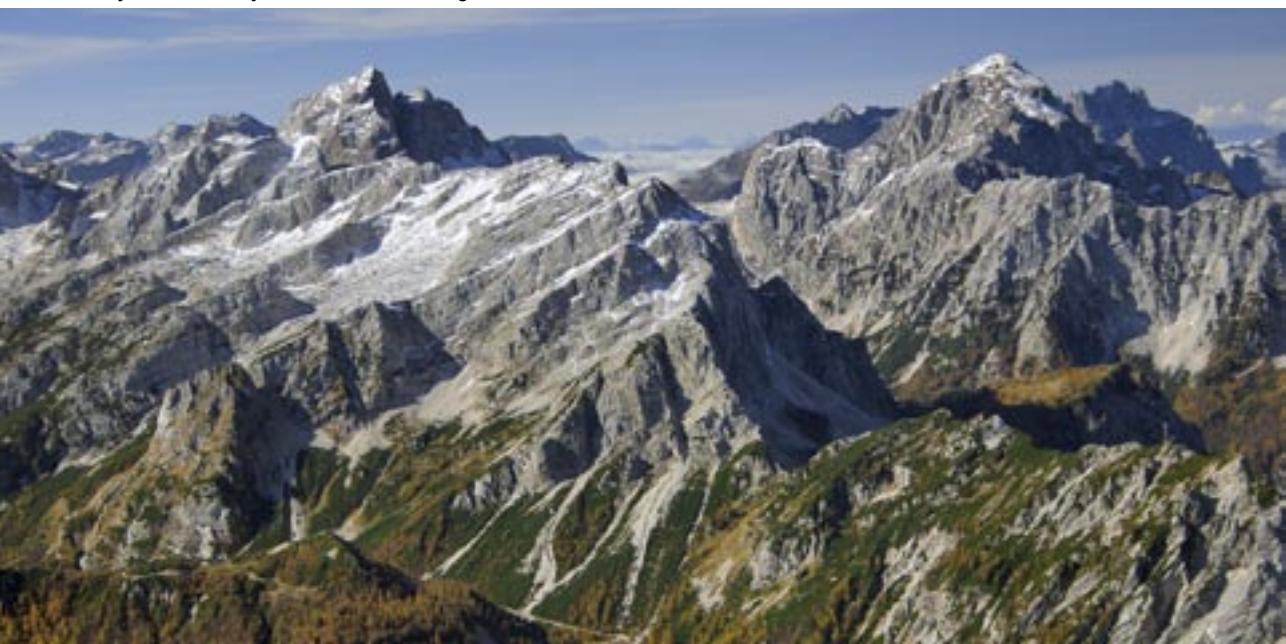
Počitnice so se naglo bližale koncu, zato je bil zadnji čas, da se odpravimo na gorske poti. Izbrali smo zelo lepi »planinski« točki v Julijskih Alpah: Malo Mojstrovko in Slemenovo špico.

V soboto je bila še trda tema, ko smo se začeli zbirati na avtobusni postaji v Dobrni. Obetal se je dan, poln dogodivščin in doživetij, ravno pravšnji za obisk gora. Vremenska napoved res ni bila najboljša, toda imeli smo pripravljeno rezervo. Če vreme ne bo ugodno, bomo lahko sedeli v koči in gledali košarkarsko tekmo ter vzpodbujali naše tekmovalce kar sredi gora. V Vinski Gori so prisledli vinskogorski planinci, ki so izlet organizirali. Med vožnjo proti Gorenjski so iz Petrine harmonike prihajale poskočne melodije, ki so nas postopoma povsem zbudile. Nadaljevali smo proti Kranjski Gori in se vse bolj bližali Vršiču. Med vožnjo smo si ogledovali naravo in občudovali gore, ki so se razprostirale nad nami. Kmalu smo prispeli do izhodiščne točke pohoda. Po navadi se na izlet

prijavi precej pisana množica planincev, zato sta bili na voljo dve varianti pohoda; lažja na Slemenovo špico in zahtevnejša na Malo Mojstrovko. Presojali smo, katera pot bi nam bolj ustrezala. Hoje na Slemenovo špico ni veliko, skupaj traja tri ure, med vzponom pa prideš do kraja, s katerega je čudovit razgled na najlepšo slovensko goro – Jalovec. Bila sem v skupini, ki se je zavzemala za malce težjo varianto, torej za Malo Mojstrovko. Pot je sprva potekala po redkem macesnovem gozdu, vendar ga je bilo kmalu konec. Nato je prečila pobočja Šitne glave in melišče pod Mojstrovko. Sledil je najtežji del poti, vzpon na škrbino južno od Mojstrovke. Morali smo biti zelo previdni, saj se tam pogosto proži kamenje in tudi pot ni najlepša, ker je posuta z drobirjem. S škrbine smo nadaljevali pot na desno navzgor, v pomoč pa nam je bilo nekaj varoval. Kmalu zatem smo prišli na greben in po njem prispeli do vrha gorskega razgledišča sredi Julijskih Alp. Idi-

Mojstrovke, zadaj Jalovec, desno Mangart

Iskra Jovanović

lična podoba gora je bila res veličastna. Kljub megli smo na nasprotni strani lahko videli skalno podobo Ajdovske deklice v severni steni Prisojnika ali Prisanka. To je kamnita podoba deklice, ki se je ohranila v ljudski pripovedi. Legenda pravi, da so ajdovske žene Kranjskogorcem ob rojstvu prerokovale usodo in svetovale, kdaj je pravi čas za setev in žetev. Ena izmed njih je sinu lovca prerokovala, da bo ustrelil Zlatoroga, ki živi v okoliških gorah. Ajdovske žene so se ob prerokbi razjezile in aj-

Tomu Rusimovič

dovsko deklico spremenile v skalo. Tako zdaj Ajdovska deklica žalostnih oči strmi v dolino. Na vrhu smo posedli, si preoblekli prepotena oblačila ter spraznili nahrbtnik s prigrizki. Potem je sledil krst vseh, ki so prvič stopili na vrh Male Mojstrovke. Krstil nas je Alojz Viher, planinec, ki je prehodil vse gore Jugoslavije. Malo smo se še fotografirali, seveda s slovensko zastavo, in pritisknili nekaj žigov v svoje knjižice, nato pa se počasi vrnili v dolino. Med potjo navzdol smo imeli tudi »športnega komentatorja«, ki je ob pomoči svojega mobilnega prenašal športne novice iz daljne dežele vzhajajočega sonca. Ko smo končno prispeli nazaj na Vršič, smo se malo odpočili pri Tičarjevem domu. Malo daljši počitek, da smo lahko pojedli nekaj toplega, pa smo imeli pri Erjavčevi koči. V želji, da bi bil izlet čim bolj zanimiv, smo se ustavili še ob nekaterih kulturnih in naravnih znamenitostih ob poti. Tudi ob Ruski kapelici, zgrajeni v spomin ruskim vojakom, ki so spomladi 1916 v zelo težavnih razmerah gradili cesto na Vršič. Ruski ujetniki so v spomin na veliko trpljenje in umrle tovariše, ki jih je zasul plaz, postavili leseno pravoslavno cerkvico. Poleg te je grobnica, nad katero stoji piramida z ruskim napisom: Sinovom Rusije. Na hitro smo se malo razgledali, nato pa odšli naprej k izviru Zelenci. Ta je znan kot talni izvir Save Dolinke. Večina vode priteče pod zemljo iz Tamarja, v katerem izvira prvi izvir Nadiža – Nadiško šumelišče. Izrazito zeleno jezerce (od tod tudi ime Zelenci) leži v moč-

virju, ostanku nekdanjega večjega jezera, ki je nastalo po zadnji ledeni dobi.

Takrat so potoki izpod Karavank nanесли velik vršaj, ki je pregradil vode, pritekajoče z zahodne strani, in nastalo je Podkorelsko jezero. Sledila je že naslednja postaja na poti do Brezij, »cilja vseh dobrih ljudi«. Pot do tja je bila malo daljša, zato nam je dolgčas znova pregnala Petra s svojo harmoniko. Nekateri so zraven z veseljem zapeli. Pogled z Brezij čez gorenjsko ravnino na zahodu zastirajo temni gozdovi Jelovice, za Pokljuko se oko ustavi na Triglavu in sosednjih vrhovih, s Stola hiti čez Begunjščico in bližnjo Dobrčo proti Storžici na vzhodu in še naprej. Brezje so znane po vsakoletnem romanju bolnih in ostarelih. Ogledali smo si baziliko sv. Vida z znamenito kapelo Marije Pomagaj. Zanimiv je prostor za oltarjem, na katerem so slike, zahvale, prošnje – dar ljudi, ki so ozdraveli od hude bolezni in se tako zahvalili Mariji Pomočnici. Ko smo končali z ogledom, nas je avtobus počasi odpeljal proti domu. Med potjo je Petra ves čas igrala na harmoniko in skrbela za veselo razpoloženje. Sledil je še zadnji postanek, na Trojanah – to res ni bila slaba zamisel. Kupili smo si krofe, se posladkali s sladoledom, nekateri starejši planinci pa so zvrnili tudi kak kozarec piva. Na poti domov smo vsak zase podoživljali dan. V gorah se spočijemo pred hrupnim svetom. Gorski svet, ki ga lahko le spoštljivo občudujemo, v spominu odnesemo seboj v dolino, da nam kdaj pa kdaj osvetli tubodne dni. ◉

Snežniški gozdovi

Sredi noči sam v šotoru

✍ Marica Marolt

📷 Janez Stražišar

Včasih poslušam na radiu oddajo o gorah, berem Vestnik, z zanimanjem spremljam, kar se godi v naših gorah, ki so ob lepem vremenu prijazne in pohlevne. Bivakiranje v Himalaji, v snegu in vetru, ko drvijo plazovi čez previs, se mi zdi tako nepredstavljivo in oddaljeno, kot da bi se godilo v vesolju. Svaku Jožetu je prišlo na misel, da bi kolesaril od naše obale do Hrvaške Istre, prek Ilirske Bistrice in čez snežniške gozdove in se nato ustavil v rojstni vasi Velike Bloke. Kar si trmast Bločan zamisli, to tudi izpelje.

V začetku nisem pazljivo poslušala, ko je govoril o poti, ki jo je prekolesaril. Vem, da je v Kopru vzel kolo z vlaka pohorca, prespal v Izoli, preživel nekaj dni v Istri, ne da bi zapravil eno samo kuno. Iz Koritnice pri Knežaku, ki je 623 m nad morjem, pa se je začel njegov vzpon na Mašun. Ni vedel, da je 1020 m visoko. Pogledoval je otovorjeno kolo, da bi videl, ali ga kdo vleče nazaj, ali je mogoče prazna guma, z veliko težavo je premagoval strmino. Bil je na pol poti do Mašuna, na Kozjem vrhu. Tedaj pa se je začelo v gozdu večeriti. – Dotlej sem stala in ga poslušala le iz vljudnosti, tedaj pa sem se usedla, da bi slišala srhljivko. Spomnila sem se,

kako smo šli neko nedeljo ob belem sončnem dnevu k svetemu Urhu. Brata sta jo mahnila proti cerkvi, jaz pa sem ostala sama v spačku. »Če zdaj pride medved, me bo kar skozi platno streho potegnil iz avta!« Odprla sem vrata in z velikim vpitjem šla za njima.

Sam sredi noči pod šotorom v snežniških gozdovih ... to bo srhljivka, kakršne je včasih pozimi pripovedoval Bunkarjev Matevž, da smo otroci imeli odprta usta, oči pa na pecljih, in smo vpili ob vsakem nenadnem ropotu. Včasih je hotel iti kateri izmed naših obiskovalcev spat na seno. »Ti bodo mačke podplate lizale!« Če pa ti noge molijo iz šotoru in pride medved ... No, naš Jože ni nič premišljeval. Noč je bila, bil je utrujen in zlezal je v šotor ter zaspal.

Nenadoma ga od daleč zbudi čuden glas. Na pol se dvigne. Ne pozna živalskih glasov ... Tedaj zasliši na drugi strani podoben glas. Prav v bližini še enega, aha, zdaj se zbirajo ... Seže po bateriji – »in tedaj se nekaj oglasi prav v bližini. Krčevito držim baterijo v roki, posvetil mu bom v oči. Mogoče se bo ustrašil. Upanje je ...« Jože je kar drevenel – sam je priznal, da ga ni bilo še nikoli tako strah. Živalske glasove je

slišal prav blizu, zdaj na tej, zdaj na oni strani. Na čelo mu je legel hlad. Imel je močno srce, sicer bi ga izdalo.

Spoznal pa je, da se glasovi ne bližajo. Nekoliko si je oddahnil. Pogledal je na uro. Od utrujenosti je zadremal. Nad šotorom je zaplahutala sova s svojim zloveščim UUU. Pogledal je na uro. Težko je učakal prvi svit. Tedaj pa je prišla rešitev. Od bližnje ceste se je zaslišalo brnenje. Obraz se mu je razlezel v nasmeh. »Huda je bila, toda za nočjo vedno pride dan, hvala Bogu!« Jože je pospravil šotor. Še nikoli ni bilo nič bolj umazanega za v pralni stroj. Ko se je ob čaju na Mašunu veselil novega dne, mu je oskrbnik povedal, da se jelenjad pari in se tako kliče. Ena izkušnja več.

Od Leskove doline gre pot navzdol. Jože je vesel krmaril po prašni cesti, dokler ... mu ni prekrizal poti medvedek, ki je bil na poti iz bližnje doline. Naglo je ustavil kolo. Kot okamenel je čakal, kaj bo. Medvedek je smuknil nazaj. Čez hip ali dva pa je šel spet čez cesto in v breg. Kje je pa stara? Tedaj je z glasnim godrnjanjem priplezala na cesto medvedka. Postavila se je na zadnje noge, tako blizu je bila, da je videl njene rumene zobe in ostre kremplje. Rjovela je, da je šlo skozi ušesa. Jože je drhtel, vendar se ni ganil. Pošast se je spustila na vse

štiri in rjoveč izginila nad cesto. Popotnik si je brisal potne srage, slekel topli pulover, še nekaj časa stal, da so se mu utrdila kolena, in se nato spustil proti Loški dolini.

Vsak okoljevarstvenik bi se moral kdaj od blizu srečati z naravo in njenimi prebivalci, da bi vedel, kaj skrivajo naši gozdovi. Svak je med 21. in 30. septembrom 2006 prekolesaril Istro in Notranjsko. Ves čas je imel lepo vreme. Pri Pazinu se mu je odtrgala glavicica žice pri menjalniku in potem je do Blok namesto s štiriindvajsetimi prestavami vozil s tremi. Prevozil je 430 km, v Ljubljani pa se je usedel na vlak in se pripeljal v toti Maribor. ●

Jesen na Pohorju

Mogočne smreke pohorske šumijo v jesenskem vetru svojo melodijo pod sinjim nebom, belimi oblaki, ki vedno znova mojo domišljijo vznemirjajo, ko – ovčke in orjaki – se rišejo na svodu in brzijo v daljave. Jaz pa s svojimi koraki slediti jim ne morem – prehitijo še misli, ki se dričajo po vlaki, in želje, ki za pticami letijo.

Stopinje moje nikdar ne ulovijo oblakov nedosežnih, ki podijo se, kakor veter neugnani hoče. Z njim prav potihno krošnje zaječijo, če v vejah njihovih se kdaj razjoče, spet drugič kakor orgle zabučijo, če piš besni, se gromko zakrohoče. Ko z vetrom se oblaki zavrtijo, v zavetju smrek na varnem sem, iščoče korake vodi pot, da ne zgrešijo.

Na robu gozda jerebrike rdijo ozaljšane s plodovi, da se zdijo kot rdeči šopki sredi zelenine; med smrekami oranžno zažarijo jesenske bukve, sipljejo cekine; pod listjem zlatim skriti pa tičijo klobučki gob, mahovi, korenine, drevesne smole prelepo dišijo. Za hip me tista silna želja mine z oblaki v svet – naj sami poletijo.

Haikuji o babah in dedcih

čaj za dva –
v grlu požirek
samote

svišča
tesno skupaj
tretji ovne

mlada breza
šepeta v majskem vetru
hrast zastoka

komaj slečena
že lipa kaže
svoje brste

še starejši
je videti grčasti hrast
ob mladi bukvi

Alenka Zorman

Mojca Luštrek

Tour des Combins

Po prastari poti

✍ Živa Tavčar

Masivu Mont Blanca in dolini Val d'Entremont sledi na vzhodu veriga štiritisočakov Peningških Alp. Na njihovem skrajnem zahodu je masiv Les Grands Combins z najvišjim vrhom Grand Combin de Grafeneirom, 4314 m. Leži v kantonu Valais v Švici in nad dolino Aosto v Italiji.

Za opisano dogodivščino je kriv moj angleški prijatelj Larry Kevans, ki ga dobro poznajo predvsem na bohinjskem koncu. Pri neki francoski agenciji se je prijavil na trekking okoli masiva Les Grands Combins. Ker je iskal dobro družbo in si ni želel popolne »frankofonizacije«, me je povabil zraven.

Čez znameniti Fenêtre de Durand

Na sedemdnevno dogodivščino smo se odpravili iz majhne švicarske vasice Fionnay (1396 m). Vodnik Serge je na mulo Nikito, ki nas je spremljala na turi, naložil 15 osebni transportnih vreč in vreč s hrano za teden dni ... Vasica je znana po pridobivanju električne energije, saj je malo nad njo najvišje ležeči jezero v Švici - Lac Mauvoisin (1840 m), ki je bil zgrajen v letih od 1950 do 1958. Nič čudnega, da velja tudi za največjega, saj je visok 250 metrov in zadržuje približno 21150 milijonov kubičnih metrov vode. Okoli jezua pelje zanimiva krožna pot, preprejena z umetnimi predori v pobočju, ki varujejo pred snežnimi plazovi. Po petih urah hoje po delu zimskega prečenja od Chamonixa do Zermatta smo prišli do kočice Chanrion (2462 m).

Naslednje jutro smo se najprej spustili proti dolini reke Drance ter po strmem vzponu dosegli najvišjo točko tistega dne, prelaz Fenêtre de Durand (2797 m) na meji med Švico in Italijo. Mimo zvedavih glav živine, prebival-

cev doline Aoste ter ošiljenih vrhov z imeni Mont Avril, Mont Gelé, Mont Vêlan ... smo se bližali hiši Farinet. Med drugo svetovno vojno se je v njej skrivalo kar nekaj italijanskih politikov, ki so prelaz izkoristili za beg v Švico. Med njimi je bil tudi drugi predsednik italijanske republike Luigi Einaudi. Del poti se tam spusti proti dolini, vasici Ollomont, drugi del pa sledi dolgi in prašni cesti proti koči pod prelazom Champillon. Koča pod prelazom bolj spominja na vojaško kasarno, čeprav je sodobno prenovljena. Temperamentna oskrbnica Daniella nam je v francoščini razložila, da se Aostačani med seboj pogovarjajo v starem francoskem narečju, imenovanem »patois«. Pokrajina Aosta s 120.000 prebivalci ima od leta 1948 položaj samostojne pokrajine in se v marsičem razlikuje od matične domovine.

Zaspano jutro s težavnim enournim vzponom do prelaza Champillon (2708 m) je bilo bogato poplačano, ko se je odprl pogled na Mt. Blanc, Grandes Jorasses ... Po lagodnem spustu mimo sončnih travnikov in prijetno senčnega gozda smo po štirih urah hoje le prišli v dolino, do vasi St. Oyen (1350 m) s samostanom Chateau-Verdun, v katerem nas je pričakal

pater. Že od bronaste dobe vodi od tam pot na prelaz Grand Saint Bernard (2473 m), ki je najkrajši prehod čez Alpe iz Italije proti severnim državam. Popotniki so v tem samostanu dobrodošli že od 11. stoletja.

Grand St. Bernard

Red sv. Bernarda ima zatočišče tudi na vrhu prelaza Velikega Bernarda. Če hodimo hitro, pridemo na vrh že v treh urah, vendar se ogledu zgodovinskih ostankov ob poti ne moremo izogniti. Čez prelaz so v različnih zgodovinskih obdobjih hodili junaki (cesar Konstantin, Henrik IV, Karel Veliki, Henrik VII, razni papeži, pisatelji, trgovci ...). Najbolj znani pohodnik je bil Napoleon s 40.000 vojaki. Na prelazu so leta 1050 zgradili zatočišče sv. Bernarda, ki še danes sporoča, da je »Kristus tukaj oboževan in nahanjen«. Tudi danes vsak pohodnik, ki se tam ustavi, dobi čaj zastonj. Pri prečjenih prelaza je bilo v stoletjih veliko nesreč. Večino so povzročile hitre vremenske spremembe, neizkušnost in utrujenost popotnikov. Zato je red sv. Bernarda ustanovil pomočniško oz. vodniško službo (Marronniers), nekakšno predhodnico

gorskega vodništva. Število nesreč se je zmanjšalo, ker so si pomagali z visokimi, močnimi psi, bernardinci. Izurjeni psi so iskali nesrečneže v plazovih in megli.

Nazaj v Švico

Po Napoleonovi poti smo se vrnil v Švico in nadaljevali pot mimo jezera Toules v dolino Entremont. Tam smo po mostu Karla Velikega prišli v vasico Bourg St.-Pierre (1630 m). Pri hotelu Napoleon je uradni začetek prve etape TDC. Do Fionnayja so nas čakale še tri etape. Po štirih urah hoje, ko smo premagali 850 višinskih metrov, smo prišli na prelaz Col de Mille (2473 m). Od koč se je širil lep razgled na del znanega prečenja od Chamonixa do Zermatta, na vzhodni del montblanškega masiva, posebno na Aig. d'Argentière in Chardonnet, na drugo stran pa na Verbier. Po burni nočni nevihti smo nadaljevali pot proti vzhodu. Sredi pojočih kravjih zvoncev goveda, ki se je paslo na pašnikih približno dva tisoč metrov visoko, ter grmičevja brusnic in borovnic smo se poslovili od naše mule. Pot je postala tehnično zahtevnejša. Malo više od koč Brunet, v kateri so

Grand Combin z Mont Forta

Andrej Stritar

se izkazali za zelo neprijazne, se poti razcepijo. Naprej greste lahko po lažji pod ledenikom ali po težji. Po zahtevnem vzponu čez prelaz Avouillons (2647 m) smo se spustili do vznožja ledenika Corbassière ter ga prečili po označeni poti. Na vrhu morene stoji koča Franza - Xavierja Bagnouda (2645 m) oz. koča Pannossière, ki jo je porušil snežni plaz in je bila pred nekaj leti na novo zgrajena. Lep sončen dan, prečenje ledenika Corbassière, številni seraki pod ošljenim vrhom Grand Combina, ki se je dvigal tik pred nami, zvečer pa značilna švicarska hrana (rosti) prijaznega oskrbinka Maxima so bili pika na i zadnjega dne ture okoli mogočnega štiritisočaka. V dolino do vasi Fionnay smo hodili še tri ure in pol.

Podatki

Tura okoli Grand Combina je sestavljena iz šestih odsekov poti po Švici in Italiji. Skupaj je dolga kakih 200 kilometrov, z višinsko razliko od 1300 do 2800 metrov. Uradni itinerarij je zasnovan tako, da se začne in konča v kraju Bourg Saint-Pierre. Seveda lahko izbirate dolžino ter izhodišče. Najzanimivejše izhodišče je iz doline Aoste. Tura ni težavna, mogoče jo je opraviti od srede junija do konca septembra. Večina koč na poti ponuja polpenzion za približno 30 evrov. Priporočam predhodno rezervacijo.

Cabane Pannossière

Krožna pot Tour des Combins je na italijanski strani označena z rumenim paralelogramom TDC, v Švici pa z rumenim paralelogramom in rdeče-belimi markacijami. Etape:

- Bourg Saint-Pierre (1630 m)–Col de Mille (2473 m): od 4 h do 4 h 30; 850 m vzpona.
- Col de Mille (2473 m)–koča Brunet (2103 m)–Col des Avouillons (2647 m)–koča Pannossière (2645 m): od 5 h do 5 h 30; 750 m vzpona, 450 m spusta.
- Koča Pannossière (2645 m)–Col de Tsoferet (2640 m)–koča Chanrion (2462 m): od 6 h do 6 h 30; 900 m vzpona, 1180 spusta.
- Koča Chanrion (2462 m)–prelaz Fenêtre de Durand (2797 m)–koča Champillon (2380 m): od 7 h do 7 h 30; 1000 m vzpona, 1050 m spusta.
- Koča Champillon (2380 m)–prelaz Champillon (2708 m)–Saint Rhémy (1619 m): 6 h; 300 m vzpona, 1100 m spusta.
- Saint Rhémy (1619 m)–prelaz Grand St. Bernard (2469 m)–Bourg St. Pierre (1632 m): 5–6 h; 850 m vzpona, 800 m spusta.

Dostopa iz Slovenije:

- Ljubljana–Benetke–Milano–Aosta–St. Oyen: 685 km.
- Ljubljana–Benetke–Milano–Aosta–tunel ali prelaz St. Bernard–Bourg St. Pierre: 710–720 km. ●

Živa Tavčar

Podobe nekoristnega sveta

✍ France Zupan 📖 Danilo Cedilnik

Odločitev, da se je Den Cedilnik z družino himalajskih veteranov jeseni 2005, po skoraj tridesetih letih, ponovno odpravil v Himalajo, se je izkazala za dobro. Pa ne le zato, ker so gospodje srednjih let dokazali, da so v odlični formi, ampak zato, ker se človek v različnih obdobjih svojega življenja pač podaja na različne vrhove.

Ni dvoma - vse, kar je profesor likovne vzgoje Cedilnik do sedaj počel v gorah, ko je plezal, smučal, bil gorski reševalec in gorski vodnik, hodil na odprave v Himalajo, pisal in slikal, je bilo izraz velikega veselja do življenja in izjemne življenjske energije.

Vendar - možnost, da bi bila vrhunski himalajec in slikar, ki poleg redne službe vsak dan slika po pet ur, na dolgi rok združena v eni osebi, je majhna. Tako eno kot drugo zahteva celega človeka. Kot kaže, je prav ta zadnji obisk Himalaje, ko alpinistični dosežek ni bil več v prvem planu in se je lahko Den neobremenjen posvetil slikanju, izredno vzpodbudil njegovo slikarsko ustvarjalnost.

Rezultat je danes tu, pred nami¹. Med drugim je tu dvanajst akvarelov, ki so nastali v posebnih razmerah, v mrazu in redkem zraku, kot avtentične podobe krajine pod himalajskimi vrhovi in so zato redkost tudi svetovnem merilu.

Jedro razstave predstavljajo olja na platnu, nastala kasneje v njegovem ateljeju, podobe himalajskih vrhov, ki jih je intimno doživel Cedilnik, kot plezalec in kot umetnik. To so podobe realne pokrajine, Himalaje z njenimi osemtisočaki, ledeniki, neskončno visokimi in grozečimi stenami - vendar so to podobe, kakršnih še nismo videli. Njihovo drugačnost začutimo, mogoče prav zato, ker so bili ti vrhovi zanj nekoč sicer res predvsem športni izziv, z vsemi skrajnimi fizičnimi napori in tveganjem, ki ga zahteva Himalaja, da pa so mu pomenili mnogo več kot samo plezalski problem. In

Cedilnik zna svoja doživetja in čustva izraziti v likovni govorici s tistim, kar edino šteje v slikarstvu in je povsem osebna zadeva - umetnikov rokopis, risba in poteza njegovega čopiča, izbira motiva, uporaba sugestivne moči barve, trepetanje svetlobe ... Tudi poezija in pridih romantike, le zakaj ne?

Gore so pač premogočne in prelepe, kar so evropski razumniki ugotovili že v osemnajstem stoletju. Govorimo o priznanju absolutne lepote, kot ga je občutil človek pred mogočno naravo, o doživetju vzvišenega, ki je mogoče le ob stiku z naravo, ne pred deli človeških rok, pa naj bodo ta še tako mogočna in umetelna.

»Ko slikam, plezam!« pravi Cedilnik. Alpinizem je dejavnost, ki se odvija v neverjetno lepem, a zahtevnem okolju, kjer se vsaka napaka maščuje. Domišljavo bi bilo govoriti, da gre za človeku sovražno okolje - navsezadnje, le kdo naj bi bil tisti sovražnik? V resnici je stvar še bolj poniževalna za našo samozavest, saj gre za naravo, ki je popolnoma ravnodušna do človekov, ki gomazijo po himalajskih prostranstvih. Samo - s tako razlago ljudje nismo zadovoljni, zdi se nam, da zmanjšuje našo pomembnost: nikakor ne želimo biti anonimne mravljice. Mi smo tisti, ki dajemo svojemu početju globlji pomen, ga opevamo in dramatiziramo. Tako ima tudi vzpon na težko dosegljiv vrh vse poteze drame: začetek globoko spodaj, nato slede ure, mogoče celo dnevi naporov, nevarnosti, strahu, dvomov, celo obupa, včasih poraz tik pred ciljem ... In trenutki sreče, evforije, izpolnitve na vrhu.

Cedilnik zna s svojimi podobami doseči, da se počutimo kot alpinist, ki ta trenutek tam, sredi tisočmeterske stene, pleza po navpičnem ledenem grebenu. Na sliki ga ni, ni potreben, ker smo to mi, gledalci. Čutimo globino pod seboj, prepadna pobočja, ki nas čakajo, hladno grozo, ki bi jo morali v resničnem svetu seveda že v kali zatreti. Cedilnik je v sliko uvedel tisto, o čemer alpinisti običajno ne govorimo: občutek strahu. Zato pa tem bolj uživamo ob njegovem mojstrstvu, precizni risbi, sivomodrih, hladnih,

¹ Besedilo se nanaša na Cedilnikove slike z razstave »Podobe nekoristnega sveta« (odprta 11. 12. 2006 v Ljubljani), ki se trenutno seli po Sloveniji.

pa vendar po svoje žarečih barvah, svetlobi, ki nas popelje v ta magični svet belih vrhov, temnega skalovja, megličastih, brezmejnih razgledov in nepričakovane igre sonca na snežnem grebenu. Drži, ta svet je stvaren, a za odtenek drugačen, nadstvaren, oseben, Cedilnikov, pa vendar ga brez težav sprejmemo za svojega.

Ali ni včasih Cedilnik oživiljal svoje pokrajine – recimo s svojim avtoportretom v podobi ptičjega strašila? Tudi tokrat se ni mogel upreti in tako je nastala podoba črnega himalajskega krokarja na kupu kamenja. Za njim se kot prikazen iz megle bleščeče dviga v nebo s snegom in ledom pokrit mogočen vrh. Pravzaprav običajen prizor v gorah – ampak tu je Cedilnik posegel še malo globlje, v tiste plasti človekove duševnosti, ki bodo verjetno še nekaj časa ostale neznanka. Združil je, povsem v skladu z verovanjem domačinov, dve sferi – nebeško, torej himalajski vrh, kjer domuje boginja Sagar-mata, in zemeljsko.

Tisti z ljubeznijo in spoštovanjem zloženi kup skal s prelepimi pismenkami poznamo: čorten je to, kulturni objekt torej, ponižna gesta ljudi, ki se na ta način priporočajo boginji. Posrednik med obema sferama je krokar, ki ga pri nas povezujemo s smrtjo, je pa v vzhodnjaški kulturi sončna ptica in odposlanec bogov. Ne-Navadna, čudovita, s simbolnimi pomeni nabita podoba!

Nemara bo ob tem kdo celo pomislil, kako različno si ljudje izbiramo bogove: mogoče tudi

pod vplivom pokrajin, v katerih so nastajale religije: bog vročih, suhih puščav je moškega spola, v nebotačnih, oblačnih gorah Himalaje pa vladajo ženske ...

Kakor koli že, kot ponavadi se pri nas še ne zavedamo povsem dimenzij in pomena zadnje faze Cedilnikovega slikarstva. Ampak nekaterim je zadeva bolj jasna: ko je himalajec Reinhold Messner ob svojem obisku pri prijatelju himalajcu Vikiju Grošlju zapazil na steni eno od Cedilnikovih slik, se je zgodilo – ni mogel več odtrgati oči od nje ... Viki, ki ni samo veliko-dušen, ampak tudi pameten človek s smislom za promocijo, mu je sliko preprosto podaril in je romala na Tirolsko, v znameniti Messnerjev himalajski muzej. Vsekakor jo bo tam videlo mnogo ljudi, saj še posebej za slikarja velja, da če že dela tisto, kar ima rad, želi to deliti z drugimi.

Najbrž ne bo neskromno, če zapišem: ta mali, trenutno rahlo zmedeni slovenski narod je v Himalaji dosegel uspehe, ki jih mnogo večji nikoli ne bodo. In plezalskim in smučarskim dosežkom lahko mirno postavimo ob bok tudi likovne. Ne gre pozabiti na grafike Franca Novinca in olja Ceneta Grilca s himalajskimi motivi. Skupaj s Cedilnikovimi »podobami nekoristnega sveta« so argument za trditev, da alpinizem ni samo početje zasvojenih egocentrikov, ampak ima, kar je še posebej pomembno za slovenski narod, tudi upoštevanja vredno kulturno komponento. ●

Na zadnji dan leta ...

Silvester. Vse je v zraku, pričakovanja, prijetna napetost, veselje, pesem odmeva tu in tam – jaz pa tičim globoko v megli. Le kaj mi je bilo, da sem rinil sem gor ... Pa se pravzaprav ne vznemirjam kaj dosti, saj je vse praznično, dobre volje sem, v prijetni družbi, kaj mi še manjka? ... S prijatelji smo se vzpenjali s planine Lom čez Kuk proti južnim pobočjem Spodnjih Bohinjskih gora (no, v tistem delu jim rečejo Peči, saj tam ni Bohinja ...). Megla je bila ko v rogu, vlaga gosta, vse več ivja po drevju. Iz gozda smo se dvignili v svet nizkega podrastja in takrat se je zgodilo ... nad nami se je odprla modrina! Še malo, pa smo bili zunaj ... Za robom se je odkril vrh. Usekali smo jo kar po snežišču. Zgoraj je bilo trdo in strmo. Na drugi strani je kraljeval s soncem obsijani Triglav, na jugu pa prostrano megleno morje, iz katerega so v daljavi moleli le Dolomiti, vmes pa še mali otok Matajur. Na vrhu je močno pihalo, tako je bilo mraz, da sem komaj pritiskal na sprožilec na fotoaparatu. Dan je odhajal, barve pa so bile vedno bolj žareče. Kakšno slovo leta! Ves trd sem čakal in čakal in ni mi bilo žal, prekrasno je bilo, čeprav mrzlo kot na Aljaski. Ko se je komaj še kaj videlo, smo se le odpravili navzdol. Luna je bila tako močna, da sploh potrebovali baterije ...

Vladimir Habjan

Sestop ob močni svetlobi lune

Na vrhu

Dolomiti in Matajur v različnih barvah

Pogled proti Krnu

Spodnje Bohinjske gore proti vzhodu

Blagajevke in svet pod Grmado

Razmišljanje ob slučajno odkriti knjigi

✍ Tone Wraber

Novembra 2006 sem v Polhovem Gradcu ob diapozitivih govoril o rastlinstvu njegove okolice, nakar so se mi prireditelji (Turistično društvo Polhov Gradec) oddolžili z lepim in smiselnim darilom. Bil sem nemalo preseenečen, saj poprej za knjigo Blagajevke avtorja Janeza Praprotnika sploh nisem vedel. Preseenečenje se je nadaljevalo, ko sem jo prebiral in med branjem resnično užival.

Janez Praprotnik je bil rojen v Mačkovem grabnu nad Polhovim Gradcem, v bajtarski družini, istega leta kot jaz, se pravi 1938. V knjigi je zbral 27 kratkih pripovedi, ki se dogajajo proti koncu zadnje vojne in v prvih letih po njej. Uvaja jih uvertura, visoka pesem lepoti polhograjskega sveta in njegovih rastlin. Kot botanik sem bil kar malce prizadet, da zna kdo, ki to ni, tako lepo pisati o njih. Omenja bele cvetove blagajevk z razkošnimi zelenimi ovratniki, pa srebrenje grmov cvetočih šmarnih hrušic in dehtenje šmarnic, takih »z globokimi in ozkimi lončki in tiste s širokimi belimi skledicami za mleko«. Prve so najbrž salomonov pečat, druge pa seveda »ta prave« šmarnice.

Pri hiši so domovali revščina, trdo življenje, nenehno delo in poštenje, vse še tako značilno za večino slovenskega podeželja pred nekaj več kot pol stoletja. Kljub boju za življenje je Janez občutil lepoto svojega domovanja. »Tista dolinica (...) s cerkvico svete Uršule pa je tako lepa, da kar ni res. To je zanesljivo najlepši košček sveta. Če za nobenega drugega, za tega bi skoraj verjel, da ga je ustvaril bog in da je z njim zadovoljen,« piše (str. 58) in čisto neodvis-

✍ Tone Wraber

no od njega mislim tako tudi jaz. Ko se napotim proti sveti Uršuli in se od nje zazrem v strmino Grmade, občudujem popolno skladnost pograjskega sveta, gozdov in tistega, kar je ustvaril človek. Janez je vpijal to lepoto, ko je pasel po strmih rebrih pod Grmado, npr. »v Jelovčnikovi gmajni, visoko nad domačim grabnom.« Končno je spoznal, da na grebenu Grmade in za »Vitoščem«, kot so doma »vikajoče« imenovali in še vedno imenujejo zdajšnjega prvaka pogorja, »tega sveta, na katerega smo vrženi čisto slučajno samo zato, da blodimo po njem tistih petdeset ali sto let, ni pravzaprav nikjer konec ... (...) Vedel sem že iz izkušnje, da konca ni, da ti vsak kucelj, katerega si dosegel, navrže deset ali sto novih, da je čisto nemogoče zlesti na vse, pa tudi, če bi na tistih sto zlezal, bi s tem odkril tisoč novih, neosvojenih ...«.

Janezovo pisanje je povsem realistično, ljudi imenuje s pravim imenom, tako da ni težko poiskati in obiskati njihovih domačij. Ne skriva njihovih manj lepih lastnosti, a ni nikoli krivičen ali žaljiv – svoj rojstni svet in njegove ljudi ima preprosto rad in vsem privoščil dobro besedo, le tercijalk ne mara. Jezik pripovedi je nazoren, večkrat sveže domiseln (»Manj ko celo uro mlade hoje je bilo od nas do vrha«, piše o legi rojstne hiše pod Grmado), zaradi učiteljskega poklica večkrat kar izbran in vedno klen.

Zabavna je pripoved o sosedu, ki je peljala svinjo k merjascu in potem, ko je ta opravil svoje, »pobirala s prsti zdrizasto seme z njene zadnje plati in ji ga spretno tlačila v razkurjeno nabreklo spólnico (...) Vsaka kapljica prašiček!«

Uspeh je bil popoln, jeseni je svinja skotila trinajst pujskov. Trinajstega, ki je ostal brez seska, je dobila Janezova družina in ga hranila po dudki. Spomnil sem se na svoja začetna najstniška leta, ko sem v poletnih počitnicah hodil v enajsto šolo na očetovem domu na Dravskem Kozjaku. Stric je imel plemenskega bika, ki je na paši včasih podivjal in smo se pastirji ozirali za primernim drevesom. Kakšen dan so prignali kravo, in ko sem v hlevu odvezoval bika, sem moral biti zelo hiter in spreten, saj se je kar odtrgal od jasli in po najbližji poti zdrvel k bitju svoje potešitve. Domači mlinar, posvojenec Hanza, je kar z roko pomagal usmeriti bikovo orodje na pravo mesto, medtem pa je že brizgalo seme.

Ob branju knjige, s katero je svet pod Toščem in Grmado dobil knjižni spomenik, sem se domislil Večera pri Maticavih avtorja Alda Černigoja, še bolj pa pisanja Cirila Kosmača o svetu ob Idrijci. V primeri z Janezovim sta sicer bolj literarno privzdignjena, a zgodba o četniškem grobu, vojaškem ubežniku, ustreljenem na begu po končani vojni, je presenetljiva vzporednica zgodbi o Ginu, Ka-

detkinem Lahčku iz Kosmačevega Pomladnega dneva.

Knjiga se začneja z uverturo in končuje s finalom, rahlo pesimističnim, a realistično dejavnim. Življenje se pretaka iz roda v rod, a v spremenjenih okoliščinah. »Beli cvetovi v širokih zelenih ovratnikih prebodejo od snegov poleženo suho planinsko travo, ki je že dolgo nihče več ne kosi. In je ne bo kosil nikoli več« (str. 189). Naj dodam: na Grmado ali na Goro, ki sta tako kot nešteto drugih naših (in tujih gora) postali orodje gole rekreativne dejavnosti, se zlivajo množice. Zjutraj niz avtomobilov iz Polhovega Gradca proti Ljubljani, popoldne v obrnjeni smeri. In nikoli mi ne bo dano spoznati in pozdraviti Janeza, ki od leta 2000 ni več med živimi. Obiskal sem njegov dom pod Grmado in spoznal njegovo sestro, ki je, mimogrede povedano, mati Pavleta Kozjeka. Naj mu bo, več desetletij učitelju na Blokah, ta zapozneli zapis v čast in priznavajoč spomin!

Podatki o knjigi: Janez Praprotnik: Blagajevke. Izdala in založila Zveza kulturnih organizacij Cerknica, uredila Jožica Mlinar, 1998. ●

Tošč (levo) in Polhograjska Grmada s Polhograjske gore

✉ Janez Stražišar

Otroci na planinskih poteh

✍ in 🇸🇮 Irena Pečavar Čarman

*Na planin'cah sončece sije,
na planin'cah luštno je.*

To sta prvi vrstici narodne pesmi in res je lepo, ko v planinah sonce sije, pa naj bo to v katerem koli letnem času. Ob lepem vremenu so naše planine kar dobro obiskane. Dajejo nam lep razgled po dolinah in sosednjih vrhovih, včasih pa smo za trud poplačani še s pogledom na gamse ali svizce.

Cilje si izbiramo na različne načine. Nekateri so posledica želje, kot je prehoditi slovensko transverzalno pot, druge nam predlagajo prijatelji. Nekateri si izbirajo cilje tako, da gredo s prstom po zemljevidu, in kjer se ta ustavi, tam je cilj. Vsi pa imamo poti in vrhove, ki so nam zelo ljubi, h katerim se vračamo v vseh letnih časih. Te poti dobro poznamo in vemo, kje v pozni pomladi naletimo na sneg, kje je poleti najboljša senca, kje dobimo hladno studenčnico, kje je jeseni najlepša bukev in kje pozimi na nas preži snežni plaz.

Ena mojih takih poti poteka od Ljubelja po obronkih Begunjščice in skozi predor proti Prevali. Po grofu Bornu, ki je nekoč domoval v Jelendolu, se imenuje Bornova pot. Pot je nemarkirana, dobro shojena, ponekod široka dobrega pol metra in vijugasta. Na izpostavljenih mestih je zavarovana z jeklenico, spodnja stran pa se včasih prepadno spušča v dolino. Po njej se sprehodim pogosto, le v visokem snegu si ne upam. Steza je dobro obiskana, saj je zelo lepa, poleg tega znajo na Prevali skuhati dobre štruklje in še kaj drugega. Srečaš lahko ljudi z vseh vetrov in vseh starosti: od dojenčkov do majhnih otrok in spuščениh psov, ki pridirjajo izza ovinka, njihovi lastniki pa sopihajo nekje daleč za njimi. Včasih na ta kraj prihajam po delovnem času, ko se moram še malo pogovoriti sama s seboj. Po poti včasih stopam žalostna, včasih vesela, včasih zaljubljena, včasih pa peljem oči na pašo, da se naužijejo gorskih lepot.

Ko sem zadnjikrat uživala tu, je bila v deželi že jesen. Zlata jesen. Bukve v tisočeri barvah, rumeni macesni, nekaj rdeče jerebike, vmes pa

mogočne smreke. Kot v pravljici. Pod nogami mehka steza, ki je bila pokrita z odpadlim listjem, nad glavo pa prijetno jesensko sonce. To tihožitje so nenadoma zmotili kričanje, preklinjanje, stokanje, hlipanje in jokanje. Odobravam odločitev mladih družin, da se odpravijo z eno- in dvoletnimi otroki v naravo, vendar na tej poti otroci ne uživajo. Na delih, kjer je steza res zelo ozka in se preveša v prepad, je težko držati otročička za roko in se varno vzpenjati ali sestopati. Majhni otroci tudi ne znajo povedati, da se mogoče ne počutijo dobro ob pogledu globoko v dolino. Očku ne morejo dopovedati, da jih boli rokica, ki jo on iz strahu, da ne bi padli globoko v prepad, tako močno stiska. Prav gotovo ne uživajo v lepotah, ampak je izlet za njih bolj napor kot sprostitvev.

Ob zadnjem obisku meni tako ljubega dela naših planin je bilo na poti več kričanja, jokanja in stokanja kot jesenskega listja. V mislih sem iskala poti, kjer bi uživali tudi tisti, ki še niso večji planinarjenja. Ena izmed takih je v neposredni bližini, stara cesta na Ljubelj. Široka makadamska cesta, ki je jeseni pokrita z listjem, na vrhu pa sonček in krasen razgled na celotno dolino. Obstaja pa še cela vrsta drugih, na katerih bi lahko mlade družine uživale in si nabrale moči za prihajajoči delovni teden. Če bi bil kateri izmed staršev, ki so tisto nedeljo peljali malčke na Prevalo, kdaj v planinski šoli, bi gotovo vedel, kam in kako odpeljati družino na sproščujoč nedeljski izlet. ◉

Na Bornovi poti

Tičarica s planine Ovčarija v prvem snegu

Boštjan Likar

Od sonca in toplote razvajena jesen

Vreme in razmere v gorah v meteorološki jeseni 2006

✍ Miha Pavšek in Gregor Vertačnik

Minulo jesen si bomo vsi, ki redno zahajamo v gore, zapomnili po vremenu. Bila je taka, da bi jo dal marsikateri obiskovalec tega dela nekoristnega sveta najraje spomeniško zaščititi. Še avgusta, na vrhuncu planinske sezone, smo se zmrdovali nad padavinami in mrazom, naslednji trije meseci pa so bili tako rekoč vremensko »brezhibni«. V vsem tem obdobju je bilo le nekaj koncev tedna, in še to ne povsod, ko vreme dan ali celo dva ni bilo primerno za pohajanje po vzpetem svetu zdaj tudi v resnici dežele na sončni strani Alp. Za piko na i je poskrbelo še

praznično vreme v času krompirjevih ali mrtvaških počitnic, na prehodu iz drugega v tretji jesenski mesec.

Žal pa imajo tudi dobre stvari svojo pomanjkljivost. Meteorološka jesen 2006 je imela vsaj dve – precejšen padavinski primanjkljaj in izjemen toplotni presežek. Prav zaradi velike sušnosti in nadpovprečnih temperatur si jo bomo verjetno zapomnili ne le po nepozabnih gorniških doživetjih, ampak tudi po prenekaterem meteorološkem rekordu. Ali so ti rekordi res tako izjemni ali pa imamo opravka z vre-

Preglednica 1: Povprečna temperatura (v °C) in količina padavin (v mm) jeseni 2006 ter primerjava z dolgoletnim povprečjem 1971–2000

Postaja (nadmorska višina)	Povprečna temperatura	Odklon temperature od povprečja	Padavine	Primerjava s povprečjem padavin 1971–2000
Rateče (864 m)	8,5 °C	2,3 °C	270 mm	58
Planina pod Golico (970 m)	9,1 °C	2,3 °C	263 mm	50
Vojsko (1067 m)	8,6 °C	1,8 °C	323 mm	43
Vogel (1535 m)	7,5 °C	2,4 °C	727 mm	67
Krvavec (1740 m)	6,6 °C	2,6 °C	209 mm	55
Kredarica (2514 m)	3,1 °C	3,1 °C	513 mm	83

Vir podatkov: ARSO

menskimi in podnebnimi spremembami, ki so uvod v »neprijetno resnico« o globalnem segrevanju ozračja, bo pokazal že naslednji letni čas ali bolje, prihodnja jesen. Prva polovica zimskega meteorološkega trimesečja, ki je bila po kazalcih in glede na podobo naših pokrajin do sredine januarja 2007 vse kaj drugega kot zima, to vsekakor potrjuje.

Minula jesen je bila v večini hribovitega in goratega sveta najtoplejša v zadnjega pol stoletja. Toplo vreme, ki se je začelo že v prvih dneh septembra, je prevladovalo do konca novembra, izrazita ohladitev s podpovprečnimi temperaturami je bila le v začetku novembra. Zaznamovale so jo tudi neenakomerno razporejene padavine ter niti omembe vredna višina snežne odeje.

Do sredine septembra je bilo vreme toplo, v prvi dekadi se je v Ratečah dvakrat ogrelo nad 28, na Kredarici pa nad 16 °C. Prvo omembe vredno deževje je prišlo sredi septembra, konec meseca pa je bil suh in razmeroma topel. Na Kredarici v vsem mesecu ni snežilo niti enkrat, pa tudi temperatura se ni niti enkrat spustila pod ledišče.

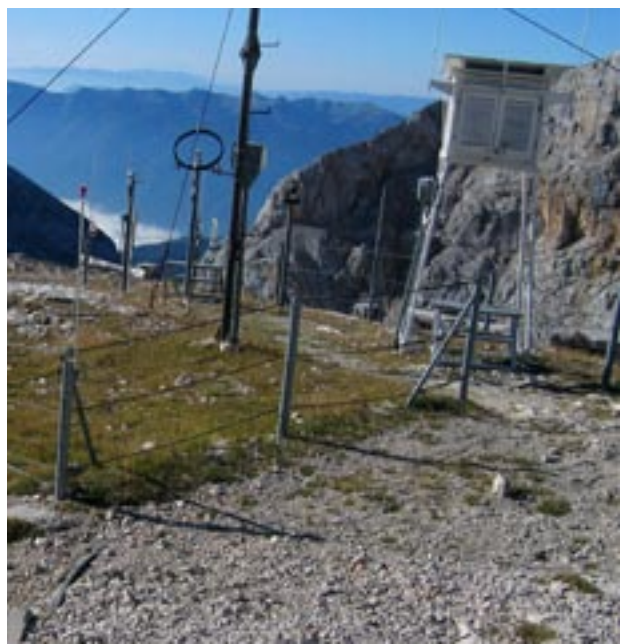
Toplo vreme ob koncu septembra se je nadaljevalo tudi prve dni oktobra, ko so bile temperature spet precej nad klimatološkim, to je tridesetletnim povprečjem. Na Kredarici se je 26. oktobra čez dan segrelo do izjemnih 14,8 °C; to je druga najvišja dnevna temperatura v oktobru od začetka opazovanj leta 1955. V letošnjem oktobru sta prišli dve večji deževji, za kateri se je na koncu jeseni izkazalo, da sta bili tudi edini. V prvem, na začetku meseca, je v Julijcih padlo več kot 100 mm krajevnih padavin. Drugo deževje se je končalo v noči s 24. na 25.

oktober; pri tem je na Voglu padlo kar 328, na Vojskem pa le 29 mm dežja. Tako kot prvič je tudi takrat snežilo le na najvišjih vrhovih.

V začetku novembra se je prehodno močno ohladilo, v snežnih plohah pa je zapadlo nekaj centimetrov pršiča; ta se je zaradi močne otoplivitve kmalu stalil. Nato je nekaj časa spet prevladovalo toplo in suho vreme, ob koncu druge dekade pa je bilo nekaj dni padavin, ki so se končale s sneženjem do nižin. 23. novembra zjutraj je bilo na Kredarici 33, v Ratečah pa 8 cm snega. Ob koncu meseca je bilo v gorah spet izjemno toplo za ta letni čas.

Jesen 2006 je bila v hribovitem in goratem svetu od 2 do 3 °C toplejša od dolgoletnega povprečja 1971–2000. Še posebno nadpovprečno topla je bila na Kredarici; tam je bila namreč s povprečno temperaturo 3,1 °C za 1 °C

✉ Miha Pavšek

toplejša od doslej najtoplejše jeseni leta 1967. Vendar posamezni meseci niso bili rekordni. Minula jesen pa ni bila zanimiva le zaradi temperature, ampak tudi zaradi padavin in snežne odeje. Skupna količina padavin je bila podpovprečna; povsod razen v Julijskih Alpah je bil odklon zelo velik, na Vojskem je padlo le 43 % povprečne količine padavin. Regionalno precej različna skupna količina padavin je bila posledica njihovega po večini orografskega izvora (proženje ploh in neviht ter narivanje zračnih mas na pregradah). Največ padavin, 727 mm (povprečje je bilo 1085 mm!), so izmerili na Voglu. V nekaterih hribovitih in goratih območjih Slovenije, razen v Julijskih Alpah, je bila letošnja jesen najbolj suha v zadnjih desetletjih. Posledica pomanjkanja padavin in visokih temperatur je bila skromna snežna odeja, ki nikjer ni preseгла pol metra. Na Kredarici je bil sneg 26, v sredogorju in alpskih dolinah pa le nekaj dni. Tako trajanje kot tudi višina snežne odeje sta bila krepko pod dolgoletnim povprečjem. Sončnega vremena je bilo v vseh treh jesenskih mesecih nadpovprečno veliko, na Kredarici in v Ratečah kar šestino več časa, kot je klimatološko povprečje.

In na koncu še rekordi, ki so zaznamovali izjemno jesen 2006: predvsem nenavadno visoke temperature. Na Planini pod Golico je

bil 4. septembra s 27,2 °C dosežen nov septembrski rekord, v Ratečah (28,5 °C) pa so do njega zmanjkale le pičle tri desetinke. Kar zadeva temperature, je treba omeniti še 26. in 27. oktober: 26. so s 14,8 °C na Kredarici izmerili najvišjo temperaturo zadnje oktobrske dekade (več kot stopinjo več kakor ob prejšnjem rekordu!) ter le dve desetinki stopinje manj od absolutnega mesečnega rekorda z 9. oktobra 1976. Tudi na Krvavcu je bil ta dan s 24,2 °C za dobri dve stopinji presežen oktobrski rekord, dekadni pa celo za 2,7 °C. 27. oktobra pa so na Voglu, na katerem merijo od leta 1982, z 21,4 °C prvič v oktobru na termometru presegli oznako 20-stopinj.

Na videz spokojna in barvita pokrajina se bo lahko pokazala v drugačni luči letošnje pomlad in poletje, če se bo hidrološki pridružila še kmetijska suša. V gorskem svetu se bo to poznalo predvsem po sušnosti površja, obarvanosti gozdov in številnih vodnih izviroh, ki bodo še pred začetkom meteorološkega poletja presahnili. Zato se v prihodnjih mesecih nikar ne jezimo, če bomo morali zaradi slabega vremena večkrat ostati v dolini. Narava že ve, kako in kaj, kdaj pa ji bomo pri tem prisluhnili ter sledili tudi ljudje? V dneh, ko bo poravnala padavinski dolg, pa naj vas grejejo in poživljajo spomini na nepozabno gorniško jesen leta 2006. ●

Prvi sneg v zimi 2006 na Kamniškem vrhu

☞ Irena Mušič

Mednarodni dan gora v Sloveniji

✉ Milan Naprudnik

Generalna skupščina Organizacije Združenih narodov je leta 2002 sprejela resolucijo Združenih narodov o gorah, ki določa 11. december za mednarodni dan gora. To pomeni enkratno priložnost za obravnavanje zapletenih in raznovrstnih vprašanj, ki se nanašajo na gore, med njimi tudi izpolnjevanje mednarodnih dogovorov in aktivnosti, ki lahko izboljšajo kakovost življenja v gorskih skupnostih in zavarujejo krhka gorska okolja za prihodnje generacije.

Slovenija je aktivna članica Mednarodnega partnerstva za trajnostni razvoj gorskih območij in se sooča z izzivom, da je pri oblikovanju strategij in programov treba upoštevati pomen gorskih območij za ljudi, ki vztrajajo v redkih gorskih zaselkih, in tiste, ki jim gorsko okolje zagotavlja naravne vire in prostor, da lahko krepijo svoje zdravje.

Letošnji mednarodni dan gora je v Sloveniji potekal v eni najbolj idiličnih gorskih občin - Solčavi, in sicer v organizaciji ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ministrstva za okolje in prostor in domačinov ob udeležbi gozdarskih, kmetijskih in turističnih združenj ter nevladnih organizacij, tudi PZS. Namenjen je bil upravljanju gorske biotske raznovrstnosti, ki jo ogroža čezmerna izraba naravnih virov z vsemi posledicami za okolje in domače prebivalstvo. Udeleženci so si bili enotni v stališčih, da odgovornost za trajnostni razvoj gorskih območij zahteva več sodelovanja med državo, lokalnimi skupnostmi in civilno družbo. Prav tako so se strinjali, da ne moremo več razmejevati mestnih območij od podeželskih in gorskih ter da je treba pri prizadevanjih za trajnostni razvoj gorskih območij »varovati« tudi domače prebivalstvo.

V prostorih Planinske zveze Slovenije pa je v četrtek, 7. decembra 2006, potekala okrogla miza, s katero smo slovenski planinci zaznamovali mednarodni dan gora. V uvodni razpravi je predsednik Planinske zveze Slovenije Franci Ekar predstavil vlogo in prizadevanja PZS na

področju varovanja gorskega sveta. Planinska zveza Slovenije si že daljše obdobje prizadeva tudi za vključitev vsebin s področja varovanja gora v osnovnošolske programe, kajti le izobraževanje in ozaveščanje mladih bosta pripomogli k uspešnemu varovanju gorske narave tudi v prihodnje.

Okrogle mize se je udeležil tudi predsednik državnega sveta RS Janez Sušnik. Poudaril je velik pomen prostovoljstva v Sloveniji in izrazil podporo prizadevanjem Planinske zveze Slovenije na področju varovanja gorskega sveta. Skupni sklep razpravljavcev okrogle mize je izzvenel v namero po boljšem sodelovanju med državnimi institucijami in civilno družbo na področju varovanja gorskega sveta (vir¹).

Dejavnosti PZS v okviru varovanja gorskega okolja

PZS je bila v preteklosti prepoznavna pri nadelavi in vzdrževanju planinskih poti ter pri graditvi in oskrbi planinskih koč; to je olajšalo dostopnost gora številnim obiskovalcem - v letu 2005 jih je bilo več kot milijon. Med osnovne naloge PZS so sodili tudi reševanje v gorah, obveščanje in vzgoja planincev.

Manj pa je znano, da PZS že več kot 30 let posveča pozornost varstvu okolja in naravne dediščine ter ozaveščanju obiskovalcev. Prve publikacije s tega področja nosijo letnico 1975. PZS spremlja določila mednarodnih dokumentov in opozarja na za naravno okolje škodljive posege v gorski svet, zato je sprejela vodila za delo PZS in PD, dopolnila svoj statut in sprejela častni kodeks vedenja planincev v gorah. Obvezala je svoje organe in komisije, da ob pomoči svojih programov pripomorejo k uresničevanju sprejetih mednarodnih, državnih in lastnih usmeritev. Posebno pozornost namenja

¹Viri: Obvestila PZS, letnik 32, št. 12, str. 5, Uroš Vidovič

uresničevanju ukrepov iz protokolov Alpske konvencije in aktivno sodeluje v Združenju planinskih zvez alpskih držav - CAA, ki ima v organih Alpske konference status opazovalke.

Gospodarska komisija PZS je po posvetu o temi varovanja okolja z delovnim naslovom »Naredimo naše gore okolju prijazne« že v letu 1991 sprejela usmeritve za:

- * prehod na čiste vire energije, graditev suhih stranišč oziroma čistilnih naprav v planinskih kočah,
- * uporabo ekoloških rjuh (postopna odprava posteljnine v kočah),
- * prenos smeti v dolino, uporabo do okolja prijazne embalaže,
- * odpravo kajenja v planinskih kočah.

Te smernice Planinska zveza Slovenije izvaja že 15. leto, čeprav ima vsako leto posebej težave zaradi pomanjkanja sredstev. Del sredstev je pridobila iz mednarodnih virov, prek programa čezmejnega sodelovanja z Republiko Avstrijo PHARE in tudi prek bilateralnega sodelovanja za izdelavo analize odpadnih voda. Doslej je bilo z malimi biološkimi čistilnimi napravami opremljenih že 16 planinskih koč, 8 jih ima suha stranišča, 41 jih je opremljenih z fotovoltaičnimi sistemi, vetrne generatorje pa ima 6 planinskih koč.

Gospodarska komisija PZS je v letu 2000 izvedla posvet in izdala publikacijo Planinske kočice in varstvo okolja, v letu 2003 pa je izdala priročnik »Napotila za čiščenje odpadnih voda planinskih koč.«

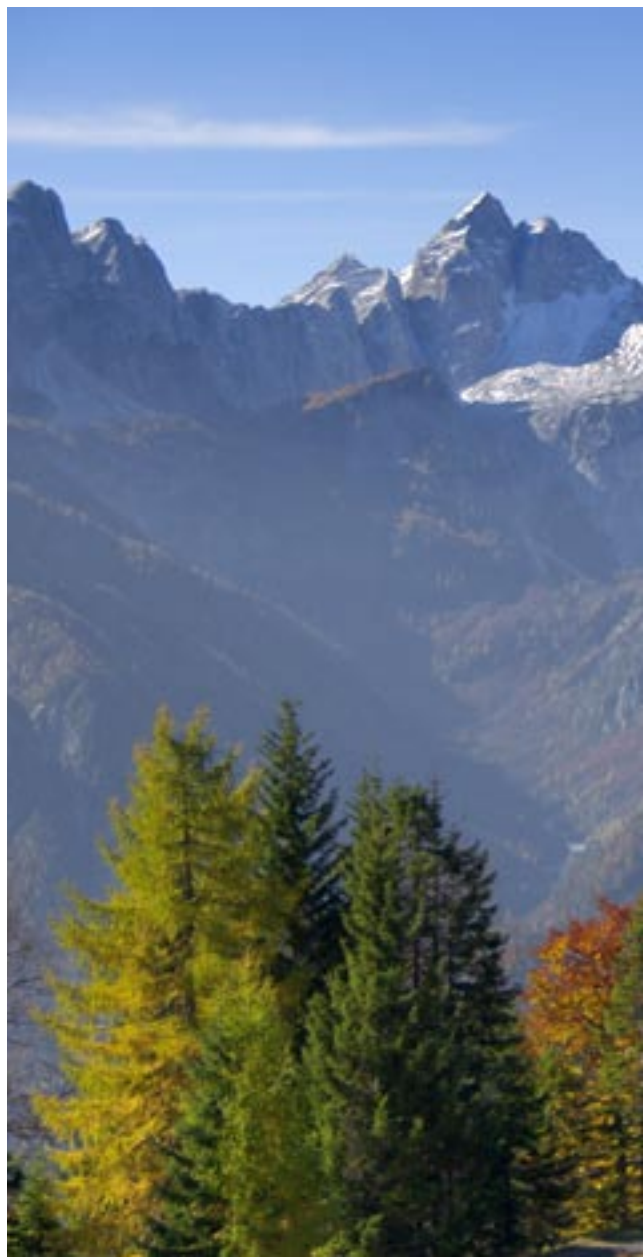
Komisija PZS za pota posveča v zadnjih letih veliko skrb varovanju okolja na področju vzdrževanja pri obnovi poti, predvsem Slovenske planinske poti. K ekološkemu vzdrževanju in obnovi poti sodi:

- * urejanje odvodnjavanja, da voda ne bi uničevala poti,
- * opuščanje bližnjic, ki povzročajo erozijo,
- * odstranjevanje košev za smeti ob poteh, ker planinci nosimo smeti v dolino, in drugo.

Komisija PZS za varstvo gorske narave je v programu za obdobje 2002-2006 namenila posebno pozornost izvajanju obveznosti in nalog s področja varovanja gorske narave in

ozaveščanju obiskovalcev gora. Poglavitne aktivnosti so bile:

- * sodelovanje pri projektih za zmanjšanje obremenitve gorske narave,
- * dopolnitev programa za usposabljanje varuhov gorske narave,
- * izvedba izobraževalnih tečajev in posodobitev programa za izobraževanje gorskih stražarjev,
- * izdaja prenovljene edicije Narava v gorskem svetu kot učbenika za usposabljanje varuhov gorske narave in gorskih stražarjev,

* sodelovanje s CAA pri izdaji zloženke Naravi prijazno gornišтво.

Posebno pozornost je PZS v zadnjem obdobju namenjala izvajanju ciljev Alpske konvencije in nalog, ki izhajajo iz določil posameznih protokolov. Med drugim je bila pobudnica in nosilka izdaje zloženke Obiskovalci gora - spoštujmo Alpsko konvencijo, namenjene vsem obiskovalcem gora, pohodnikom in turistom. V njej so v poljudnem besedilu, opremljenem s karikaturami, povzeta bistvena določila protokolov Alpske konvencije, ki zadevajo gorski svet in njegovo širše okolje. Zloženka je

izšla v letu 2005 kot publikacija CAA v 100.000 izvodih v štirih jezikih držav z območja Alp, vse stroške pa je prevzelo ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo, okolje in vodno gospodarstvo Republike Avstrije.

Novi izzivi

Začetek novega tisočletja je bil v svetu znamenovan z opozorili o prepočasnem uresničevanju Agende 21 o trajnostnem razvoju, v državah na območju Alp pa tudi o zamudah pri udejanjanju Alpske konvencije. Sledile so

obljube politikov z napovedmi odgovornejšega ravnanja, a po šestih letih novega štetja se ni kaj dosti spremenilo in civilna družba, organizirana v mednarodnih združenjih in lokalnih nevladnih organizacijah, je začela pripravljati svoje lastne programe. To velja tudi za planinske organizacije. Znano je, kako Planinska zveza Nemčije z zaposlenimi strokovnjaki s področja varstva okolja pripravlja gradivo in sodeluje v odborih zveznega in bavarskega parlamenta, ko gre za sprejemanje zakonov in programov, ki zadevajo gorska območja. Znano je, kako v Švici uresničujejo »moto«, da je Alpska konvencija pakt med goro in mestom. Gorski svet uporabljajo prebivalci mest za sprostitveni in rekreacijski prostor, hkrati pa oskrbuje mesta z naravnimi viri. V nasprotni smeri pa gospodarska moč mest lahko poganja gospodarstvo v gorskih območjih in tako prispeva k zadržanju prebivalstva v gorskih zaselkih. Zvezni urad za okolje, gozdarstvo in kmetijstvo Švice (BUWAL) se je odzval pobudi alpske (planinske) zveze Švice - SAC - in gibanja za zaščito Alp - Mountain Wilderness - za izdelavo projekta vzorčne regije (Goesehenen). Projekt poteka ob podpori pristojnih ministrstev in gospodarskih združenj ter sodelovanju z lokalnimi skupnostmi, med poglavitne cilje pa sodijo oživitve hribovskega kmetijstva, razvoj do okolja prijaznega turizma, ki vključuje tudi ponudbe planinskih koč, in spodbujanje uporabe javnih prometnih sredstev.

Sosednja Avstrija pa uresničuje program varovanja gorskega sveta tudi z implementacijo sprejetih protokolov Alpske konvencije na lokalni ravni (vzorčna občina Mäder), z »za okolje vzornim« programom razvoja, ki vključuje tudi planinstvo.

Združenje planinskih zvez alpskih držav (CAA) je sprejelo večletni program, ki vključuje naloge s področja vetrne energije in prometa, posebno pozornost pa namenja izobraževanju o varstvu okolja in vključevanju planincev v Evropsko leto medkulturnega dialoga.

Vsebina tematik treh sosednjih planinskih zvez, italijanske Furlanije - Julijske krajine, avstrijske Koroške in Slovenije, na vsakoletnih srečanjih (Srečanje treh dežel) dobro ponazarja odzivnost planinskih organizacij na izzive časa. Na srečanjih v zadnjih treh letih so bile obravnavane te teme: življenje v alpskem pros-

toru (2002), trajnostni razvoj v Alpah (2003) in Alpska konvencija - priložnost za planinske zveze (2004).

Nosilna tema letošnjega 43. srečanja pa bo Alpska konvencija - planinske poti v stičišču treh držav, ki obiskovalcem odpira bogastva naravne in kulturne dediščine na širšem območju na tromeji.

In Planinska zveza Slovenije?

PZS bo projekt Ekološka sanacija planinskih koč v okviru programa gospodarske komisije nadaljevala tudi v prihodnje. Posebno pomembna aktivnost PZS v prihodnjih letih pa bo ureditev odvajanja odpadnih voda iz planinskih koč v Julijskih Alpah na območju, ki ga pokriva Triglavski narodni park.

Komisija PZS za varstvo gorske narave je v program dela za leto 2007 med drugim uvrstila tudi aktivnosti, ki izvirajo iz osnovnega programa PZS:

- * v sodelovanju s Komisijo za planinska pota pripravlja projekt Botanično-naravovarstvena pot baronov Karla in Žige Zoisa na območju Kamniških Alp. Pot bo potekala po obstoječih planinskih poteh, z označbami ogroženih rastlinskih vrst, uvrščenih v Naturo 2000 in zavarovanih z uredbo. Projekt vključuje tudi izdajo zloženke za obiskovalce gora;
- * pripravo gradiv za »Alpski teden 2008« (Francija), na katerem bi alpska združenja (CAA, CIPRA, ISCAR, Omrežje občin, Omrežje zavarovanih območij) skupaj obravnavala aktualno problematiko razvoja na območju Alp;
- * pripravo projekta Partnerstvo za trajnostni razvoj alpskega območja treh dežel, s katerim bi se oglasili na razpis Projekt Interreg III B 2007-2013 ALPINE SPACE. Temeljni namen projekta je vzpostaviti partnerstvo med domačini in obiskovalci alpskega sveta, ki bi zagotavljalo ohranjanje naravne in kulturne dediščine ter omogočilo trajen razvoj in kakovostno življenje domačinom.

Dovolj primerov, ki dokazujejo, da v PZS uresničujemo sprejete deklaracije.

O tem, ali bomo tudi v naši državi dobili podporo - ne le finančno -, pa ob koncu leta. ●

O fantu, ki še ni videl zvezd,

ali kako noben hrib ni “samo” hrib

✍ Mojca Luštrek

Včasih kak dogodek kdo ve zakaj nepričakovano prikliče dozdevno izgubljene spomine. Take trenutke imamo vsi; čeprav nikoli ne napišemo *Iskanja izgubljenega časa*, nam tu in tam zadisijo magdalenice preteklih dni.

Nekega novembrskega večera smo se zbrali v džezovskem klubu. Pred koncertom je prisedel k najini mizici Cooper-Moore, glasbenik, ki si izmišlja instrumente (in potem seveda igra nanje). Bila sva nekoliko utrujena, ker sva ves dan pohajala po zasavskih hribih, on pa tudi, ker je preždel nič koliko ur v letalu. Hitro smo se ujeli. Kaj delava v hribih, je bil radoveden.

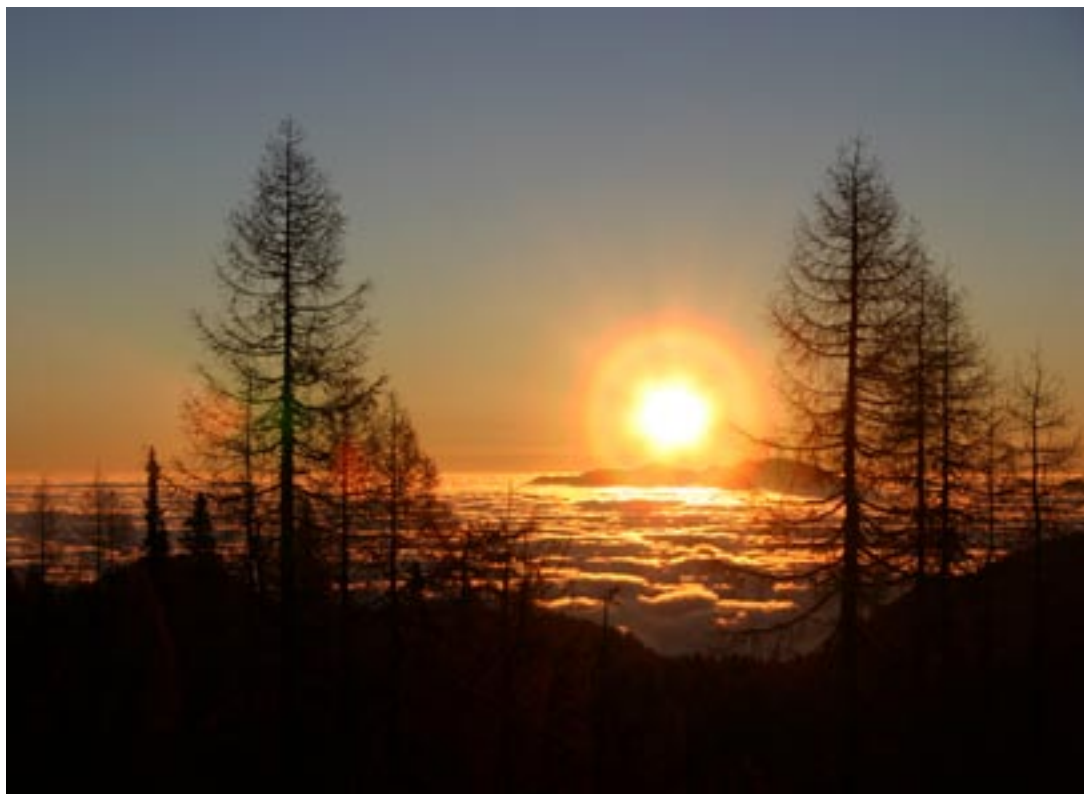
Hodiva, ves dan hodiva. In kaj naju vleče tja? Narava. Rože, drevesa, živali, skale. Svež zrak. Razgledi. Čez črni obraz je šinilo nekaj otožnega. “Narava je super. Ko sem bil otrok, smo živeli na deželi. V bližini smo imeli teleskop. Zvezde so čudovite. Pogrešam jih. Moj sin ima sedemnajst let, a še ni videl zvezd. V New Yorku vidimo samo luno, zvezd pa ne, ker je mesto preveč razsvetljeno.” Ko je navrgel, da nič ne potujejo, sem pogoltnila nadaljnja vprašanja, saj jih mogoče niti ne bi razumel.

Med poslušanjem glasbe me je odneslo v neko julijsko noč, jasno in vročo. Na vrsti je bila “ta kratka popoldanska turca”, a se nama je zdelo presoparno, in sva se odločila za večerni pohod k sv. Primožu in sv. Petru nad Kamnikom. Takrat se bo že malo ohladilo, sva si mislila, pot pa pozna in s čelnima svetilkama nazaj grede bo samo še bolj zabavno.

☞ Dan Briški

Na običajno polnem “parkirišču” nasproti Calcita v Stahovici je samo en jekleni konjiček čakal svojega gospodarja. Prevroče ali prepozno? Vrnila sva se na križišče cest v Kamniško Bistrico in Gornji Grad ter v gornjegrajski smeri poiskala začetek markirane poti pri stebru z napisom *Pot k sv. Primožu* in s sliko pohodnika ali romarja. S steze nad cesto in nad hišami sva v daljavi že kmalu prvič zagledala cerkvi sv. Primoža in sv. Petra. Po označenih bližnjicah skozi gozd sva se ogibala gozdne ceste. Pod drevesnimi krošnjami je bilo že kar mračno, pričakovanega večernega hladu pa od nikoder. Nasprotno, v gozdu je bilo soparno kot v kotlu, skoraj kot v zaprtem prostoru. Okna v Prapretnem so bila že razsvetljena. V kapelici nad zaselkom je brlela lučka. Za njo se je cesta prvič položila in celo nekoliko spustila. Prečkala sva izsušen potoček in po krajšem vzponu se je za

Peter Strgar

znamenjem pot spet zavnala. Od odcepa na Veliko planino ni bilo več daleč do zanimive skupine stavb: cerkve sv. Primoža in Felicijana, ki slovi po imenitnih freskah, mežnarije, gospodarskega poslopja in osmerokotne Marijine kapele.

Po kratki strmini sva se povzpela še do Petrove cerkvice. Šele prav na vrhu je zapihljal svež veter; slekla sem prepoteno majico in globoko vdihnila. Dišalo je po senu, ki se je sušilo po bregu, črički so žagali kot za stavo, na temno modrem nebu pa je na nevidni nitki visel tenki mesečev srp. Obrisi stvari niso bili več ostri, zivali so se s čedalje gostejšim mrakom, ki je neopazno temnel v poletno noč. Manj kot uro hoda od glavne ceste, pa čisto drug svet.

Nad cerkvijo sv. Primoža se je prižgala velika zvezda, v dolini pa se je več in več lučk sestavljalo v nočni Kamnik. Iz teme sta se dvigala Stari in Mali grad. Svetla črta je tekla, kjer sem pred mnogimi leti vsak dan hodila iz šole na avtobusno postajo. Za enim tistih blokovskih oken je Polona najbrž reševala kak računovodski problem in če ji je čez dan uspelo ukrasti

urico za tek na Stari grad, ji je šlo gotovo bolje od rok. Mogoče je katera izmed njenih deklet prav takrat dvignila glavo od knjige ali stopila na balkon in gledala isto zvezdo – najstnice imajo marsikaj zaupati zvezdam. Niže doli je za nekim drugim oknom naš urednik morebiti ravno tedaj pisal uvodnik. Če bi bila takrat v mestu, najverjetneje ne bi bila pomislila, da tisti hip nekdo stoji na hribu in nas "opazuje". V dolini smo vsi tako zaposleni s seboj, tam zgoraj pa včasih kar malo izstopim iz sebe.

Ko sva se začela spuščati, je velika zvezda že dobivala družbo, zvezdici pa sta zasvetili tudi na najnižih čelih. Sopara v gozdu še ni popustila, a nekaj svežine v vrha sva odnesla s seboj. Primož ni poseben dosežek, je pa lahko posebno doživetje. Saj je samo hrib, poreče marsikdo, koliko je takih – še lepših, višjih, vznemirljivejših. Tako lahko misli samo tisti, ki še ni bil tam ravno ob pravem času, uglasen z zvoki in barvami, svetlobo in dihom tisti hip najlepšega kotička na svetu. Vsakomur lahko kaj da; Cooper-Moore bi se najbrž veselil zvezd. V takem trenutku noben hrib ni "samo" hrib. ○

Jesenska nostalgija na Mišelj vrhu

Odličen vzpon na brezpotno goro

✍ Stane Poljak

Rad hodim v gore v vseh letnih časih, kajti vsako letno obdobje ima svoje značilnosti in čare. Nekako pa me najbolj prevzamejo jesenske barve zlatorumenih macesnov, srebrni cvetovi bodečih než na posušenih obronkih, iskreče se kapljice jutranje rose, ujete v pajčevino sredi skrivenčenih rušnatih vej... Iskaje takšna doživetja, sem letošnjo jesen kar pogosto pohajal po brezpotjih bohinjskih planin. V vodniku *Manj znane poti po slovenskih gorah* sem vedno znova našel ideje in izzive za nova potepanja po osamljenih kotičkih, seveda v družbi Ivana in Darinke, ravno takih navdušencev nad brezpotji in neokrnjeno naravo, kakor sem sam; tokrat je bil z nami še kolega Stane.

Mišeljski konec z Mišelj vrha, zadaj Kanjavec

Sokol ni ujel kavke

Sončni žarki so ravno sramežljivo pobožali orumenele trate na pobočjih Viševnika, ko smo koračili v strmino nad planino Konjščico. Jutranji mraz je kar pošteno grizel v razgreta lica, prsti na rokah so skoraj otrpnili... »Ja, kaj bi pa radi, saj je skoraj že november,« smo modrovali med hojo. Pot proti Studorskemu prevalu je minila dokaj hitro; kar nekako zavistno smo opazovali osončene grebene Draških vrhov in Viševnika, ki so se kopali v žarki luči toplega poznojesenskega sonca. Nam pa je pod čevlji škripal pomrznjen pesek serpentinaste poti proti sedlu. Brrr. Pa smo kmalu prisopli na preval in stopili v sončno luč. Prijetna toplota se nam je razlezla po premrlih udih in naenkrat

✉ Vladimir Habjan

Med vzponom smo tudi malo plezali.

Stane Poljak

so velurji postali odveč. Odprla pa so se nam tudi nova obzorja; kraljestvo bohinjskih gora se je bleščalo v vsem svojem veličastju. Jeziki jutranjih meglic so se potuhnjeno plazili z Uskovnice in Voj navzgor, vendar jih je sončna toplota raztopila, kot bi mignil. Megleno morje je ostalo le nad Bohinjskim jezerom; zaloga vlage je bila pač prevelika, da bi soncu uspelo v celoti počistiti z »megleno lepoto«.

Venec bohinjskih gora pa je nezadržno vabil v svoje naročje. Planina Krstenica in greben Stogov sta začenjala to panoramo; preko Ogradov in Debelega vrha je pogled zaplaval do vitkega Škednjovca, prvaka bohinjskih gora. Končno so se naši pogledi ustavili na piramidastem obličju Mišelj vrha, našega današnjega cilja. Oči so iskale prehode preko strmih pobočij na njegov ošiljeni vrh. »Ali ni mogočen?» je pripomnila Darinka. »Vreden truda in prelitega znoja,« sem prikimal. V hipu nas je zmotila nenavadna predstava: nekje visoko v sinjih višinah nad Toscem smo opazili jato kavk, teh nenadkriljivih zračnih akrobatov. Njihovo nenadno vreščanje je pritegnilo našo pozornost. Osamljen sokol se je zaprašil v spokojno družčino in povzročil pravo »razdejanje«. Preplašene ptice so prhnile na vse strani; prebrisani sokol pa si je izbral eno od kavk in se ji prilepil na rep. Pa ni dobro izbral, drobni ptič ga je namreč prekašal v vseh elementih letenja. Preprosto okretnejša je bila od plenilca; ko jo je skoraj zgrabil, se mu je spretno izmaknila v stran in sokol je nemočno švignil v prazno.

Verjetno se je sčasoma utrudil ali pa se je naveličal brezplodnega početja, kajti nenadoma se je kot puščica pognal v globino proti Vojam. »Najbrž ga je postalo sram pred nami, ker tako neuspešno preganja ubogo ptico,« je Ivan komentiral sokolovo početje. On že ve, saj je navdušen zmajar in velikokrat kakor sokol preletava širne višave. »Pa da ti ne bo kdaj prišlo na misel, da bi preganjal kakšno 'kavko' ...« sem pripomnil med smehom.

Med zlatorumenimi macesni smo se spustili v hlad Velega polja. Pomrznjena trava, ivje na iglicah rušja, v led vklenjen potoček na ravnini ... Kakšen toplotni preskok! Ravnokar smo še uživali v toplem soncu, tu pa je vladala prava zima. Kaj urno smo stopili prek neprijetno mrzle doline in se ustavili šele ob presihajočem jezeru pod Mišeljsko planino. Okoliški vršaci so se zrcalili v kot biser čisti vodi, odboj igrivih sončnih žarkov na smaragdni gladini je jemal vid ... Kakšna lepota in spokojnost! Kako malo je treba, da se človek razneži. Malica sredi tega planinskega raja je še kako teknila. Pa saj bi bil greh kar brezglavo dirjati naprej in puščati vnemar vso to lepoto in romantiko. Na misel mi je prišlo takšno »lovljenje rekordov« nekega nadebudnega mladca, ki se je starejšemu kolegu pohvalil: »A veš, da sem prišel na vrh v polovičnem času, kot je napisano na tablah ...« Prijatelj pa ga je z nasmeškom pogledal in hudomušno vprašal: »Kaj lepega si pa videl na tem vzponu?« In »modri« dirkač je bil v zadregi; ni se spomnil nobene značilnosti s poti na vrh. Tudi sam sem v svoji mladosti počel podobne neumnosti, zdaj pa v gorah iščem predvsem neokrnjeno lepoto in mir osamljenih koticov. Lovljenje raznih »rekordov« pri vzponih in sestopih mi je deseta briga.

Strmo pot kažejo možici

Nadaljevali smo do opuščenih in razpadlih ostankov pastirskih stanov na Mišeljski planini. Tu je planinska romantika dobila trpek priokus. Težko življenje pastirjev v občasno surovem okolju visokih gora in nenehno pehanje za do-

bičkom (ki pa ga tu ni bilo) sta bila verjetno kriva za propad večine pašnih planin v bohinjskih gorah. Napol preperela mogočna macenova bruna so se komaj še upirala zobu časa, vegaste stene napol podrtih hlevov so komaj še stale pokonci. Kakšen kontrast prekipevajočemu življenju okolice, ki pa jo bo v bližnji prihodnosti zamedel globok sneg in človeškim očem vsaj začasno zakril žalostno sliko propadanja v preteklosti tako živih planin.

»Tu nekje bi moral biti odcep stare pastirske poti na Koštrunovec,« sem v dvomih dejal Stanetu. »V opisu namreč tako piše ...« sem se še razgledoval po okolici, ko smo se že vzpenjali proti Mišeljškemu prevalu. In seveda smo jo zagledali, pot namreč; na širokem zatravljenem melišču smo zgrešili njen neopazni začetek. Nič zato, malo nazaj in na razmeroma dobro uhojeno pot, kajti »na divje« bi bilo zaradi rušnatih in drnastih ter ponekod pošteno strmih pobočij kar težko. Pot se je med rušjem ter skozi grape dokaj strmo vzpenjala proti predvrhu Mišelj vrha s pomenljivim imenom Koštrunovec. Če so se v teh strminah v preteklosti potrudili nadelati tako solidno pot, so jo verjetno tudi precej uporabljali, tako pastirji kakor ovce oziroma koštruni. Enostavno sledljiva steza se je na širnih meliščih Mišelj vrha nekako izgubila, vendar so kamniti možici, ti največji prijatelji ljubiteljev gorskih brezpotij, uspešno nakazovali pravo smer. Spoštljivo strme trave jugozahodnega pobočja Koštrunovca so bile dokaj naporene za vzpon; k sreči je jesenski čas že poskrbel, da so morebitni poletni prebivalci teh prisojnih strmali - s tem mislim seveda gade in podobno kačjo bratovščino - verjetno že šli k zimskemu počitku. Smo pa vseeno pazljivo gledali, kam stopamo in za kateri šop posušene trave bomo prijeli. Vsaj meni je bilo bližnje srečanje z gadom nekje v strelskih jarkih pod Krnom letošnje poletje še preživo pred očmi.

Na široki uravnavi vrh Koštrunovca se nam je odprl krasen pogled na Triglav z vso njegovo soseščino. Tako blizu je bil, da bi ga malodane prijel z roko; drobne pikice so se pomikale po njegovem izpostavljenem grebenu. »Tu pa ni takšne gneče kakor na našem očaku. Bojim se, da marsikdo sploh ne bo vedel, kje smo bili, ko mu bom omenil Mišelj vrh,« sem rekel Ivanu. »Kaj se pa pritožuješ?« me je zavrnil. »Srečen bodi, da je tako, imaš vsaj svoj mir ...«

Nadaljevanje poti je obetalo nekaj več pestrosti. Prej travnata pobočja so se postavila pokonci in se izoblikovala v skalnat greben vse do vrha. Ozek in kar strm žleb je ponujal najlažjo možnost nadaljevanja. Čelade na glavo, pa smo šli! Od daleč je bilo vse videti dosti težje, kakor je v resnici bilo. Le oprimki in stopi na začetku so bili dokaj daleč vsaksebi, tako da je imela Darinka, ki ni ravno takšne višine kakor jaz (bog ne daj!), rahle težave. »Kje si se pa tu prijel, vse je gladko ...« se je nekaj pritoževala. Vendar sta skupaj z Ivanom uspešno ugnala nerodni prestop.

Na vrh!

Nadaljevanje izpostavljenega grebena je bila ena sama pesem; v prijetnem plezanju smo igranje pridobivali višino. Šopek posušenih planik in zraven popolnoma svež nebesno moder encijan. Skoraj nisem verjel svojim očem. »Uboga cvetka. Že Tavčar je napisal, da cvetje v jeseni nima dolgega veka trajanja; kar škoda te je ...« Bo pa ostala shranjena vsaj v mojem fotoaparatu. Še krušljiva grapica in zbrali smo se ob možicu vrh Mišelj vrha. Predali smo se lenobnemu poležavanju na mehkih blazinah jesenskih trav. Kar čutili smo utrujenost v okončinah; sam vzpon resda ni tehnično zahteven, je pa neskončno dolg in naporen ... in lep! Čudovit razgled po bližnji in daljni okolici je obilno poplačal ves vložen trud pri vzponu. Po večini vrhov je bilo opaziti drobne postave. Nismo edini izkoristili enega zadnjih jasnih in toplih vikendov v letošnjem letu. Posebno veliko gnečo sem opazil na bližnjem Škednjovcu; glede na to, da tura velja za dokaj težavno in prestižno v bohinjskih gorah, sem se kar začudil nad tolikšnim obiskom. Prvotni načrt vzpona nanj smo tako spremenili; poležavanje na našem vrhu je le boljše delo utrujenim nogam. »Škednjovec počaka na drugo jesen; zakaj bi v enem dnevu želeli preveč,« smo si bili edini. »Kar je preveč, še s potico ni dobro,« sem se spomnil znanega ljudskega reka.

Svizec nam ni zavil čokolade

Ura je neizprosno tekla, morali smo se posloviti od prijaznega vrha. Po ostrem in mestoma precej izpostavljenem grebenu smo

Na grebenu proti Mišelj vrhu

Andreja Senegačnik

krenili proti zahodu. Kar nekaj pazljivosti in koncentracije so zahtevali posamezni odstavki, vendar je bilo vse v mejah zmernega. Na široki travnati uravnavi je bilo izpostavljeno koncem; spustili smo se levo po drnastem in ponekod krušljivem pobočju do prostranih melišč pod vrhnjo piramido Mišelj vrha. Kar zaprašilo se je za nami, ko smo se podričali po sipkem melu navzdol. V dolini pod zahodnim pobočjem smo zasledili dobro shojeno stezico, še dodatno označeno z možici. »Vse kaže, da to pot več uporabljajo pri vzponu, saj je zglajena kot kakšna avtocesta,« sva komentirala s Stanetom. Je pa vzpon prek Koštrunovca gotovo lepši in predvsem prvobitnejši; obširna melišča, po katerih smo ravnokar sestopili, pri vzponu gotovo ne ponujajo kdovekakšnih užitek.

»Pazite na noge, da vas ne ugrizne kakšen svizec!« sem zaklical, kajti travnata pobočja so bila prevotljena z rovi kakor švicarski sir. O svizcih seveda ni bilo ne sluha ne duha; so že spali zimsko spanje, navkljub toplemu jesenskemu dnevu. »Jaz sem se pa nadejal, da nam bo kakšen svizec zavil čokolado ...« me je preblisnil znani prizor iz televizijske reklame. Saj ne da bi bil tak ljubitelj čokolade (ali svizcev), zanimivo bi pa le bilo.

Smo pa med sestopom prepodili trop gamsov; umaknili so se nam v širokem loku in izginili prek širnih melišč proti Koštrunovcu. Ni bilo časa za fotografiranje, prav nič pripravljenosti (in fotogeničnosti) niso pokazali. Tudi prav, pa drugič.

Počitek pri presihajočem jezercu pod Mišeljsko planino se je prav prilegel. Prehrojena pot nam je počasi lezla v utrujene noge. Zjutraj tako kristalno čista gladina je imela moten odblesek, kajti na nebu so se začeli mreniti drobni oblaki. Konec je z lepim vremenom, dobro, da je danes zdržalo.

Vzpon na preval nad Velim poljem je bil nekako odveč. Tudi oči, čez dan tako skoncentrirane na raznovrstne lepote, so postale utrujene. Neskončno dolga pot prek južnih pobočij Tosca proti Studorskemu prevalu se je vlekla in vlekla. »Si prepričan, da gremo prav, zjutraj je minilo, kot bi mignil,« je podvomil Stane. »Seveda, zjutraj so bile noge lahke in srca polna pričakovanja novih doživetij.« Polni vtisov s pravkar prehojene poti smo se spustili proti Konjščici. Rdeča svetloba na zahodu je počasi ugašala, megleni valjar se je že začel valiti prek grebenov bohinjskih gora. Na svidenje ob letu osorej! ●

Mišelj vrh, 2350 m, Mišeljski konec, 2464 m Vladimir Habjan

Mišelj vrh in Mišeljski konec sestavljata v smeri vzhod-zahod veliko skalno pregrado med Velsko dolino na severu in samotno, idilično Mišeljsko dolino na jugu. Mišeljski konec stoji na zahodni strani nad prelazom Hribarice, Mišelj vrh pa se s predvrhom Koštrunovcem strmo dviga nad planino Velo polje. Greben med njima je valovit, travnat in precej razgleden. Več vršičev v njem nima svojega imena, dva pa ga imata: Mišeljska glava, 2273, in Na nizkem, 2275. Mišeljski greben se spušča na obe strani s strmimi pečevnatimi pobočji.

Prav tako pada na Velo polje strmo ostenje Koštrunovca, ki ima zanimivo obliko širokega kraterja. Od daleč je videti kot rama svojega višjega soseda. Na Mišeljski konec se najlaže povzpemo s severne strani, na Mišelj vrh pa iz Mišeljske doline. Tine Mihelič v svojem vodniku Julijske Alpe omenja tudi pristoop na Mišeljski konec iz Mišeljske doline. Mišeljski greben ni težko prehodni, na njem srečamo le en malo nerodnejši in bolj izpostavljen prehod, sicer pa gre za velikopotezno visokogorsko prečenje. Na Mišeljski konec lahko splezamo tudi s Hribarice, a je kratki vzpon tehnično zahtevnejši (II). Mišeljski greben je sinonim za samotnost, čeprav v neposredni bližini poteka »romarska« pot s Pokljuke na Triglav. Razgled na Triglav in okoliške gore je izjemen. Le na kače moramo paziti, tam jih je namreč vse polno. Tura je kondicijsko zelo naporna, zato jo je priporočljivo opraviti v dveh dneh.

Koče: Vodnikov dom na Velem polju, 1817 m, in Tržaška Koča na Doliču, 2151 m.

Z Doliča na Mišeljski konec: Na Dolič se najlaže povzpemo iz doline Zadnjice (3 ure 30). Od koč krenemo po markirani poti na sedlo Dolič, od tam pa po Velski dolini. Na desni bomo hitro videli prostrano gruščnato gredino, ki vodi na Mišeljski greben. Od grebena do vrha ni posebnih težav. Nezahtevno brezpotje, 1 ura 30.

S prevala Hribarice na Mišeljski konec: Do tja pridemo z Doliča v slabi uri. Z markirane poti gremo po lahkem brezpotju na južno stran Mišeljskega konca. Sprva plezamo po dokaj nezahtevnem lahkem pečevju, višje pa je v strmem žlebu zahtevnejše. Zelo zahtevno brezpotje, mesta I, II, 1 ura 30.

Na Mišelj vrh od Vodnikovega doma: Do izhodišča pridemo ali s Pokljuke (2 uri 30) ali pa s planine Blato (3 ure). Od koč sestopimo po markirani poti na Malo planino in gremo do planine Pod Mišelj vrhom, 1650 m. Na travnati ravnici, na kateri stojijo ostanki planine, zavijemo na desno po neoznačeni

stezici, ki nas povede v zahodno smer, proti Mišeljski dolini. Višje zavijemo na levo in pridemo v spodnji del Mišeljske doline. Na greben se povzpemo po brezpotju (možici), do Mišelj vrha pa je treba tudi malo poplezati (ponekod izpostavljeno). Zahtevno brezpotje, 3 ure.

Na Mišelj vrh čez Koštrunovec: Do planine Pod Mišelj vrhom gremo po prej opisani poti. Na travnati ravnici, na kateri stojijo ostanki planine, stopimo na neoznačeno stezico, ki nas povede v zahodno smer, proti Mišeljski dolini. Ko dosežemo ruševje, zavijemo pod skalnimi pečmi na odcep široke poti, ki pelje na desno. Vodi nas po strmim pobočju med ruševjem in travniki, pomagamo pa si celo z nekaj starimi klini. Dvignemo se na travnato ravnico, z nje pa dosežemo gruščnato grapo. Višje stopimo na široka melišča pod Koštrunovcem. Nanj pridemo po travnatem hrbtu, pot nam občasno nakazujejo možici. Vršno pobočje Mišelj vrha je obdano s strmimi pečevjem in travami, ki so od tam videti težko prehodne. Usmerimo se na levo pod greben in opazimo zagozdeno skalo v ozkem žlebu. Po njem ter višje po razu se vzpnejo na strmo travnato polico; ta nas pripelje nazaj na greben. Temu sledimo, dokler ne postane močnejše izpostavljen. Nato gremo na desno, v gruščnato grapo, in ga obidemo. Nekoliko višje se spet vrnemo nanj, a ga znova obidemo po levi strmi gruščnati grapi. V njenem ustju je težav konec, svet postane položen in odprt. Vrh dosežemo po skrotju. Zelo zahtevno brezpotje, 2 uri 30.

Prečenje grebena. Na Mišelj vrh se povzpemo iz Mišeljske doline. Posebnega opisa niti ne potrebujemo, strmim predelom pa se umikamo na južno stran (ponekod izpostavljeno). Zahtevno brezpotje, 2 uri-2 uri 30.

Vodniki: Tine Mihelič, Julijske Alpe; Andrej Stritar, 111 izletov po slovenskih gorah; Vladimir Habjan, Manj znane poti slovenskih gora.

Zemljevid: Triglav, 1 : 25.000.

Vetrovni vrh

Mont Ventoux nad Provanso

✍ Marjan Bradeško

Naskakujejo ga kolesarji, pogosto je eden izmed ciljev na dirki po Franciji (Tour de France). Nanj se posebno v poletnih dneh vzpenja kača avtomobilov. Čez razbeljeni goli kamen na vršnih pobočjih vse sopiha, hrope, hrumi. Na vrhu, ob številnih antenah, jeklu, betonu, se čez dan razpostavijo še kramarji. Ne sliši se prav privlačno ... A vendarle govorimo o enem najzanimivejših, najmogočnejših vrhov v Evropi. Osamljen stoji v severnem delu Provance, skoraj dva tisoč metrov nad morjem in le nekoliko manj nad provansalskimi ravninami. Od daleč se zdi, kot da je vrh tudi poleti zasnežen, tako belo je kamenje – že Petrarca je bil, ko ga

Čudovita pot se po JV pobočju zlagoma vzpenja proti vrhu.

je pri vzponu leta 1336 prvič zagledal, povsem očaran. Izjemen razglednik je, Alpe s prvimi štiritisočaki na severovzhodu so z njega videti kot na dlani, v lepem vremenu menda pogled seže celo do Pirenejev na zahodu, nad ravnino južno od Avignona pa čez ustje reke Rone vse do obal Sredozemlja. In še najzanimivejše – pozimi je Mont Ventoux močno zasnežen, privlačen za smučarje, predvsem pa za veter; na vrhu so izmerili vetrove, ki so s hitrostjo več kot tristo kilometrov na uro drveli z Alp proti morju. Kdo si torej ne bi želel povzpeti nanj? Na vrh, ki menda nosi ime po Vinturju, bogu vetra.

Samo da ne bo vroče

Že pred leti smo se na Mont Ventoux peljali. In se v globokem snegu konec aprila obrnili in šli nazaj, ko je do vrha manjkalo še petsto višinskih metrov. Gora je bila pokrita z megleno kapo, veter je bučal in zima očitno še ni zapustila tistih višin. Drugič, lani poleti, smo se pri-

✉ Stanislav Bradeško

Vrh je že blizu in sence so še dolge ✎ Stanislav Bradeško

peljali na vrh. V Avignonu je termometer kazal štirideset stopinj v senci, pa tudi zgoraj je bilo vroče, puhteči zrak je kar migotal ob belih pobočjih. Nekdo je goro nekoč imenoval orlovsko ogledalo, morda prav zaradi te slepeče beline. A vendarle vročina ni ustavila množice kolesarjev, ki so s težavo rinili proti vrhu. Kako torej na vrh, ne da bi se pregreli in ne da bi srečevali množice? Jasno, zgodaj zjutraj.

V vasici Sault je bila še noč, ko sva s Slavkom vstala. Četudi je kraj na planoti skoraj osemsto metrov na morjem, pa je že zjutraj rahlo vel silno topel veter. V temi so se oglašali črički, zrak pa je duhtel od opojnega vonja sivke, ki je bila v popolnem razcvetu. Ob vznožju gore so se razprostirala neizmerna polja te dišeče zeli. Med vožnjo sva skoraj povozila lisico in ob pol šestih, ko se je ravno dobro svitalo, sva krenila na pot. Začela sva že visoko na gori, a je bilo od tam do vrha še tri ure hoda. Med smolnatimi vonji mogočnih borovcev sva se zagnala v breg, znoj se je ulil kar takoj, čeprav niti ni bilo posebno vlažno. Kolovoz je polagoma prešel v stezico, borovci so se znižali, nekaj listnatega grmičja se je pomešalo mednje in na vzhodu se je nebo vse bolj modrilo. Hitro nama je šlo, že sva bila pri odcepu, ki po izjemno dolgem jugovzhodnem slemenu vodi na vrh. Blag vzpon med vse redkejšimi bori, ki so bili zaradi vetra tam, le nekoliko pod vršnim slemenom, prav nizki in krivenčasti, je bil pravo veselje. To je bila prav gotovo ena lepših poti, ki sem jih prehodil. Svet je postajal vse bolj razgleden, kmalu se je, še zelo oddaljen, pokazal vrh. Stezica je spet postala kolovoz, na njem je bilo vse več grušč, tistega, ki Mont Ventoux kaže kot snežno goro, in hoja po tistem ni bila več

Informacije:

Na Mont Ventoux (1910 m) vodijo številne označene poti, tako da je vzpon možen nekako iz štirih smeri:

- s severa iz doline Toulourenc čez strma severna pobočja vodi kar nekaj označenih poti – iz kraja Brantes pot GR 9, do vrha je 1500 višinskih metrov;
- s severozahodne strani iz kraja Maulacene mimo smučarskega središča Mont Serein na severni strani vodi na vrh cesta; iz kraja pa pelje na vrh pot GR 4, do njega je skoraj 1600 višinskih metrov;
- z južne strani iz kraja Bedouin; po južnih pobočjih vodi na vrh tudi cesta, ob kateri leži zavetišče Chalet Reynals; iz Bedouina gre proti vrhu pot GR91B (ena izmed različic GR9), ki prečka južno pobočje, za vrh pa je potem več odceпов, skupaj 1600 višinskih metrov;
- z jugovzhoda iz kraja Sault, iz katerega pelje na vrh cesta; iz Saulta pohodnika vodi tudi pot GR 4, ki se ujema z GR 9; zaradi lege na planoti je do vrha le 1200 višinskih metrov oziroma 5 ur, pot pa je tudi razmeroma položna; če začnete na kraju Belvedere (ob cesti proti vrhu), je vzpona le 600 višinskih metrov oziroma 3 ure – ta pot je tudi opisana v članku.

POZOR: Vse oznake na poteh so v kilometrih, tako da si morate ure preračunati sami, vsi vzponi iz doline pa so dolgi, vsaj peturni. Na gori ni vode, poleg tega pa je v poletnih dneh zelo žgoča in v vršnem delu brez sence – zgodnja ura in zadostna zaloga tekočine sta nujni.

Omenjena pot GR (Grande Randonnee) 9 prekrizari skoraj vse provansalske vzpetine (tudi južno ležeči Luberon) in je gotovo že sama po sebi zanimiv izziv.

Odličen zemljevid je Mont Ventoux, IGN 3140, 1 : 25.000, Espace IGN, Pariz.

tak užitek. Medtem se je začelo prebujenje na vzhodu. Številna obzorja so bila prepletena z oblaki, meglice so se ovijale okoli vrhov nad Brianconom in nebo se je barvalo rumeno rdeče. Ko sva naslednjic zajela sapo, je polovička sončeve krogle že zlezla izza obzorja. Ovčice na nebu so se vse bolj sušile, sonce se je razlilo po na videz puščobni kamniti pokrajini, vrh pa je izginil za skalno gmoto enega izmed predvrhov.

Nepričakovana samota

Ob poti so se nenadoma pojavili velikanski železni drogovi, ki jih je ob poti do »provansalskega orjaka« vse polno. Najprej rdeči, potem

so z leve »prišli« še modri. Tako so pač označene poti, da se popotniki ne bi izgubili v megli, ki je pozimi še posebno pogosta. Te »palice«, četudi poleti niso prav lepe, pa pridejo prav predvsem smučarskim popotnikom, saj je gora tudi lepo smučišče. Korakala sva navzgor, med skalami so v jutranjem vetrcu kimale posamezne cvetke in znova sva zagledala vrh – tistikrat že prav blizu. Bila sva hitra kot veter. Res, jutranji hlad, če si je sploh zaslužil to ime, je učinkoval vzpodbudno. Na veliki uravnavi sva zagledala gamse, ki pa so brž zbežali na severno pobočje. Stopila sva tja na rob in ostrmela – na severni strani ima gora povsem drugo podobo, skoraj prepadna je, ko se spušča v globoko urezane doline že sosednjega območja La Drome in pokrajine Dauphineje. V razgreta lica je prijetno pihljaj hladen vetrič, sonce na vzhodu je zdaj že imelo pravo, okroglo obliko in čez nebo se je vse bolj širila modrina. Še en vroč dan se je obetal.

Sledilo je nekaj vodoravne poti, potem pa sva čez zadnje sedlo, na katero z leve pride asfaltna cesta iz doline, pridvela do tistih velikanskih anten in stavb na vrhu. Popolno presečenje. Skupina petih planincev je ravno zapuščala vrh, ki je bil povsem tih, nobenega av-

tomobila, nobene stojnice, ničesar. Samo zrak, v daljavi še dva planinca, midva pa visoko nad megličastim svetom južne Francije. Tam gori je bil zrak čist in videlo se je daleč – na severovzhodu so se belili snežni orjaki Zahodnih Alp, na severu pa je preplet skalovja in zelenja izginjal nekam v dolino reke Rone. Bilo je pol osmih in tako za Francoze kot za turiste je to očitno prezgodaj. Krasno. Šele ko sva se odpravila z vrha, sva na široki cesti zagledala sopečega kolesarja, verjetno enega prvih tistega dne. V tišini jutra je bilo njegovo glasno dihanje še toliko bolj slišno, učinkovalo je, kot da gre za zadnje zdihljaje. Konec koncev, več kot dvajset kilometrov vzpona z več kot poldrugim kilometrom višine ni mačji kašelj. Še posebno ker je verjetno krenil ob prvem svitu.

Lahno sva odbrzela soncu naproti, navzdol je pot naravnost idealna, noge kar tečejo in ravno ko je sonce začelo pridobivati moč, sva se spet potopila med drevje, ki je dalo potrebno senco. Komaj se je dobro naredil dan, že sva bila nazaj. V Saultu so ravno odprli tržnico, pridružila sva se ženskemu delu naše odprave – in zavili smo naravnost k stojnicam s – klobasami. Bil je čas za pošten zajtrk. ◉

Sončni vzhod nad Provansalskimi Alpami

Marjan Bradeško

Zirbitzkogel

Razgledni štajerski osamelec

✍️ Tomaž Hrovat 📷 Tomaž Kozamernik

Ob prvem obilnejšem sneženju večina slovenskih turnih smučarjev vsako leto vneto obiskuje tistih nekaj za prve turnosmučarske užitke primernih vrhov (Ženiklovec, Dovška Baba, Struška, nekateri najdejo celo pot do koroškega Obirja ...). Pa tako malo je potrebno za širjenje predvsem mentalnih obzorij! Kot priporočljivo alternativo predstavljamo Zirbitzkogel (2396 m), goro na meji med avstrijsko Koroško in Štajersko. Zirbitzkogel je kot nalašč za prvo turo v sezoni, ko so razmere v večjih gorskih masivih še popolnoma nepredvidljive.

Začnimo pri imenu. Zmota bi bila, če bi ga slovenili kot Cemprinovo goro, čeprav cemprin (vrsta bora z užitnimi semeni, podobna visokostebelni obliki rušja) ob vznožju gore porašča njena pobočja. Beseda izvira iz slovensko-

koroškega imena za rjasti sleč (*Rhododendron ferrugineum*) – cirbica. Tudi pot iz Kranjske do našega cilja je zaznamovana s koreninami pradedov, prevozili bomo namreč Gosposvetško polje, tik mimo knežjega kamna, na bregu nas bo pozdravila nezgrešljiva cerkev Gospe Svete ... skratka, »dostop« je priložnost tudi za razmislek o daljni zgodovini.

Tura je po naravi podobna tistim v skupini Nockberge. Kopasta travna pobočja, zadostuje že nekaj centimetrov snega. Višinska razlika 800 m pa je tudi takšna, da je vredno oditi na turo. Orientacija je lahka, tura primerna za začetnike, ne bo pa razočarala tudi izkušenega turnega smučarja. Prednosti gore seveda poznajo tudi domačini, zato je obisk kar množičen. Ker se bomo na vzpon odpravili v trdi zimi, zgodnje vstajanje niti ni potrebno. 📍

Proti vrhu Zirbitzkogla

Opis ture: Od izhodišča pri jezeru Tonnerhütte (1600 m, odprta vse leto) se napotimo ob lokalnem smučišču. Vrh njega že dosežemo gozdno mejo. Svet je od tam naprej sprva položnejši, nato pa se malce strmeje vzpne naravnost proti vrhu. Podrobnejši opis ni potreben. Na vrhu je koča Zirbitzkogelhaus, ki pa ni stalno odprta (konci tednov). Spust v smeri vzpona. Smuči snamemo pri avtomobilu.

Višinska razlika: 800 m, **čas vzpona:** 2–3 ure, **najprimernejši čas:** od decembra do januarja. Prednost ture so dobre in razmeroma varne snežne razmere, tudi kadar drugod ni tako. **Pomanj-**

bodo verjetno ostale v njem.

Za turne smučarje iz vzhodnega dela Slovenije je primernejši dovoz in vzpon z vzhodne strani, ki je precej podoben opisanemu, le v zgornjem delu je malce strmejši. Maribor–Gradec, smer Celovec, izvoz Sankt Leonhard – Obdach, izhodišče Sabat-hütte (1620 m). Skupaj 150 km vožnje.

Povezave in viri:

<http://www.tonnerhuetten.at/>

<http://www.bergsteigen.at/de/touren.aspx?ID=1424>

Zemljevid: Seetaler Alpen, Murtal. Freytag&-Berndt, 1 : 100.000.

kljivost: nimamo občutka, da gre za gorsko avanturo, temveč bolj za smučanje po smučišču brez žičnic. Upoštevati moramo možnost napihanega in pomrznjenega snega.

Kako do izhodišča? Ljubljana–Ljubelj–Celovec–St. Veit an der Glan (Šentvid ob Glini)–Friesach (Breže), 1 km pred Neumarktom zavijemo proti kraju Mühlen, do Tonnerhütteja. Oznaka za Tonnerhütte pri odcepu z glavne ceste. Skupaj 150 km vožnje. Vinjeta ni potrebna, saj se avtocestam izognemo. Dovozno cesto pluzijo, a po navadi ne prav do golega. Verige v prtljaku nas bodo rešile skrbi, čeprav

Državno tekmovanje Mladina in gore

V soboto, 13. januarja 2007, je potekalo 18. državno tekmovanje Mladina in gore v Mežici. Organizirala ga je Mladinska komisija PZS ob sodelovanju Planinskega društva Mežica ter osnovne šole Mežica. Zaključnega tekmovanja se je udeležilo 30 ekip iz različnih krajev Slovenije, ki dosegle najboljše rezultate na regijski ravni. Medtem ko so tekmovalci izpolnjevali tekmovalne pole, so se srečali mentorji skupin; predsednik PZS Franc Ekar jih je posebej pozdravil. Po razglasitvi rezultatov se je finalnega tekmovanja v obliki kviza pred občinstvom udeležilo šest najboljših ekip. Učenci so morali poleg pisnih odgovorov pokazati tudi praktično znanje – prepoznavanje planinske opreme. Dodatno gradivo za tekmovanje je bilo zbrano z naslovom V kraljestvu kralja Matjaža.

Prvo mesto si je na državnem tekmovanju priborila ekipa Osmice iz PD Škofja Loka, osnov-

na šola Ivana Groharja iz Škofje Loke, pod vodstvom mentorice Ivanke Dolenc. Za nagrado ji je MK PZS podelila možnost udeležbe na taboru v tujini. Udeleženci so dobili tudi vrsto praktičnih nagrad. Drugo nagrado si je prislužila ekipa Bohinjski zlatorogi iz PD Bohinjska Bistrica, tretje mesto pa so zasedli Veseli ventilčki PD Postojna z osnovne šole Miroslava Vilharja v Postojni. Tudi preostale ekipe, ki so se uvrstile v finale, so bile nagradene s praktičnimi nagradami: Markacija Team, PD Podnanos, Sloparka iz osnovne šole Beltinci, Triglavčki iz osnovne šole Žiri. Priznanja sta podelila podpredsednik PZS Uroš Vidovič in vodja tekmovanja Brigita Čeh.

Sklepna prireditev se je končala pozno popoldne, z željo po novem snidenju na 19. državnem tekmovanju januarja 2008 v Škofji Loki.

Brigita Čeh

S pogledom na morje

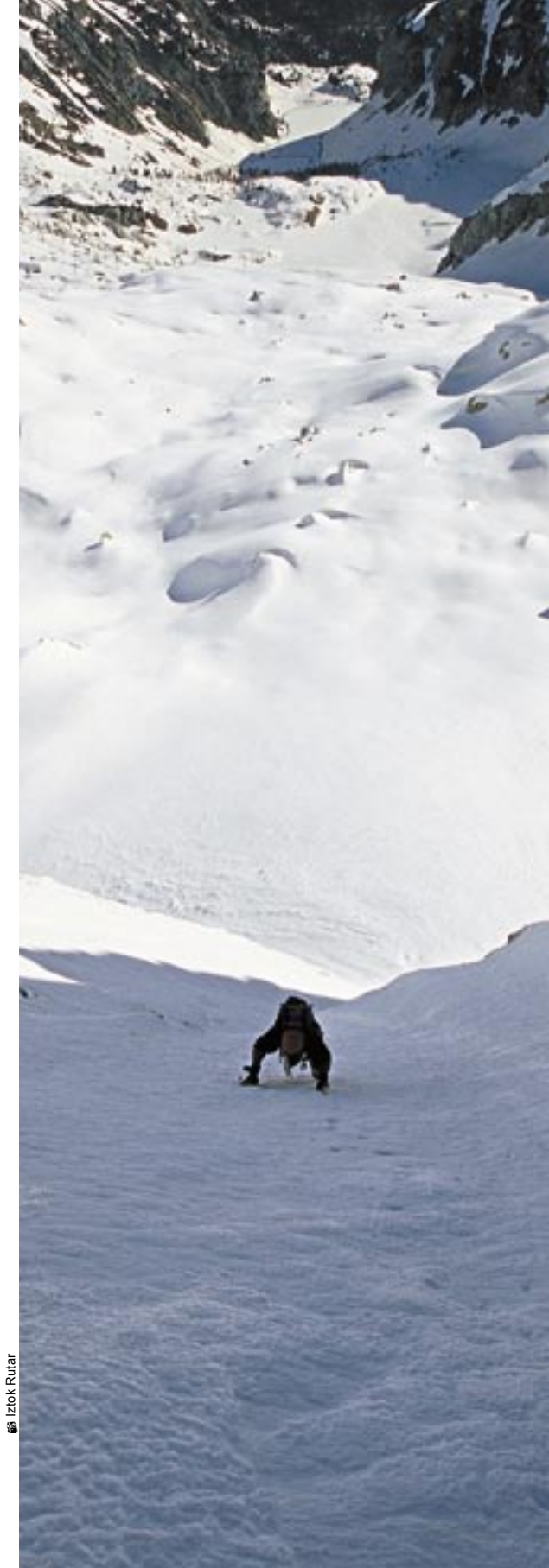
Grape v Krnski skupini

✍ Iztok Rutar

Plezati v grapi samo v puloverju, pa še ta se zdi na trenutke odveč, medtem ko se ti možgani kuhajo pod čelado in si s suhim grlom bolj brundaš kot poješ ... *kjer sonce nabija* ... skupine *Zablujena generacija*, nekje za hrbtom pa se ti blešči Tržaški zaliv, ki spominja na velikansko zrcalo. Za večino plezalcev iz črnomskega povodja res prej sanje kot realnost, vendar, zakaj pa ne?

Popestritev turnega smuka

Seveda je govor o nečem na sončni strani Julijcev, natančneje, o Krnski skupini, ki je sicer bolj kot po plezalnih znana po odličnih turnosmučarskih terenih. Večino zimskih obiskovalcev tega konca pobere najvišji vrh Krn, ki omogoča 1200 višinskih metrov smučanja, prav tako s pogledom na morje. To je hkrati tudi edini 'gorenjsko natrpani' turni smuk v Posočju, predvsem zaradi turnih smučarjev iz Italije. Slabost turnega smuka s Krna so monotone tri ure dostopa čez ploščo s pogledom na vrh, ki je stalno na dosegu roke, pa se nikakor noče približati. Rešitev za tiste s plezalnimi znanjem se ponuja v obliki dostopa po eni izmed grap, zarezanih v sosednje vrhove. V Srednjem vrhu sta dve izraziti grapi, ki se pod vrhom združita v skupni izstop. Zelo 'izvirni' imeni imata, in sicer Leva grapa (40°-45°, 400 m) in Desna grapa (40°-50°, 400 m). Po težavnosti sta primerljivi z znano Pripravnisko grapo v Mali Mojstrovki, s to razliko, da nam tu, razen v zelo bogato obdarjeni zimi, ne uide nekaj pikanja po strmih travah. Desna grapa ima na začetku skalni skok, ki ga lahko brez težav obplezamo po levi in nato prečimo nazaj v grapo. Če se v omenjenih grapah ne boste učili abecede zimskega plezanja, vam več kot dobro uro ne bi smeli vzeti. Če

želimo še smučati s Krna, se s sedla, na katero smo izplezali, nekoliko spustimo v dolino Lužnice ter nadaljujemo pot proti levi, na sedlo med Batognico in Vrhom nad Peski. S sedla prečimo Batognico in sestopimo do sedla med Krnom in Batognico, od tam pa se povzpemo na vrh Krna. Od izstopa iz grape do vrha Krna je uro in pol do 2 uri. Opisani dostop za smučanje s Krna je sicer nekoliko daljši od dostopa čez ploščo, je pa zanimivejši in predvsem samotnejši. Nekoliko krajša in težja od zgoraj omenjenih grap je Lovska med Batognico in Srednjim vrhom, v kateri naklonina doseže 55° oz. II.-III. stopnjo v skali. Smer izstopi na sedlo med Batognico in Vrhom nad Peski.

S severa

Proti Krnskemu jezeru gleda triglava severna stena Krna. Visoka je 150 m in ponuja uživaško

Vstop v Karamelo

Matevž Kramer

plezanje v naklonini do 75°. Idealna je za vse tiste, ki ste naveličani gneče v naših najpopularnejših zimskih smereh. Pretiranega števila obiskovalcev se otepa z dolgim dostopom, saj je iz Lepene najmanj 4 ure hoje, s planine Kuhinja pa pol ure manj. Dostop iz Lepene si lahko skrajšate s spanjem v lično urejenem bivaku kočice pri Krnskih jezerih in si iz tega naredite večdnevno smučarsko-plezalno potepanje po tem koncu. Slabost tega potepanja boste občutili že takoj na začetku v veliki teži na hrbtu, če mulatjera iz Lepene ni pod snegom.

Plezanje v severni steni Krna je drugačno od plezanja v drugih severnih stenah. Tu smo obsijani s soncem in ne samo opazujemo s soncem obsijana pobočja na drugi strani doline. Ker smo više od okoliških vrhov in so pod nami le mehko zaobljeni smučarski tereni, imamo pri plezanju občutek odprtosti. Stena ponuja še en čar zime, s katerim se drugje ne srečamo tako

pogosto – prebijanje vršne opasti na izstopu. Ob primerni organizaciji je mogoče preplezati dve smeri v tej steni, se povzpeti na sosednji Vrh nad Peski, na katerem se je ravno naredil idealno omehčan sren, in odsmučati do Krnskega jezera ...

Z zahoda

Zahodna stena Krna je njegov zaščitni znak, če ga opazujemo s Kobariškega Stola ali s Kaninskega pogorja. Čeznjo potekata dve izraziti grapi, Zagon (90°/80°, 45°-70°, 800 m) in Korito (45°-55°, 600 m). Prva se vse od solo vzpona Slavka Svetičiča pred 12 leti uspešno upira temu, da bi dočakala tretjo zimsko ponovitev, v nasprotju s Koritom, ki je bilo tudi že presmučano. Avtor vodnička Zimski vzponi pravi, da je Korito primerno za nabiranje izkušenj za začetnike, vendar se s tem ravno ne strinjam. Težava Korita je namreč, da pade vanj vse, kar se odkruši v konkretno razmajani zahodni steni. Največja varnost v tej smeri je hitrost, pa še tako nam ne uide nekaj žvižganja z vonjem po žveplu.

Preduh v smeri Karamela

Marko Gorišek

Spet z juga

Glavnina nekoliko težjih (zimskih) smeri tega konca je zbrana v ostenju 1903 m visokega Maselnika. Čezenj je med prvo svetovno vojno potekala avstrijska prva frontna linija, na katero so dve leti in pol neuspešno jurišali italijanski vojaki. Vse do lanske zime je bil Maselnik med večino neprimorskih plezalcev popolna neznanka. Spletna *bum* informacija o odličnih razmerah v Karameli ga je predstavila 'širši javnosti' in povzročila, da se je po Samotovi grapi in Karameli v минуli sezoni najverjetneje povzpelo toliko plezalcev kot v vseh sezonah skupaj, odkar sta bili prvič preplezani. Klic samote (V, A0, 70°/40°-45°, 600 m), skalno-snežna smer, ki poteka med obema omenjenima grapama, pa je ostal zvest svojemu imenu in je spustil čez se le eno navezo.

Samotova grapa (70°/IV, 35°-40°, 400 m) je leva iz tria Maselnikovih grap. Poimenovana je po Samu Troštu, ki se je smrtno ponesrečil pri sestopu s Krna. Njemu je posvečena tudi znamenitejša smer Bele sanje v Vrhu Polic in Možnici. Pri Samotovi grapi je, tako kot pri

Karameli, ključen že prvi raztežaj, v katerem bomo, če plazovi na gladke skoke niso nabili dovolj snega, plezali III.-IV. stopnjo v skali. Više spodnji del grape zapre strm skok; obplezamo ga levo po rampi in nato naravnost navzgor. V minuli zimi je kazalo, da bo skok preplezljiv tudi naravnost, vendar je ledeno svečo, ki se je potegnila čezenj, prehitela pomlad, preden je dosegla tla. Više, ko obplezamo skok, prečimo nazaj v desno in se čez razsek spustimo v izrazito grapo. Tja je mogoče priti tudi po vesinah z leve, tako da izpustimo spodnji del grape. Grapa je v nadaljevanju položna, prekine jo le kakšen krajši 60-70-stopinjski skok (nikjer več kot II-III v skali).

Nevarnosti prvenstvenega vzpona po današnji Samotovi grapi so se očitno zavedali že avstrijski vojaki med prvo svetovno vojno. O tem pričajo še zelo dobro ohranjene žične ovire 50 m pred izstopom iz grape - če boste plezali v omenjeni grapi ob akutnem pomanjkanju snega, bo to ključno mesto vzpona. Krajši gladki kaminček tretje stopnje ni tako težaven kot izstop iz njega čez 'previs' iz bodeče žice... Ker goreteks in podobne tkanine ne gredo skupaj z bodečo

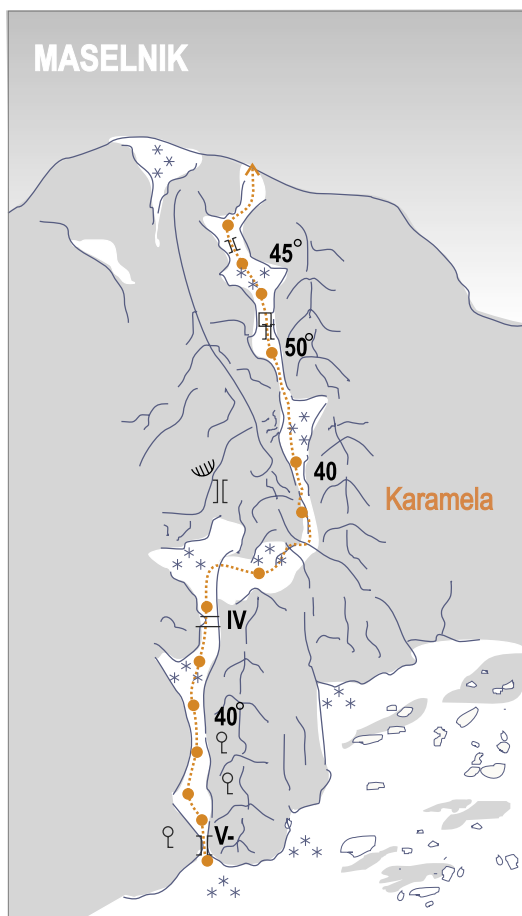
žico, je bolj priporočljivo obplezati ta del po strmih travah na desni. V dobrih razmerah nam bo Samotova grapa vzela 2 uri plezanja.

Karamela, V/III–IV, 40°–50°, 600 m

Dostop: Izhodišče je parkirišče pred planino Kuhnja nad vasjo Krn. Cesta je po navadi splužena do parkirišča. Od tam gremo na desno po kolovozu (peš) mimo planine Kašina do planine Leskovca pod steno Maselnika (dobra ura). S planine navzgor do vstopa v smer (15 minut).

Opis smeri: Smer poteka po desni izmed treh izrazitih grap v Maselniku. Ključni je kar prvi raztežaj takoj z vrha plaznega stožca. Tam se začne gladka zajeda, v kateri v kopnem težave dosežejo spodnjo peto stopnjo, pozimi pa se čezno povleče ozek trak ledu. Naklonina doseže približno 70°, mesto je dolgo kakih 6 m. Više je še en skok, potem pa naklonina popusti in pridemo v položnejšo grapo (40°). Če plezamo s 60-metrsko vrvjo, lahko ta del 'povlečemo' v enem kosu in varujemo na grmovje na desni po prihodu v položnejšo grapo. Nadaljujemo pot po grapi čez skoke, dokler se ne zapre, in nato prečimo na desno čez izpostavljene trave v sosednji žleb. Kraj, na katerem moramo zaviti, ni obvezen, mogoče je tudi pod zadnjim skokom. V prečki nam kakšen udarec cepina v zmrznjene trave skoraj ne uide. V novi grapi se držimo desne in skozi preduh dosežemo snežišče pod vrhom stene. Na strmejših mestih v grapi lahko naletimo na nekaj skale oz. trav. Z zgornjega snežišča je mogoče izstopiti na vrh po levi ali desni strani. Čas plezanja je odvisen od količine »štrikanja« in brezkompromisnosti do pekočih meč ter seveda od razmer; po navadi od treh ur navzgor.

Sestop: Z vrha Maselnika sestopimo najprej na sedelce nad jezerom v Lužnici; od tam je najlažji sestop v območju poti na planino Leskovca, sprva proti jugu, v kotanjo med Rdečim Robom in Maselnikom, nato pa po strmem pobočju proti jugozahodu na planino (30-45 min). Najhitrejši sestop ponuja Sestopna grapa (III-IV/35°–40°, 200 m), ki se začne pri jezeru v Lužnici. Zgornji del je kamin, skozi katerega se spustimo po vrvi (25 m), nato pa nadaljujemo pot po pobočjih med Maselnikom in Srednjim vrhom proti planini. Seveda

Risala: Barbara Žižič

sta za sestop primerni tudi obe grapi v Srednjem vrhu, le da se je pri teh dveh treba še malo povzpeti do njeguna začetka oz. konca.

Poleg omenjenih grap ponuja Krnska skupina še množico lažjih zimskih smeri. Podrobnosti najdete v odličnem vodničku *Krnska skupina* avtorja Eda Kozoroga.

Še »zanimivost«, vredna ogleda, o kateri pa ne razmišljajte preveč, saj sicer sploh ne boste vstopili v nobeno izmed smeri. V novem skupinskem hlevu na planini Leskovca lahko skozi porušen zid, za silo zaprt s pločevino, vidite nekajkubičen »projektil«, ki je priletel iz stene Maselnika v potresu leta 2004, se nekajkrat odbil od pobočja in skozi streho pristal v hlevu.

Vodniška literatura:

Edo Kozorog. *Krnska skupina*. Tolmin, 1984.

Grega Kresal. *Zimski vzponi - Julijske Alpe*. Ljubljana, 1995. ●

Športnoplezalne novičke

Urh Čehovin se je po dolgem času ponovno navezal na vrh. V Mišji peči se je lotil – logično, saj je močan balvanski plezalec – kratke in težke smeri Sanjski par (8c) oz. njenega prvega dela, ki ga je prvi preplezal Tadej Slabe. Klemen Bečan je skupaj z Matejem Sovo opremil novo smer v Ospu, v Pajkovi strehi. Plezalca pravita, da za plezanje po velikih stalaktitih ni treba oditi na vse popularnejši grški otok Kalimnos, saj je mogoče najti tako plezarijo tudi doma. V Pajkovi strehi je že lep čas navrtanih okoli 25-30 metrov smeri, ki se ne konča na verigi. Ker kakovostna skala kar vabi, sta Bečan in Sova naredila novo smer Bitka s stalaktiti (8c). Dolga je okrog 55 metrov, prevesi se za 30 metrov, vpeti pa je treba 25-27 svedrovcev. Klemen je za uspešen četrti poskus potreboval 40 minut. V tretjem poskusu jo je splezal tudi Matej Sova, kmalu pa še Martina Čufar, ki je iznajdljivo našla še nekaj dodatnih oprimkov in zato predlagala oceno 8b+, s čimer so se vsi strinjali.

V Mišji peči je Miha Valič (AO Rašica) tik pred odhodom v Alpe splezal svojo najtežjo športnoplezalno smer Missing link (8b+). Kot smo v PV že pisali, si je za cilj zadal osvojiti 82 štiritisočakov v 82 dneh. Do sredine januarja mu je v 22 dneh uspelo stopiti že na 23 vrhov. Miho lahko spremljate na spletnem naslovu <http://www.mihavalic.net/blog/>.

Za božič v Chamonixu

V prednovoletnem času so se v Chamonixu mudili štirje slovenski alpinisti. Nejc Breščak (AAO) in Urban Ažman (AO Radovljica) sta se odločila za zanimivo povezovalno turo. Začela sta z Grisonovim ozebnikom (V, 4, 1000 m) v severni steni Aiguille du Midi in prespala na zgornji postaji slavne žičnice. Naslednji dan sta se sprehodila pod Mont Blanc du Taculom do bivaka Fourche in tam prespala. Tretji dan sta preplezala Goulotte SE (III, 5, 700 m) v južni steni Mont Maudita, sestopila na Aiguille du Midi in s ponovnim spanjem v toplem WC-ju sklenila krog. Na celotni turi sta bila deležna lepega vremena in odličnih razmer. V Aiguille du Midi sta začela tudi Tina Di Batista (AO Lj.-Matica) in Tomaž Jakofčič (AAO). Tam sta preplezala Seigneurjev steber (III, 3, 1200 m). Zaradi pomanjkanja snega je bilo nekaj raztežajev precej težjih od ocene v vodniku. Dva dneva kasneje sta se odpravila do bivaka Leschaux, izhodišča za plezanje v Petites in Grandes Jorasses, od koder sta krenila naslednji dan ob štirih zjutraj. Do zore sta preplezala spodnja precej strma raztežaja in imela nato dovolj časa za preostali del smeri. Po manj strmih snežni grapi se je svet postavil pokonci in proti vrhu so prišli na vrsto najtežji raztežaji. Razmere so bile dobre, tudi v natežjih

raztežajih je bilo nekaj sicer zelo tankega ledu, ki je pomagal pri plezanju. Na vrhu Petites Jorasses sta bila po osmih urah uživaškega plezanja v smeri Omega (IV, 5+, M6, 700 m).

Smer ima zanimivo zgodovino; leta 1994 sta smer v osrednjem delu zahodne stene Petites Jorasses preplezala Patrick Gabarrou in Feran Lattore v dveh dneh in s predhodnim opremljanjem spodnjega dela, jo ocenila s IV, 6, 6a, A2-3 ob višini 700 metrov in dodala, da je to brez dvoma najtežja ledna smer v steni. Šele deset let kasneje je prišlo do prve ponovitve. Leta 2004 je vanjo vstopil tudi Nick Bullock, znani angleški »psihološki mix master«, in jo poskusil prosto preplezati. Nekje na sredini je padel in si zlomil gleženj, naslednjo zimo je prišel ponovno in v dveh dneh opravil prvo prosto in drugo ponovitev nasploh, če mu uspešni vzpon, končan dva sicer nekoliko lažja raztežaja (M4, 75°) pod robom stene, sploh lahko priznamo. Podal je škotsko oceno VIII, 8.

Nova težka smer v Zahodnih Julijskih Alpah

Luca Vuerich in Michele Martina (oba CAI Trbiž) sta v zadnjih dneh decembra v severni steni Koštrunove špice (Cime Castrein, 2502 m) splezala 800 metrov visoko smer Kiss or Kill. Luca je v njej, takrat z Nives Meroi, poskušal že januarja 2003, ko sta obrnila po treh preplezanih raztežajih. Lani decembra pa je poskusil zares. Zelo strmo plezanje je potekalo v spremenljivih razmerah ob minimalnih možnostih varovanja. Kakovost snega se je menjala od odličnega, zbitega, do povsem prhkega v navpičnih mestih. Psihično zelo zahtevno plezanje Luca primerja s Sanjskim ozebnikom v Triglavu, ki sta ga z Romanom Benetom preplezala v enem dnevu marca 2003. Posebno začinjena sta bila zadnja težka raztežaja, ki potekata skozi navpičen gladek kamin, kjer sta zaradi nikakršnih možnosti varovanja edinkrat uporabila sveder. Zadnji del do vrha je precej lažji in vodi po položnejšem in širokem snežnem žlebu. Smer so nekaj dni kasneje že ponovili Boris Lorenčič in Blaž Navršnik, Marko Lukić in Andrej Grmovšek ter Klemen Gričar in Tina Di Batista.

Led s severa

Klemen Gričar (Alps Adventures, Montura) in Luca Vuerich (CAI Trbiž, Montura) sta v Stenarju preplezala Led s severa. Razmere so bile odlične, v spodnjem delu je primanjkovalo snega, zadnja dva raztežaja pa je bil led oziroma sneg malo slabši. Popularna smer je zelo lepa, zato je takoj po objavi njunega vzpona doživela množičen naval. V naslednjih treh dneh jo je splezalo vsaj deset navez, ena pa je tudi bivakirala.

Novo v Krofički

Gustl Robnik in Samo Supin (AK Rinka) sta se v začetku januarja odpravila v Krofičko. Začela sta v drugi grapi pod Krofičko, nad potjo s Klemenče jame proti Ojstrici. Po raznovrstnem praskanju v slabo zasneženem spodnjem delu (IV+) sta naletela na tri raztežaje kakovostnega ledu (WI4), višji skalni stopnji v zgornjem delu sta se izognila po strmih žlebu levo in nadaljevala po strmih vesinah naravnost navzgor (povprečno 60°) na pot s Puklovca in naprej po ozkem žlebu. Smer sta poimenovala Tatovi svobode (IV+, WI4, 680 m, 4,5 h).

Preminil Harry Berger

V kraju Hintersse (pokrajina Salzburg) je v ledni luknji, kjer je plezal, na avstrijskega trikratnega svetovnega prvaka v lednem plezanju padlo približno 150 ton ledu. Še dva dneva pred tem je Harry v svojem blogu, po uspešni ponovitvi smeri Law and Order (M13), zapisal: »Tukaj so v decembru še vedno poletne temperature, zato je bila smer nekoliko nevarna.« Prav visoke temperature so bile žal verjetno vzrok velikega podora, ki je bil zanj usoden. Njegovo truplo so izvlekli gasilci, ki so morali za reševanje uporabiti posebne stroje, da so prerezali in odstranili ledeno gmoto. Bergerjev soplezalec je utrpel poškodbe in so ga prepeljali v bolnišnico. Harry je intenzivno treniral za prihajajoči svetovni pokal v lednem plezanju, pri svojih 34 letih je bil eden izmed vodilnih svetovnih plezalcev v ledu in moderni kombinaciji. Vendar se ni omejeval na led, saj je v skali preplezal smeri s težavami do 8b+. Za razliko od ostalih specialistov za ledno in športno plezanje je Harry plezal tudi v visokih stenah. Med drugim je preplezal težko prvenstveno smer v južni steni Marmoleja v Čilu ter opravil prvo ponovitev razvpite alpske trilogije Stefana Glowacza.

Novice je zbrala Tina Di Batista

150 let poimenovanja gore Mount Everest

Najvišja gora sveta nosi ime po geodetu Georgeu Everestu, pomen besede (eve/r/-rest - »večni/večerni/ počitek«) pa se po naključju lepo dopolnjuje s tibetanskim imenom Čomolungma (boginja, mati neba) in nepalskim imenom Sagarmatha (čelo na nebu). Geodetske meritve v Himalaji so bile močno povezane s širjenjem britanske oblasti čez planote severne Indije. Gora je tako za geode in kartografe postala zanimiva šele v 19. stoletju, novica iz leta 1856 o najbrž najvišji gori sveta pa je hitro obšla svet, skupaj z natančno izmerjenimi geografskimi koordinatami, nadmorsko višino in predlaganim lahko prepoznavnim imenom. Andrew Scott Waugh, naslednik na mestu glavnega direktorja velikih trigonometričnih meritev Indije,

je po številnih preračunih in preverjanju leta 1856 objavil koordinati in nadmorsko višino »najvišje gore sveta«: $\ddot{o} = 27^{\circ} 59' 16,7'' N$, $\ddot{e} = 86^{\circ} 58' 05,9'' E$ in $h = 29.002$ čevlja (približno 8840 m).

Vir: Triglav, J.: Z velikim meridianskim lokom na vrh sveta. Življenje in tehnika, oktober 2006 - http://www.gore-ljudje.net/objave_view.php?pid=7858.

Največji alpinistični dosežki v letu 2006

Sredi januarja je Komisija za alpinizem pri PZS podelila priznanja za največje alpinistične dosežke v letu 2006. Predlog nominirancev je pripravila podkomisija za vrhunski alpinizem pri KA PZS, predlagali pa so jih lahko tudi alpinistični odseki oziroma klubi. Najboljše je izbrala posebna skupina znanih alpinističnih imen, ki jo je potrdil zbor načelnikov AO pri KA.

Priznanja so dobili:

- **Marko Prezelj** (AO Kamnik) za prvenstveno Slovensko smer (M6+, 30-70°, 1950 m) v Čomolhariju, smeri The long run (6a, ED, 6c, A1M7, VI, A1, 2200 m, delno prvenstvena) v Cerro Torreju in Extreme emotions (6c, A1, M6+/5c, WI6, 1050 m, prvenstvena) v Torre Standhardt, Cassinov raz v Denaliju (V, 5.8, 30-70°, 2600 m) in smer Cobra Pillar v Mt. Barillu (6c+/VI, 900 m, 2. P. P. in N. P.);
- **Tina Di Batista** (AO Ljubljana Matica) za prvo žensko ponovitev smeri Eternal Flame (VI, 6c, A2, M5, 1000 m) v pakistanskem Nameless Towerju, za žensko ponovitev smeri Večna pot (VI/V-VI, 750 m, 4. P.) v Široki peči in zimsko ponovitev Medvoške smeri (VI+/M5, 150 + 450 m) v Rjavini;
- **Matej Kladnik** (AO Kamnik) za prvenstveno smer Severni ozebnik (TD+, 1900 m) v Čomolhariju, za solo vzpon po Cassinovem razu (V, 5.8, 30-70°, 2600 m) v Denaliju in za zimsko ponovitev Klasične smeri v Eigerju (V, 1800 m).

Med alpinisti so bili nominirani še Andrej Grmovšek, Matjaž Jeran, Pavle Kozjek in Boris Lorenčič, med alpinistkami Tanja Grmovšek in Aleksandra Voglar, v kategoriji perspektivnih pa Rok Blagus, Aleš in Nejc Česen, Aljaž Tratnik ter Rok Zalokar.

M. P.

Kandersteg Ice Festival 2007

Prvi konec tedna v januarju je v Kanderstegu v švicarskih Alpah potekalo tradicionalno srečanje lednih plezalcev Ice climbing festival Kandersteg, ki ga vsako leto organizira proizvajalec ledne opreme Black Diamond. Udeležili so se ga znani plezalci in alpinisti z vsega sveta. Med njimi sta vzbudila največ pozornosti kanadska plezalca Will Gadd in Sean Isaac, ki sta imela osrednje predavanje o možnostih za ledno plezanje v Kanadi. Tudi letos se je srečanja udeležilo več slovenskih plezalcev, med njimi na povabilo organizatorja tudi Klemen Premrl (AO Tržič, Black Diamond, Mountain Hardware, Promontana). Spremljala sta ga zamejska plezalca Igor Žerjal in Erik Švab (oba AO SPDT, Grivel, La Sportiva, Montura, KONG). Na kratkem tridnevem obisku so zaradi slabih lednih razmer plezali samo v modernih kombiniranih smereh v steni Ueschinen, Premrl pa se je udeležil tudi tekme na umetni konstrukciji; v kvalifikacijah je dosegel 7. mesto in se s tem rezultatom prebil v polfinale. Tako je dokazal, da se lahko še vedno uspešno meri z elito, ki tekmuje za svetovni pokal in je bila tudi tokrat navzoča. Uvrstitev v veliki finale mu ni uspela zaradi prestopa.

Pri plezanju v naravni steni so bili naši plezalci še posebno uspešni: Igor Žerjal je že takoj v začetku svoje komaj druge zimske sezone uspešno opravil svoj prvi vzpon z oceno M8 na pogled v sme-

ri Crass, poleg serije drugih vzponov v smereh do M8+. Stara mačka lednega plezanja Premrl in Švab sta hitro dosegla zastavljeni cilj. Klemen je s smerjo Matador z oceno M11 (ki jo je z ostrogami preplezal že pred leti) opravil v drugem poskusu. Švab je omenjeno smer po ogledu in namigih Premrla in drugih plezalcev, ki so jo že poznali, zmogel celo na fleš. Smer Matador je najtežja vertikalna linija v tej steni, težji od nje sta samo dve znani prečki – kombinaciji raznih smeri z imenom Vertical limits (M12) in No limits (M12+). Po informacijah lokalnega matadorja in opremljevalca večine smeri v plezališču Markusa Stoferja ta smer do danes še ni bila preplezana v slogu na fleš in še brez ostrog povrhu. Švab je svojo formo potrdil tudi z vzponoma v drugem poskusu v smereh Toro (M10+) in Manga (M10+) ter s serijo lažjih vzponov na pogled v smereh z oceno do M9. Vsi omenjeni vzponi in plezanje vseh tekmovalcev na mednarodni tekmi so bili opravljeni brez ostrog po sodobnih etičnih standardih v modernem kombiniranem plezanju.

E. Š.

1. tekma SPLP 2006/2007

Prva tekma SPLP v novi – peti – sezoni pokala je potekala 9. decembra 2006 v naravnem plezališču pri Češnjici, ki so ga s prostovoljnimi delom uredili člani AO Domžale. Za odlično organizacijo in prijetno ozračje so poleg članov AO Domžale in AO Kranj (Miha Triler, Nejc in Žiga Šter) poskrbeli tudi odlično razpoloženi tekmovalci, ki se nad vesoljnim potopom sploh niso pritoževali.

Tekma je bila izvedena kot težavnostno tekmovanje v moški in ženski kategoriji. Plezalo se je na pogled. Smeri so bile nove in tekmovalci so jih prvič videli na tekmi. Konfiguracija terena je bila takšna, da dereze in ostroge monopoint niso pomenile nobene prednosti, za težavnost smeri pa so poleg naravne previsnosti poskrbeli še ledeni sodčki, „plohi“ in deske ter posebni oprimki „dry tooling“.

Tekmovanja se je udeležila tudi hrvaška reprezentanca lednih plezalcev (2 tekmovalca in 2 tekmovalki) in z odličnim planinsko pokazala, da se pri sosedih resno in sistematično ukvarjajo s tekmovalnim lednim plezanjem. Tokrat so dekleta pozitivno presenetila s številno udeležbo – kar 11 »nabrušenih« plezalk je pokazalo svojo spretnost v tem posebnem plezanju. Tržičani so dokazali, da so še vedno najboljša ekipa, in zasedli 1., 3. in 4. mesto pri moških. Zmagala sta Tanja Grmovšek pri dekletih in Aljaž Anderle pri fantih.

Več o dogodku na: <http://www.ice-climbing.net/rezultati.php?l=2007&t=1&d=d>, <http://www.ad-pecjak.si/ice/dry/dry06.htm>, <http://www.ice-climbing.net>. Izvedbo so omogočili: Planinsko društvo Domžale, MR climbing, Promontana, d.o.o., Helios Domžale, Mobitel, d. d. in Mizarstvo Štular Podnart.

J. P.

Himalajski Triglav

Trisul – Varuh boginje. Knjiga in DVD, gradivo zbrali in uredili ter vezno besedilo napisali Dušica Kunaver in Brigita Lipovšek, samozaložba Dušica Kunaver, Ljubljana, 2006.

Dušica Kunaver z objavljanim zapisov iz bogate alpinistične zapuščine po svojem pokojnem možu Alešu Kunaverju že dve desetletji z gledno skrbi za to, da Slovenci ne bi pozabili zgodbe o začetkih in zlati dobi slovenskega himalajzma. Z zavestjo, da zapiski, skice, posnetki in diapozitivi, ki dokumentirajo prelomne dogodke našega alpinizma, ne smejo obležati v arhivu, se je kmalu po njegovi smrti lotila težkega dela. Iz množice gradiva je najprej nastala knjiga Aleš Kunaver, nato je sledila bolj »specializirana« knjiga Od Triglava do treh vrhov sveta, v kateri smo spoznavali osvajanje Triglava, himalajskega Triglava - Trisula - in podrobnosti z odprav na tretji zemeljski pol (Makalu, Everest, Lhotse). Leta 2005, ob 30-letnici vzpona na Makalu, je Dušica Kunaver izdala prvo knjigo iz zbirke Prvi slovenski himalajci in bara sab Aleš, in sicer Čopov steber - dvakrat prvič.

Druga knjiga v tej zbirki je izšla ob koncu lanskega leta in je posvečena gori, ki so si jo Slovenci večkrat izbrali za plezalni cilj - Trisulo. Leta 1960 je odšla na pot prva slovenska himalajska odprava, ki ji je uspelo stopiti na Trisul II in III, nato je bila

leta 1976 preplezana nova smer po zahodnem razu Trisula I, leta 1987 pa je v zahodni steni, v vpadnici vrha Trisula I, nastala smer Aleša Kunaverja. Njegova hči in zet sta poletela z vrha z jadrlnim padalom, opravljeno pa je bilo tudi grebensko prečenje vrhov od Trisula I do Trisula III. Glede na to, da je bil govor o Trisulu že v prejšnjih knjigah, ki jih je izdala Dušica Kunaver, se postavlja logično vprašanje, kaj je še mogoče povedati o teh dosežkih, česar javnost še ne ve. A kljub že večkrat obdelani temi knjiga preseneti s svežino, ki združuje jedrnatost in informativnost. Očitno arhiv še ni popolnoma izčrpan ... Kratkemu uvodu, v katerem je orisana pomembnost mesta, ki ga zaseda Trisul v zgodovini našega alpinizma, sledi sistematična predstavitev odprav: cilj, trajanje in člani. Nato, kot smo bralci Dušičinih knjig že vajeni, pridejo na vrsto odlomki izpod peres članov odprav, ki jih urednici z veznim besedilom povezujejo v celoto, zgodbe pa dopolnjujejo črno-bele fotografije iz bogatega slikovnega arhiva. Ko je zgodba končana, sledi seznam dosežkov odprave, kak odmev, misel - in že smo v novi zgodbi ... Zadnja govori o prvem slovenskem himalajskem filmu, ki ga je na prvi odpravi pred skoraj pol stoletja posnel Aleš Kunaver. Šele ko jo preberemo, se zavemo, kako dragocen dodatek knjigi je DVD s filmi z vseh treh odprav, ki je pomembna in brez dvoma zelo dobrodošla novost na področju naše gorniške publicistike. In kot kaže, jih bo v prihodnosti še lepo število, sodeč po napovedi naslednjih knjig in DVD-jev iz zbirke.

Pozoren bralec bo iz spremnega in veznega besedila morda znal izluščiti sporočilo, ki nam ga polagata na srce urednici. Čemu desetletja pozneje in kljub obilici že izdanega gradiva še pisati knjige o preteklih odpravah? Ker gre za pomembna, prelomna dejanja v zgodovini slovenskega

alpinizma, ki so narodni ponos. Prav je, da si vsako izmed njih zasluži svojo knjigo. Če je treba, tudi več ... Ta knjiga sodi na police vseh ljubiteljev plezalne literature, ki vedo, da je pomembno zavedati se korenin ...

Mateja Pate

Devet dni v avgustu

Devet dni v avgustu. Dušan Škodič, založba Ved, 2006.

Kadar se lotim branja nove knjige, kmalu ugotovim, kam sodi: med tiste, ki me takoj pritegnjejo in držijo v napetosti do zadnje strani, tiste, pri katerih ne zdržim dolgo in jih kmalu odložim, ali med tiste, pri katerih si mislim, da bom še malo počakal, da vidim, ali bo kaj bolje. Prvenec Dušana Škodiča *Devet dni v avgustu* sodi v zadnjo skupino.

Škodič je Humarjevo bivakiranje v Rupalski steni Nanga Parbata uporabil za časovni okvir za devetdnevni presek življenja glavnega junaka Dušana s planinskim imenom Pingo. Poročila iz baznega tabora razmejujejo dneve, ki minevajo 'tu spodaj'. Začetek branja ni preveč obetaven. Lektor knjige očitno ni videl niti od daleč, kajti slovničnih napak kar mrgoli. Veje je sicer dovolj, vendar niso vse na pravih

mestih. Mešanica knjižne slovenščine, pogovornega jezika in slenga je v dialogih sprejemljiva, saj lahko pomeni prijetno popestritev, v preostalem besedilu pa je moteča. Pripovedovanje niha med duhovitostjo in duhovičenjem. Dogajanje je razvlečeno, manjka mu dinamike. V tem delu sta še najboljša šala o papagaju in Melitino spodletelo zapeljevanje mladega adonisa, ki streže gostom v planinski koči.

Preobrat v kakovosti pisanja se pojavi, ko glavni junak Pingo obuja spomine na planino pod Raduho, na kateri je med počitnicami kot trinajstleten pobič pasel krave v družbi nekaj let starejše sestrične. Sam se je odpravil na izlet proti Olševi in Potočki zijalki (ne Zijavki), na katero ga je poslala prebrisana sorodnica, da bi se ga znebila, ko je prišel na obisk njen fant. Kot da bi premagovanje višinske razlike vplivalo na pripoved. Dotlej se je mlahavo opotekala in občasno stopicljala na mestu, tedaj pa se je nenadoma postavila na trdne noge in drzno zakoracila v življenje. Morda ji je sveži gorski zrak pomagal, da je zadihala z vsemi pljuči. Celo število pravo-

pisnih napak se je začelo zmanjševati, jezik pa izboljševati. Zdaj je pred nami prijetno branje, začinjeno z duhovitostjo.

Liki so podani plastično, prepričljivo, še posebno Anči, Gura, Bogomolka, Melita, Matic in seveda Pingo. Ne vem, ali so fikcija ali temeljijo na resničnih osebah; v njih zlahka prepoznamo nekatere splošne značajске lastnosti Slovencev, morda celo svoje ali svojih znancev. Opisi likov ne ostanejo na ravni stereotipov, temveč jih presežejo. Ne morem se upreti misli, da nam avtor pod nos moli zrcalo (reminiscenca na Shakespearjev rek: »... namen gledališke igre je, da drži življenju zrcalo ...«).

Zgodba je mešanica dolinskega in mestnega življenja ter hribovskih dogodivščin Pingove družine. Bralcu je takoj jasno, da je pisec doma v gorah, opisi so trdni in zanesljivi kot koraki izkušenega gornika, iz njih diha pristno in pogosto hudomušno planinsko ozračje, značilno za »z vsemi žavbami namazane planince«.

Pingo, absolvent za nedoločen čas, ki občasno pomaga selitvenemu servisu, da bi zaslužil ne-

kaj tisočakov (tolarjev), išče in najde smešno plat v skoraj vsaki situaciji in vsakem dogodku.

Zadnja stran knjige se konča z vestjo, da sta Steve House (ne Hous) in Vince Anderson preplezala steno in srečno sestopila nazaj v bazo. Zgodba o prvenstvenem vzponu na Nanga Parbat je končana, s tem pa tudi deveti dan.

Če bo Dušan Škodič nadaljeval v slogu, v katerem je končal, bomo morda dobili novega Janka Mlakarja, kdo ve. Čas bi že bil! Za začetek imata vsaj eno stično točko: tu sparjene jagode in mrzla voda, tam mrzla grahova juhica na tešče. Učinek je podoben ...

Mire Steinbuch

Snovalci TNP

Snovalci Triglavskega narodnega parka – ljudje pred svojim časom. Zbornik posveta ob 25-letnici TNP 1981–2006, več avtorjev, uredil Martin Šolar, Triglavski narodni park, 2006.

Direktorica Triglavskega narodnega parka (TNP) dr. Marija Markeš v uvodu v zbornik pravi: »Zgodovina Triglavskega narodnega parka je osem desetletij dolg niz dogodkov ...« V resnici bi lahko rekli, da je lani od prvih idej o parku minilo že kar sto let, saj je dr. Albin Belar dal

Iz Mladinske knjige Trgovine,
KNJIGARNE KONZORCIJ,
Slovenska 29, Ljubljana

Pestra izbira knjig s področja gornišstva, alpinizma, fotomonografij in potopisov.

Malcolm Slessor:
WITH FRIENDS IN HIGH PLACES: an Anatomy of those who take to the Hills
Mainstream Publishing, december 2006
(mehka vezava, 272 strani)

Gordon Wiltsie: **TO THE ENDS OF THE EARTH: Adventures of an Expedition Photographer**
W. W. Norton, oktober 2006
(trda vezava, 224 strani, barvne fotografije)

Kevin Kling, Paul Tapponnier:
MOUNTAINS: Masterworks of the living Earth
Harry N. Abrams, december 2006
(trda vezava, 320 strani, barvne fotografije)

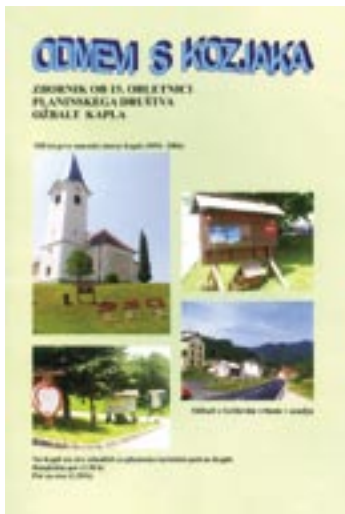
prvi predlog za zavarovanje doline Triglavskih jezer že leta 1906. O tem pionirju varstva narave v zborniku pišeta Jože A. Mihelič in Renato Vidrih. Seveda pa je naravovarstveno prizadevanje v začetku 20. stoletja imelo vedno več privrženecv. Pod znamenito spomenico, ki je predlagala ustanovitev zavarovanih območij, se je leta 1920 podpisal tudi Ferdinand Seidl. V zborniku njegova prizadevanja opisuje Peter Skoberne. Med tiste, ki so gotovo prispevali k naravovarstveni ozaveščenosti v obdobju, ko je le redko kdo razmišljal o tem, sodi tudi botanik Fran Jesenko. Že ko je bilo leta 1924 ustanovljeno prvo varovano območje, Alpski varstveni park, je Fran Jesenko s svojimi študenti v njem deloval »gorskostražarsko«. V zborniku tega moža, snovalca, opisuje Tone Wraber. Stane Peterlin pa izčrpno spregovori o Antonu Šivicu in Angeli Piskernik. Prvi, gozdarski inženir, je imel pomembno vlogo pri oblikovanju in vzdrževanju zavarovanega območja doline Triglavskih jezer, njegovo delo pa je po vojni nadaljevala Angela Piskernik, ki je bila velika naravovarstvenica in je dosegla tudi razširitev parka leta 1961 – takrat je dobil sedanje ime Triglavski narodni park. Zadnji je v zborniku predstavljen Miha Potočnik (avtor Tomaž Banovec), ki je bil pred četrto stoletja (leta 1981), ob ustanovitvi Triglavskega narodnega parka v današnjem obsegu, predsednik Planinske zveze Slovenije. Med vsemi prispevki v zborniku je ta morda najzanimivejši, saj kaže na številna vprašanja in kompromise, nasprotja in boje, ki so pri varovanju narave stalnica. Da se neko iz zagovornika triglavskih žičnic razumsko spremeni v zagovornika neokrnjenega območja! Prav ob tem se kaže še enkrat spomniti, da naglica pri odločitvah ni dobra, da je treba pred kakršnimi koli posegi v naravo res dobro premisliti, če hočemo govoriti o »trajnostnem razvoju«. Takole pravi

Martin Šolar knjižici na pot: »Pogled nazaj, na snovalce Triglavskega narodnega parka, je motivacija in odgovornost vseh nas, da ga razvijamo naprej. Takega, ki bo zagotovil varstvo narave in kulturne krajine ter ustrezne razvojne možnosti za sonaravno, do okolja prijazno rabo prostora. Le tako bo naš Triglavski narodni park dobil pozornost in spoštovanje ob vsakokratnem praznovanju svojega rojstnega dne.« Upajmo, da bo res tako. Morda takšne čase že napovedujeta zgibanka Pot Triglavske Bistrice in brošura Mreža informacijskih mest v TNP, ki ju je park nedavno izdal.

Marjan Bradeško

Odmevi s Kozjaka

Zbornik ob 15-letnici PD Ožbalt-Kapla

Lično oblikovani zbornik na 66 straneh odkriva življenje in delo planincev, ki so v petnajstih letih pokazali planinstvo, kakršno si želimo in ga pričakujemo od vseh planinskih društev. V njem najdemo zapise mladih, malo manj mladih in nekoliko starejših. Vsi avtorji so znali opisati dogajanje iz srca in z veliko planinskega duha. Zbornik so začeli s sklopom pesmi; to je nenavadno

in zelo zanimivo. Prva je seveda namenjena Planinskemu društvu in njegovemu jubileju. Vse preostale so vsebinsko bogate, polne veselja, življenjskega optimizma in poistovetenja z naravo. Na osnovni šoli Brezno Podvelka je že pred desetimi leti začel delovati planinski krožek, mladinski odsek pa je dosegel zavidljive rezultate ne tekmovanjih v orientaciji, regijskih tekmovanjih ter kvizu Mladina in gore. Nepozabna doživetja planincev so zapisana in fotografirana na zimskih in letnih taborih. Med letoma 1991 in 2005 so imeli planinci kar 368 izletov, ki se jih je udeležilo 608 pohodnikov. Vodili so jih usposobljeni vodniki in vodnice. Mnogi osebni zapisi v zborniku kažejo na doživljanje gorskega sveta v vseh letnih časih. Zanimive zgodbe in legende poučujejo bralce in pohodnike o narcisah, Ribniškem jezeru, kralju Matjažu in drugih dogodkih iz slovenske zgodovine. Mali planinski slovarček ponuja bralcem osnovno znanje o izrazih, ki jih srečujemo v gorah in jih je dobro poznati. Pred fotografskim albumom društva, s katerim se končuje planinski opus društvene dejavnosti, je objavljena Pastirska dogodivščina Jakoba Aljaža. Skratka, za vsakogar nekaj. Čestitkam ob izdaji zanimivega branja in 15-letnici društva se pridružuje tudi uredniški odbor Planinskega vestnika.

Slavica Tovšak

Obvestilo članom A o poravnavi članarine za leto 2007

Spoštovani,

Vsem, ki nameravate tudi naslednje leto plačati članarino kategorije A, priporočamo, da to storite že na začetku leta. Le tako boste Planinski vestnik dobivali neprekinjeno, zagotovili pa si boste tudi neprekinjene zavarovalne ugodnosti.

Uredništvo

IKAR v Kranjski Gori

58. redno zasedanje skupščine IKAR, mednarodne komisije za reševanje v gorah in njenih štirih strokovnih komisij, je za nami. Od 11. do 15. oktobra 2006 so gorski reševalci Slovenije po 13 letih vnovič imeli obveznost in čast organizirati ta najvišji vsakoletni strokovni in organizacijski zbor, na katerem sodelujejo predstavniki članic, gorskoreševalnih organizacij od Aljaske do Japonske. Letos se jih je odzvalo 244, to je največ doslej.

Članice te svetovne reševalne organizacije, ki delujejo v javnem interesu, so v Kranjsko Goro napotile svoje najstrokovnejše ljudi. Ti so skupaj s predstavniki sorodnih raziskovalnih institucij in medicinskih ustanov tri cele dni neutrudno obravnavali razna vprašanja, problematiko, izmenjavali izkušnje, sprejemali usmeritve ter preizkušali novosti v doktrini in opremi.

Številni strokovni prispevki, predstavljeni udeležencem strokovnih omizij, so govorili o najnovejših spoznanjih v reševalni tehniki, organiziranju in delovanju. Rdeča nit vseh pogovorov sta bili čim hitrejša in čim bolj kakovostna pomoč tistim, ki jo potrebujejo, ter varnost pri reševalnem delu. Število udeležencev v vseh komisijah je prese-

galo vso dosedanje prakso. Svoji prispevek smo dodali tudi Slovenci. Spet se je pokazala velika vrednost odprtega sodelovanja, posredovanja informacij in izkušenj ter dajanja znanja vsakega sodelujočega na voljo vsem navzočim. Le tako sodelovanje, ki omogoča nenehen razvoj reševalne doktrine ter se hitro in kakovostno odziva na nove izzive, omogoča, da so članice IKAR uspešne.

Vedno novi izzivi, ki jih prinašajo reševalne naloge, terjajo tudi različne vrste specializiranih znanj. Za te potrebe je poskrbljeno z dopolnilnim izobraževanjem reševalcev z nekajletnim stažem.

Vsaka komisija si je letos spet zadala nekaj novih nalog. Za tehnično komisijo je najpomembnejše preizkušanje najnovejših vrvi iz izredno odpornih materialov, strokovnjaki za plazove bodo preizkusili in primerjali funkcionalnost novih lavinskih žoln, reševalci letalci bodo tehniko long-line, ki postaja vse bolj razširjena in nepogrešljiva, podrobno opredelili s pravilnikom, zdravniki so si zadali, da bodo sestavili vrsto novih strokovnih vodil ter smernic. Imenovanih je bilo tudi več delovnih odborov in seveda njihovih nalog, da problematike komisij ne bi prehitel čas, saj bi to povzročilo še več težav.

✎ V. H.

Ob zasedanju IKAR leta 1971 v Bovcu smo goste spraševali, ali je delo slovenske GRS strokovno in tehnično primerljivo njihovemu. Pritrdili so nam. Leta 1993 smo na Vrščicu hoteli demonstrirati svojo prakso, pa nam jo je zagodlo vreme. Lani so na prikazni vaji v Tamarju vsi brez izjeme izjavili, da je bilo delo vseh odlično izvedeno in strokovno ter tehnološko enako njihovemu. To je bilo prijetno slišati iz ust reševalcev, ki pomenijo strokovni vrh v gorskem reševanju z več tisoč akcijami na leto.

Delegati so na skupščini sklenili okrepiti informacijsko dejavnost med člani, pripraviti gradivo, potrebno za izobraževanje gorskih reševalcev, določiti minimalne zahteve, ki jim mora zadoščati izobraževalni program vsake članice, določiti pogoje certificiranja strokovnih nazivov ter zagotoviti razvoj kakovosti vodenja in nadzor nad njim. O tem delu bo IKAR obvestil tudi vlade članic svoje organizacije in pristojne organe EU.

Na podlagi izpolnjevanja zahtevnih pogojev je skupščina sprejela tudi 7 novih članic, največ naenkrat doslej. Ob koncu zasedanja se je predsednik IKAR Toni Grab v svojem imenu in v imenu predsednikov komisij zahvalil organizacijskemu odboru za vzorno organizirano ter izvedeno zasedanje. To je za člane odbora zanesljivo pomenilo zadoščenje za skoraj dveletne priprave. Dejal je: »Z dobro izvedbo zasedanja ste za slovensko GRS, pa tudi za svojo državo, zaslužili odlično oceno in opravili najboljšo reklamo.«

Danilo Škerbinek

Novoletno srečanje na Kališču

Na novega leta dan, 1. januarja, je na Kališču potekalo tradicionalno srečanje planincev s predsednikom Planinske zveze Slovenije Francijem Ekarjem. Navkljub

nekoliko slabšemu vremenu se je visoko pod Storžičem zbralo preko 200 ljubiteljev gora. Prišli so iz različnih delov Slovenije. Najbolj množično domačini iz bližnjih vasi pod Storžičem. Iz Ptuja je prišel v goste podpredsednik PZS Uroš Vidovič iz prestolnice pa predsednica MDO Ljubljana Marinka Koželj Stepic. Dva dni pred novim letom je potekal tudi prvi novoletni gorski tek "Kališče". Udeležilo se ga je preko 80 tekmovalcev iz vse Slovenije. Med tekmovalci smo pozdravili tudi svetovno znanega kolesarja Jureta Robiča. Zmage so se veselili gorski tekači z Jezerskega.

Za predsednika PZS, ki 1. januarja na Kališče povabi planince že od leta 2002, je bil tokrat poseben trenutek. Izteklo se je namreč 50 let aktivnega dela in članstva v planinski organizaciji, hkrati pa beleži 45 let dela v GRS PZS. Predsednik PZS Franci Ekar je v nagovoru zbranim zaželel vse dobro v evro letu 2007, da bi čim bolj prijetno doživljali lepote gora. Ustvariti moramo pogoje za učinkovito harmonijo med goro in človekom, obiskovalcem gora. Leto 2007 bo za planinstvo pomembno tudi z vidika nove zakonodaje. Smo namreč v pričakovanju sprejetja Zakona o planinskih poteh. V ospredje lahko postavimo zakon o športu, ki pomembno posega na področje alpinizma, tekmovalnega turnega smučanja in športnega plezanja. Vedno več je pobud za pristop k oblikovanju Zakona o planinskih postojankah. Z njim bi dolgoročno uredili vprašanja povezana s financiranjem obnove in vzdrževanja planinskih postojank. Še zlasti pereč problem predstavljajo visokogorske postojanke. Z novimi zakoni pa je vse bolj na udaru prostovoljstvo, ki je v fazi stagniranja. Novi zakon o društvih je posegel tudi na področje odgovornosti predsednikov društev. To vpliva na zmanjšan interes za prevzemanje najvišjih funkcij v društvih.

Kot problematična za planinstvo se kaže tudi zakonodaja, ki posega na področje reševanja v gorah. Pogosto se pojavljajo nejasnosti glede plačevanja reševanja, kar kaže na nedorečenost tega vprašanja. Na področju reševanja moramo izpostaviti, da v 95 letih delovanja Gorske reševalne službe SPD oziroma PZS nismo bili priča takšnemu stanju, ki danes ni več primerljivo z razvito Evropo. Zato bomo to vprašanje reševali in tudi razrešili v korist naše organizacije.

Slovenski planinci si v tem letu želimo večjo in objektivnejšo prisotnost v medijih. Vse preveč je subjektivnih in pogosto naročenih prispevkov, ki v stilu rumenega tiska blatijo slovensko planinstvo. Tri milijone obiskovalcev gora, skoraj 60.000 registriranih in zavarovanih članov za primer reševanja, vrhunski dosežki alpinistov, svetovni prvaki v športnem plezanju, mednarodno delovanje na področju naravovarstva, planinsko gospodarstvo, vodništvo, preko 7000 kilometrov označenih planinskih poti, več kot polovica mladih, so dejstva, ki dajejo PZS njen nacionalni in mednarodni pomen. Zato slovenski planinci v tem letu upravičeno pričakujemo, da nam bo država namenila tisto pozornost in rang, ki slovenskemu planinstvu pripada. Današnji trdni planinski koraki na goro, so dokaz, da bomo z enako voljo in elanom kot naši predniki delovali v dobrobit slovenskega planinstva.

Franci Ekar

Stoletje planinstva pod Snežnikom

Ilirskobistriško planinsko društvo letos slavi častitljivo stoletnico. Gotovo bodo posvečene temu jubileju mnoge društvene aktivnosti. Društvo ima razmerno dobro zbrano in dokumentirano planinsko delovanje od ustanovitve v letu 1907 do itali-

janske okupacije in obnovitve od leta 1945 pa vse do današnjih dni. Ohranjena je dokumentacija o graditvi društvenih postojank Vilharjeve kočice v Črnem dolu leta 1914, Cankarjeve kočice na Sviščakih leta 1951, Zavetišča na Velikem Snežniku leta 1961, Planinskega doma na Sviščakih leta 1968 in odprtja zadnje kočice na 997 m visokem Kozleku leta 1994.

Zapise o vsem tem, o mnogih oblikah delovanja planinskega društva pod Snežnikom, zanimivostih planinskega sveta, bogastvu in raziskovalcih flore in favne ter o slikovnih in literarnih predstavitev Snežnika in okolice je društvo leta 2000 povežalo v obsežno edicijo – Knjigo o Snežniku. Kljub mnogim naporom pa mi ni uspelo odkriti natančnega podatka o datumu ustanovnega zbora bistriških ljubiteljev planin in s tem pravega rojstnega dne društva. To je bil tudi vzrok, da smo se odločili, da bo za dan ustanovitve društva veljal edini znani datum, 12. avgust 1907, ko je okrajno glavarstvo v Postojni odobrilo društvena pravila. Ta dan je društvo razglasilo tudi za dan bistriških planincev. Pred kratkim pa je podpisani v Arhivu Slovenije odkril tudi za društvo pomembni dokument o ustanovitvi. Gre za pismo, naslovljeno na okrajno glavarstvo v Postojni; 19. julija 1907 ga je napisal dr. Fran Goršič, sodni pripravnik, v imenu pripravljalnega odbora za ustanovitev »Ilirsko-bistriške podružnice Slovenskega planinskega društva v Ljubljani« s sedežem v Ilirski Bistrici. V njem napoveduje sklic ustanovnega shoda za 3. avgust 1907, in sicer ob 8. uri zvečer v gostilni župana Antona Tomšiča. Vsem ustreznim organom obljublja, da bodo po opravljenem shodu dobili ustrezne dokumente in zapisnike, da bi deželna vlada čim prej odobrila društvena pravila. Tako je tudi ta manjšajoči kamenček v stoletni zgodbi ilirskobistriškega planinskega društva našel svoje mesto.

Vojko Čeligoj

Odšli v neznano in se vrnil

V soboto so se loški planinci odpravili na izlet v neznano. Pripravil in vodil ga je vodnik Rudi Pisanec. Zjutraj so iz Loč krenili na pot in ob reki Dravinji prišli do Zbelovega. Tam se jim je pridružila še ena skupina planincev. Nato so se skupaj povzpeli do doma člana Milana Arčnika. Ta jih je povabil v klet na kozarček, pozneje pa jim je razkazal še svoj mini živalski vrt. Naslednja postaja je bila v zidnici Margučevih. Majda, Janko in Jože so poskrbeli za pravo pojedino. V kleti so imeli tudi nagačenega možakarja in loške planinke so se kar prerivale okoli njega, vsaka se ga je hotela prva dotakniti in se z njim fotografirati. Fotoaparati so skoraj pregoreli. Še dobro, da je bil možakar slamnat, drugače bi lahko nastale kakšne zamere znotraj zakonskih zvez. Po enournem odmoru so se planinci poslovili in krenili proti Ljubični. Vmes je začelo deževati, vendar to ni nikogar več motilo. Nekaj ur je trajalo, da so skozi gozdove prispeli do družine Korenjak, pri kateri sta bili glavna pojedina in zabava. Loški planinci so tako počasi končali pohodno sezono v letu 2006.

Jože Gumzej

28. spominski pohod na Javornik

Konec tedna pred božičem je bilo na Javorniku spet živahno. V obeh dneh je prišlo na Javornik ali vsaj do Pirnatove koče več kot tisoč pohodnikov z vseh koncev Slovenije, pa tudi iz sosednje Hrvaške in Italije. Tudi tokrat sta jih pričakala pravo zimsko razpoloženje in topla koča. Pohod, ki ga je prvič organiziralo PD Idrija že pred skoraj tridesetimi leti, se je med planinci dobro prijel. Od leta 2000 skrbi za organizacijo PD Javornik iz Črnega Vrha. Pohod organizirajo v spomin na padle 23. decembra 1943 pri Škvarču na Javorniku. Leta 2000 so planinci PD Javornik predlagali, da bi ob tem pohodu zaznamovali še dva decembrska dogodka, in sicer 23. december 1990, ko so državljani Slovenije na plebiscitu odločili za samostojno in neodvisno državo, in 19. december 2000, ko je PD Javornik prevzel v upravljanje Pirnatovo kočo na Javorniku. Komaj je ta pohod mimo, pa se črnovrški planinci že pripravljajo na drugega, tradicionalni nočni pohod na Javornik, ki je vsako leto na februarско soboto, najbližjo polni luni. Prvi pohod je bil leta 2001 in od-

tlej poteka vsako leto, ne glede na vreme in snežne razmere na Javorniku. Takrat postane Pirnatova koča kar pretesna za vse obiskovalce, vendar domači planinci poskrbijo, da se vsi vrnejo v dolino dobre volje. Pri Pirnatovi koči na Javorniku bo živahno tudi julija, ko se obeta slovesnost ob 100-letnici uradnega odprtja prve koče na Javorniku. Če bo vse v redu, bo do takrat obnovljena tudi celotna Idrijsko-Cerkljanska planinska pot v nekoliko spremenjeni obliki.

Marko Rupnik

Mednarodna konferenca Turizem in Himalaja

Decembra lani je potekala v Katmanduju mednarodna konferenca s temo Turizem v Himalaji. Konferenca se je ujemala z mednarodnim dnevom gora, ki ga zaznamujemo vsako leto 11. decembra. Osnovni namen konference, ki je bila hkrati mednarodno srečanje, je bil pokazati svetu, da so se politične razmere v državi umirile in zagotavljajo varnost vsem obiskovalcem Nepala.

Dohodek iz turizma v tej 23-milijonski državi obsega 4 odstotke BDP. Zato je nepalsko vodstvo povabilo na konferenco številne predstavnike s področja varstva okolja, turizma, planinstva in alpinizma, da bi v pogovorih in prispevkih poskusili čim bolj odgovoriti na aktualna vprašanja. V ospredje so postavili teme: čim boljše upravljanje gorske pokrajine in njene velike biotske raznovrstnosti, razvoj turizma v Himalaji ob upoštevanju varovanja okolja, socialno-gospodarski problemi kot posledica naraščajočega turizma ter problemi in vizije alpinizma v Nepal. Konferenca je odprla tudi vprašanje vse bolj množičnega obiskovanja „Strehe sveta“, s katerim se hitro povečuje onesnaževanje velikih delov pokrajine. Vse bolj

se kažejo vplivi tople grede, ki povzročata zmanjševanje ledenikov. Nekateri izmed njih so že povsem izginili. Posledica hitrega taljenja ledu in topljenja snega so številne poplave, povečana erozija tal in problemi z oskrbo s pitno vodo.

Soorganizator in koordinator konference je bila Nepalska planinska zveza (NMA), ki je v zelo dobrih odnosih s Planinsko zvezo Slovenije, še posebno po zaslugi Komisije za odprave v tuja gorstva (KOTG). Kar zadeva Slovenijo, so se na povabilo organizatorjev udeležili konference načelnik KOTG Tone Škarja, vrhunska alpinista Viki Grošelj in Tomaž Humar ter predsednik PZS Franci Ekar. Viki Grošelj je edini slovenski alpinist, ki je osvojil Manaslu (leta 1984) in Lhotse (leta 1989 – tega sta leta 2000 osvojila še Franc Pepevnik in Milan Romih). Velike pozornosti je bil deležen tudi Tomaž Humar, saj so mu v glasilu NMA Nepal Parbat namenili kar štiri strani dolg intervju. Posebno mesto ima v Himalaji spomin na Jerneja Zaplotnika - Nejca, ki se mu je prav na Manasluju pretrgala vzpenjajoča se planinsko-alpinistična življenjska pot. O tem govori tudi filmski zapis, veliko delo Vikija Grošlja.

Predsednik PZS je bil povabljen na ožji sprejem k ministru za kulturo, turizem in civilno letalstvo Pradeepu Kumarju Gywaliju ter na azijsko srečanje planinskih zvez in posebno srečanje z delegacijo planinske zveze iz Tibeta. Takšna srečanja utrjujejo medsebojne vezi in zaupanje; to se še posebno izkaže takrat, kadar potrebujemo pomoč v težavah.

Ob koncu konference je predsednik Pakistanske planinske zveze (PMA) povabil na naslednjo konferenco v Islamabadu. Neformalno je bila podana tudi pobuda za srečanje predsednikov planinskih zvez Nepala, Pakistana in Tibeta letos v Sloveniji. Konferenca je izzvenela v pričanju, da je treba skrbeti za harmonijo med človekom in goro.

Nadaljnji posegi v gorski svet pa morajo biti bolj premišljeni in v duhu varovanja gorske narave.

Franc Ekar

Majsko doživetje Haloške pokrajine

Haloška planinska pot, ki so si jo zamislili in nadelali ptujski planinci, je ena izmed tistih obhodnic, ki so tudi po več kakor desetih letih še vedno vzdrževane in žive. Za to, da jo še vedno obiskuje dosti planincev, so ptujski planinci poskrbeli z organizacijo vsakoletnih pohodov, vselej zadnjo soboto v maju, vsako leto po eni izmed štirih etap.

Tokrat je bil pohod organiziran po tretjem odseku Haloške planinske poti – od Podlehnik do Ptujске gore. Na začetku pri motelu v Podlehniku so nam razdelili še kozarce, kamor so nam ob poti nekateri prijazni domačini natočili haloško kapljico, in pa kartončke – dnevnik pohoda po Haloški planinski poti. Za trikratno, petkratno in sedemkratno udeležbo si lahko prislužiš bronasti, srebrni oziroma zlati znak in za desetkratno udeležbo spominsko plaketo.

Čeprav so vremenoslovci napovedovali padavine šele v popoldanskem času, nas je že pred prihodom do Gorce, kjer je bila prva kontrolna točka, dež prenetil kar trikrat. Sprehodili smo se okoli ribnika v Dežnem in opazovali slikovito cerkev Svete Trojice. Na prvi kontrolni točki so nas pričakali s toplim čajem, malo za tem pa so nam ponudili še kruh z mastjo in ocvirki, domače pecivo in seveda haloško vino. Med potjo smo opazovali vzorno urejene vinograde. Večina ozkih cest, po katerih smo hodili, kadar smo skrenili z gozdne poti ali s travnika, je že asfaltiranih, kar je domačinom prav gotovo močno olajšalo dostop do večjih krajev v dolini. Travniki so bili bogati s pisanim cvetjem. Od daleč smo opazova-

li Donačko goro, ki je spreminjala obliko glede na zorni kot. Če jo gledamo iz Rogaške Slatine, je visoka špica, če jo gledamo s Pragerskega, ko se peljemo iz Maribora proti Celju, je kakor dolga miza. Tudi pristopi na to zanimivo goro so zelo različni: od dokaj enostavnega pristopa na vrh od Rudijevega doma do zavarovane poti, ki terja kar nekaj previdnosti, če prihajamo na Goro (v Rogaški Slatini in okolici so Donačko goro včasih imenovali kar preprosto Gora) iz smeri Stoperce ali Žetale. Donačka gora je z 884 metri tudi najvišji vrh Haloške planinske poti, mi pa se na današnjem pohodu nismo povzpeli višje od 461 metrov. Pri Kmečkem hramu Jakoba in Katarine Svenšek, kjer je bila druga kontrolna točka, sta nas pričakala muzikanta. Po gozdnem kolo-vozu smo se dokaj strmo spustili v dolino potoka Peklača, od koder nas je čakal vzpon na Janški vrh. Čeprav je visok le 461 metrov, je treba premagati okoli 200 višinskih metrov. Svoje je dodalo še toplo, soparno vreme, kljub temu pa smo se kmalu našli na Janškem vrhu, ki je sedma točka Haloške planinske poti. Tam je bilo spet veselo; skupina domačih godcev nas je razveseljevala z ljudskimi pesmimi. Tu smo zapustili Haloško planinsko pot, ki je speljana le po desnem bregu reke Dravinje, in se podali na njen levi breg, na Ptujsko goro. Po asfaltirani cesti smo se spustili v dolino, prečkali Dravinjo in se spet vzpeli, tokrat samo okoli 100 metrov, do Marijine cerkve na Ptujski gori, kjer smo pohod zaključili s podelitvijo priznanj najvztrajnejšim pohodnikom. Poskrbljeno je bilo tudi za voden ogled ene najbolj poznanih gotških cerkva v Sloveniji. Organizatorji pohoda res zaslužijo vso pohvalo. Navdušili so me pot, prijaznost domačinov, dišeči, pisani haloški travniki, gozd, brezhibna organizacija, prijaznost in odprtost ptujskih planincev.

Andreja Erdlen

Aktivnosti na OŠ Janka Glazerja

Da v mestu Ruše poteka veliko aktivnosti, povezanih z rekreacijo in planinsko dejavnostjo, je že znano. Sodobno življenje kar kliče po športno-rekreativnih dejavnostih, planinarjenju in gorništvu. Vse te dejavnosti pa pripomorejo k zdravemu in kakovostnemu načinu življenja. Na naši šoli se trudimo, da bi z različnimi aktivnostmi poleg rednega pouka čim več pripomogli k takšnemu načinu življenja naših učencev. K temu zelo veliko prispeva planinstvo v obliki športnih, kulturnih in izobraževalnih dejavnosti. Novembra in decembra so na šoli potekale najrazličnejše izmed teh dejavnosti.

V začetku oktobra so učenci tretjih razredov risali in slika-

li za otroke iz Nepala. Likovne izdelke skupaj z barvicami in svinčniki, ki jim jih je podarila naša šola, je odnesel v daljne kraje gorski reševalec gospod Beno Vohar, ki je oktobra z odpravo odšel v njihovo deželo. Že takrat so bili učenci navdušeni, da bodo njihovi izdelki potovali tako daleč. Veliko smo se pogovarjali o tamkajšnjem življenju in šolanju, poiskali Nepal na globusu, ga primerjali s površjem Slovenije. Nekateri učenci so doma poiskali podatke na internetu ter z zanimivostmi seznanili še preostale. Takrat nismo pomislili, da nam bodo tudi otroci iz Nepala poslali svoje izdelke. Navdušenje je bilo nepopisno. Držati v rokah in opazovati risbice otrok z zelo nenavadnimi imeni in zanimivimi motivi je bilo res doživetje. Mo-

tivi so izraz njihovega življenja, visokih gora in njihove kulture. Nekateri so nam tudi kaj napisali v angleščini, nam poslali pozdrave in zahvalo za risbice in izrazili željo, da bi si dopisovali in postali njihovi prijatelji. Da ti ljudje živijo revno in skromno, so dokazovali tudi njihovi izdelki, narisani na navadnem papirju, nekateri celo iztrgani kar iz zvezka. Rišejo s svinčnikom ali kuličem. Ker so nam poslali tudi nekakšno šolsko glasilo, smo lahko opazovali tudi njihovo pisavo, ki je splet posebnih znakov in za nas popolnoma nerazumljiva. To je učence spet navdušilo, da so poiskali še več podatkov o teh ljudeh in njihovem življenju. Decembra bomo imeli na šoli razstavo vseh teh zanimivosti.

S trekinga v nepalski Himalaji pa se je v oktobru vrnil tudi znani Rušan Mitja Plohl, planinski vodnik in alpinistični inštruktor. Mi mentorji planinskih skupin na šoli smo ga prosili za predstavitev tega sveta našim učencem in njihovim staršem. Z veseljem se je odzval povabilu in v sredo, 29. 11. 2006, smo imeli v šolski dvorani planinsko predavanje z diapozitivi z naslovom Okoli Anapurn v spomin na Bena. To je bil vsekakor zanimiv izobraževalni dogodek za vsakogar, ki se je predavanja udeležil. In udeležba staršev, učiteljev in učencev ni bila majhna.

V petek, 1. decembra, smo skupaj s MO PD Ruše organizirali nočni planinski pohod na Areh. Povabili smo planince od tretjega do devetega razreda in zbralo se jih je kar 31. Posebno smo veseli, da se vračajo k nam tudi srednješolke, saj sta se nam na pohodu pridružili kar dve. V nasprotju z lanskim pohodom, ki je potekal v visokem snegu in mrazu, je bil letošnji v suhem in prijaznem vremenu. Ob 16.30 smo se zbrali na vasi in dobre volje krenili proti Kalvariji. Najmlajši učenci so si želeli že takrat prižgati svetilke, saj ravno hoja s svetilkami da nočnemu poho-

Karel Bajt je dopolnil 99 let

Karel Bajt je edini še živeči član nekdanje Kranjske podružnice SPD, kot potrjuje seznam iz leta 1940. Rojen je bil v Goričah pod zahodnim delom Storžiča, večino življenja pa je preživel v Kranju. Ves čas je bil vdan goram, še posebno aktivno je deloval na področju obnove planinskih poti in markiranja, kot finančni strokovnjak pa tudi v organih PD Kranj (gospodarski odsek, odsek za markiranje, upravni odbor, nadzorni odbor). Bil je prejemnik vseh najvišjih priznanj PZS in PD Kranj. Njegovih 99 let dokazuje in potrjuje, da so gore najboljši zdravnik. Še pri teh letih skrbi zase in je aktiven bralec planinskih „branj« in spremljevalec planinskih dejanj in dogodkov. Z veseljem pričakujemo 25. oktober, ko bomo nazdravili „Korlovim" 100 letom.

UO PD Kranj

du poseben čar. Ko smo pešačili proti Čandru, se je končno tako stemnilo, da smo si začeli svetiti. Svetili pa nismo samo mi, ampak nam je bilo naklonjeno tudi nebo, ki je bilo jasno in zvezdnato. Občudovali smo krasen pogled na Ruše in Maribor. Koliko sproščenega pogovora in utrjevanja medsebojnih odnosov med učenci prinese tak skupen planinski pohod! Na Apnici smo imeli počitek za malico, a nas je hladen zrak kar hitro pognal naprej proti cilju. Do kočice Ledence smo prispeli okoli osme ure. Sledili sta nastanitev v obeh kočah in priprava na večerjo. Nato smo z učenci še malo posedeli v Ruški koči, ko je močno potrkalo po vratih. In kaj mislite, kdo nas je obiskal? Ja, seveda, Miklavž in parkelj sta začela opravljati svojo nalogo že prvega decembra. Miklavž je učence pohvalil za vzpon in uspešno opravljeno pot ter jih obdaril s čokolado. Ko sta se s parkljem poslovila, smo se tudi mi odpravili v kočice in se začeli pripravljati na spanje. Smeh, hitanje, pa spet smeh, preden je v koči končno zavladala tišina. A tudi to je bilo del druženja in je sodilo zraven. Tisti, ki smo v soboto zgodaj vstali, smo imeli priložnost opazovati sončni vzhod, ki je bil zares čudovit. Pri nas je bilo jasno, pa Maribor se je kopal v megli, ki je spominjala na veliko morje. Krasno.

Po pospravljanju sob in zajtrku smo se odpravili nazaj v dolino. Iz sončnega vremena smo prišli v oblačnost in meglo, vendar to ni vplivalo na našo dobro voljo. Nekoliko utrujeni, a polni vtisov in doživetij smo ob 12.30 prispeli v Ruše. Mi, mentor in mentorice planinskih skupin iz šole, smo skupaj s planinskimi vodniki spet ugotovili, da smo napravili nekaj dobrega za naše otroke. Hvala vodstvu šole in planinskemu društvu Ruše, ki nas spodbujata in nam vedno z veseljem pomagata pri organizaciji in izvedbi naših aktivnosti.

Andreja Kljajič

Planinski tabori ob Nadiži v letu 2007

Že vrsto let lahko sledimo uspešni organizaciji in aktivnosti tolminskih gorskih reševalcev, ki pripravljajo taborne za mlade planince iz Slovenije in zamejstva pod vrhovi Breškega Jalovca, Muzca in Stola ter na robu Beneške Slovenije. Program druženja mladih planincev je zelo pester in prilagojen vsem starostnim skupinam. Udeleženci bodo bivali v obnovljeni karavli v Mostu na Nadiži pri Breginjcu in bodo ob pomoči dobre organizacijske ekipe spoznavali gorniške vsebine in mnoge druge zanimivosti. Program je razdeljen na posamezne sklope, med katerimi so tudi planinske ture na bližnje vrhove (Stol, Muzec, Breški Jalovec itn). Mladi bodo spoznavali življenje v zamejski Benečiji in Reziji. Posebno zanimiva bodo srečanja z legendami slovenskega alpinizma in planinstva in drugimi osebnostmi (npr. Marijo in Andrejem Štremfljem, Silvom Karom, Petrom Podgornikom, planinskim publicistom Žarkom Rovščkom, smučarjem Simonom Čopijem, vodnikom reševalnih psov Alojzom Skrtom in drugimi). Osnove varne hoje v gore, skrivnosti orientacije, prva pomoč itn. bodo predmeti v planinski šoli. Seveda ne smejo manj-

kati tudi popoldansko kohanje v Nadiži in veseli večeri ob tabornem ognju. Prvi termin bo potekal od 8. do 14. julija, drugi pa od 12. do 13. avgusta 2007. Udeleženci tabora bodo prav gotovo zadovoljni, prav tako pa tudi njihovi starši, saj bodo počitniški dnevi njihovih otrok čudovito izpolnjeni, pa tudi cena 150 evrov je sprejemljiva za vse. Rok za prijavo je 15. junij, vse informacije in natančnejši program pa je možno dobiti na e-naslovu grs.tolmin@iol.net ali na tel. 041 352 581.

Žarko Trušnovec

Četrty pohod na Zbelovski grad

Planinsko društvo Loče in Krajevna skupnost Zbelovo sta organizirala 4. novoletni pohod na Zbelovski grad. Drugega januarja 2007 se je več kot sto pohodnikov zbralo pred gasilskim domom na Zbelovem. Smisel tega pohoda je predvsem druženje krajanov Zbelovega in loških planincev. Vodja je bil Jože Žnidar. Po prijetni hoji navkreber so kolono pričakali Sandi Vošinek, ki je skuhal vino, ter Dragica in Silvo Brumec, ki sta bila dežurna natakarka. Zbrana družba si je imela veliko povedati in nazdravljanja ob novem letu ni bilo ne konca ne kraja. Ko se je stemnilo, si je Jože Žnidar poveznil na glavo čelado, odšel v grajsko

smodnišnico in v zrak so poletele prve rakete. Približno štiristo raket, za katere so zbrali denar krajani in planinci sami, je osvetlilo nebo nad delom Dravinjske doline. Po ognjemetu se je družjenje nadaljevalo pozno v noč.

Jože Gumze

Šestnajsti nočni pohod na Grmado

Po prespani noči misli še vedno potujejo noč nazaj: »Je bilo vse v najlepšem redu? Je bilo dovolj varno? So bili pohodniki zadovoljni?« Morda pove vse že to, da člani Gorske reševalne službe iz Ljubljane niso posredovali, saj kljub tako velikemu številu ljudi ni bilo potrebe. V planinskem društvu Blagajana smo zadovoljni šele takrat, ko dobimo poročila vseh naših služb in poročilo Gorske reševalne službe, da je vse potekalo brez težav. S tem je poplačano večmesečno pripravljano delo upravnega odbora, delo redarjev in članic in vpisnih mestih, delo skrbnih vrvarjev, članic in članov na planinski parceli in pri lovski koči. Ne nazadnje je s tem poplačano tudi moje delo, ki traja vse leto, leto za letom, že šestnajst let.

Prvi nočni pohod na Grmado smo organizirali trije sosede v počastitev samostojne republike Slovenije. 15. januarja 1992 so nas priznale za samostojno državo najplivnejše države tedanje evropske skupnosti. Zato smo se - Dvanajščakova, Oblakova in Zalokarjeva družina ter Vinco Železnikar - 17. januarja odpravili na Grmado in opolnoči na vrhu nazdravili mednarodno priznani republiki Sloveniji. To je bil za nas dvanajst pohodnikov nepozaben nočni pohod in sklenili smo, da ga bomo naslednje leto ponovili. Šesti pohod je prešel pod pokroviteljstvo planinskega društva Blagajana. S številom pohodov je raslo tudi število pohodnikov, s tem pa tudi skrb za organizacijo in var-

nost. Da nam je uspelo, dokazujejo udeleženci pohoda, ki prihajajo iz Murske Sobote, Jesenic, Maribora, Kranja, Novega mesta, Kopra, Nove Gorice, Bele Krajine, Francije, Kanade, Hrvaške in verjetno še od kod.

Organizacija takega pohoda zahteva poleg dela članov planinskega društva tudi kar nekaj finančnih sredstev. Prav zato je pomembno, da se ob začetku pohoda vsi pohodniki prijavijo na vpisnih mestih, na katerih za 2 € dobijo koledarček pohodov PD Blagajana, vpisni karton, bon za čaj in dodatno zavarovanje med pohodom pri zavarovalnici Tilia. Žal pa v društvu ugotavljamo, da se prijavi le kakih 10 % pohodnikov. Že zdaj pozivam vse, ki se želijo udeležiti 17. nočnega pohoda na Grmado, da se na začetku prijavijo, saj gre za njihovo varnost in dobro počutje. Za to vsako leto skrbi približno 70 članov planinskega društva in gorske reševalne službe. Prijavljeni udeleženci pohoda, ki se začne v Polhovem Gradcu, so za svojo udeležbo na pohodih tudi nagrajeni, saj za desetkratno udeležbo dobijo plaketo.

Rad bi se zahvalil tudi vsem sponzorjem, ki nam finančno in materialno pomagajo pri izpeljavi pohodov. V veliko oporo so nam tudi naša občina Dobrova, Polhov Gradec in sosednja občina Medvode. Udeleženci 16. nočnega pohoda na Grmado se še niso

dobro odpočili, mi pa že razmišljamo o pripravah na 17. pohod. Vemo, da nas čaka veliko dela in priprav, in to za samo eno noč. Noč, ki bo prišla januarja 2008, in to na tisti petek, ki bo najbližji polni luni. Na svidenje na 17. nočnem pohodu na Grmado!

Stane Dvanajščak

Jubilej pevskega zbora Žalec

Mešani planinski pevski zbor je z vnovičnim jubilejnim koncertom zaznamoval prvo desetletno obdobje uspešnega delovanja. Tako je postal ta izjemni sestav ponos ne le planincev, pač pa tudi kulturnih delavcev, saj zdaj velja že za povsem uveljavljen in najštevilnejši pevski zbor v občini Žalec. Redno je začel delovati jeseni leta 1996. Na pobudo planinskih in kulturnih navdušencev Mire Kodrun, Viktorja Zatlerja in Janeza Megliča se nas je že na prvi vaji zbralo 29 pevk in pevcev. Od teh prvih jih je nekaj kaj kmalu odnehalo, ko so spoznali, kako redno in vestno je treba prihajati na vaje, čeprav le enkrat na teden, pred nastopi ali koncerti pa seveda pogosteje. V naslednjih letih je zbor tako po kakovosti in uspehih kot tudi glede na število članov rasel. Tako nas je zdaj ob 10-letnici že 50 pevk in pevcev. Sestav je tudi v starostnem pogledu zelo slikovit, polovica

je mlajših in polovica starejših. Prihajamo iz različnih krajev in planinskih društev v Spodnji Savinjski dolini. Nastopamo na planinskih prireditvah, zborih in srečanjih, predvsem na naši Bukovici, na bližnjem Homu in Mrzlici. Lepe spomine imamo na tri uspešne pevske turneje, in sicer v Berlin k našemu znanemu župniku Doriju in zdomcem, v Prago na Foersterjev festival ter na Madžarsko, k Blatnemu jezeru. Doslej smo se naučili že več kot 60 skladb, največ priredb narodnih in planinskih pesmi, nekaj tudi v tujih jezikih. V naš redni program sodijo pesmi Triglav, moj dom, Planinska, Nazaj v planinski raj, Odmev s Triglava (Avsenikova skladba, prirejena prav za naš zbor), Na jezeru in druge. Več naših pevk in pevcev je že sodelovalo pri uprizoritvah Gobčevih operet Planinska roža in Hmeljska princesa. V sestavu delujeta tudi folklorna skupina in kabaretni sestav, ki skrbi za

družabnost. Zbor sta doslej vodili izkušeni zborovodkinji in glasbeni pedagoginji Mira Kodrun in Metka Berk, po jubilejnem koncertu pa ga je prevzel tudi priznani zborovodja Matjaž Kač. Mnogi pevke in pevci so dobitniki Gallusovih odličij in drugih priznanj, saj so aktivni tudi pri drugih zborih in na drugih področjih. Občina Žalec je leta 2006 podelila zboru plaketo občine. Vsi, predvsem pa ustanovitelji, mu iskreno čestitamo ter želimo uspešno izpolnjevanje pevskega in planinskega poslanstva v naslednjih desetletjih.

Janez Meglič

Elektrifikacija koče na Kriški gori

Elektrika v planinski koči. Nuja? Razkošje? Večna dilema, pa vendar tiha želja vsakega oskrbnika in vsakega planinskega društva.

Temeljit premislek, usklajevanje pogledov, možnosti sofinanciranja, ekološki pogledi na svet, vse to je pripeljalo do odločitve, da elektrifikacija bo. In se je začelo z iskanjem soglasij pri lastnikih zemljišč, z naročilom dokumentacije, z lobiranjem pri vseh možnih akterjih in končno s sodelovanjem na javnih razpisih.

Jeseni 2005 je bil opravljen prvi del izkopa, položitev in zasutje približno 200 metrov kabla. Društvo je plačalo transformatorsko postajo. Med člane društva je prišel tih optimizem, ki ni popustil do končne izvedbe. Zaradi zime smo nadaljevali z deli aprila 2006 in dokončali prvo fazo. Vse skupaj je bilo položenih in zasutih okrog 450 metrov kabla. V istem kanalu je nizkonapetostni kabel za potrebe vasi Gozd.

13. aprila 2006 je bila podpisana pogodba z Elektrom Gorenjska ter PZS in PD Križe o sofinanciranju projekta. Vsi potrebni dokumenti so bili vloženi na upravni organ in 9. avgusta 2006 je bilo izdano gradbeno dovoljenje. Konec septembra je bil izkopan kanal do koče. 17. oktobra je Slovenska vojska s helikopterjem v petih urah iz Gorič do koče na Kriški gori pripeljala tovor (transformatorsko postajo, štiri kolute električnega kabla s podstavki in šest ton peska) s skupno težo 14.000 kg. Na Kriški gori je kar mrgolelo prostovoljcev in delovnih navdušencev (65 ljudi). Ta dan je bilo položenih 1050 metrov kabla, izdelali so 200 metrov dolgo posteljico ter priklopili kabel na transformatorsko postajo. Društvo je udarniško sodelovalo pri odstranjevanju materiala od miniranja, pri polaganju kabla, pri izdelavi posteljice za kabel in pri njegovem sidriranju. Ročno so izkopal in zabetonirali temelj za transformatorsko postajo. Udarniško je bil položen kabel tudi delno zasut. V kanal na 1050-metrski trasi so položili rezervno cev za optični kabel. Gradbena dela so bila zaključena z 950 prostovoljnimi urami. V koči je pred novim le-

Ni nam vseeno!

Kar naprej poslušamo, kako pomembna je naša gorska narava za vse nas, vsepovsod smo polni besed o tem, kaj vse je kdo naredil zanjo, žal pa tudi kar naprej dobivamo žalostne novice o škodi, ki jo delamo naravi.

Vabimo vse, ki jim ni vseeno, da nam pošljejo slike ali pišejo o tem kaj smo ljudje gorski naravi storili slabega ali pa dobrega.

Na straneh Planinskega vestnika bomo nam vsem v poduk in v ravnanje objavljali take grdobije, pa tudi dobre stvari!

Za začetek:

Zakaj je bilo treba stezo na Lipanco razširiti v cesto?

tom zasvetila električna svetilka, priklopljena na javno električno omrežje. Res razlog za veselje in proslavljanje ter zahvaljevanje vsem, ki so pri projektu kakor koli sodelovali, še posebej pa prostovoljnimi delavcem, ki so za akcijo porabili svoj prosti čas.

Ivana Valjavec

PD Ajdovščina v letu 2006

»Toda nič, prav nič na tem svetu se ne more kosati z lepoto, ki jo božja milost siplje prek gora ... «

Julius Kugy

Ne, nič na tem svetu ne odtehta lepote, veselja in radosti, ki jih doživljaš, ko se z nahrbtnikom odpraviš proti Čavnu, Kuclju ali Golakom. Ti gospodarji nad Vipavsko dolino so ajdovskim planincem najbližji vrhovi. Že več kot sto let merijo njihove strmine. Štejejo jih za svoje, njim sta posvečena največja skrb in veselje, kajti na Čavnu in pod Golaki so si v preteklosti postavili svoja domova, samo tako, za zavetje. Iz zavetišča sta zrasli lepi koči, ki ju obiskuje veliko pohodnikov od blizu in daleč. Člani UO ajdovskega planinskega društva jima namenjata veliko skrb. Obnavljanja, dodajanja in sprememb kar ni konca; večina skromnih sredstev se obrača med njunimi zidovi.

Vrata koč na Čavnu so v vseh letnih časih na široko odprta; oskrbnica poskrbi, da iz velike peči prihaja prijetna toplota in se širi od človeka do človeka. Čeprav v koči še ni vse postorjeno, pomanjkljivosti popravita ozračje in prijazna beseda.

Ker obišče strazarje nad Vipavsko dolino, kot radi imenujemo Kucelj, Čaven in Golake, tudi veliko pohodnikov iz drugih delov Slovenije in iz zamejstva, morajo biti pohodniške poti vame in urejene. Markacijski odsek pri Planinskem društvu Ajdovščina skrbi, da nihče ne zaide s planinskih poti. Društvo brez podmlad-

ka je staro, brez prihodnosti in življenjske energije, zato mladim namenjata spodbudno besedo in veliko skrb. Planinski tabor, letos je bil na Jezerskem, je postal stalnica. Teden dni v naravi, svoboden kot ptica na veji, je doživetje, ki se ne more »meriti« z domačo sobo ali televizijo in tudi z internetom ne. Kdor je okusil to sladico, se ji ne more odreči.

V naravi se moraš orientirati, torej se je treba prej pripraviti in osvojiti osnovno znanje iz orientacije. Planinski krožki, ki potekajo na šolah, pripravljajo na glavni cilj, to je na tabor.

Vendar je poletje eno samo, narava pa je lepa vse leto, zato so izleti organizirani tudi v drugih letnih časih. Vedno je kaj videti in človek lahko doživi marsikaj lepega.

Krajši izleti so organizirani tudi za najmlajše, za tiste, ki še niso pogledali v šolske klopi. Vzgoja ter odnos do narave in človeka se začenjata že v zgodnjih letih, ko otrok spoznava sebe v svoji okolici. V dejavnosti ajdovskih planincev so vključeni tudi otroci s posebnimi potrebami.

V navado je prišlo, da se Ajdovci ustavimo ob lepo urejenem »stenčasu«, tabli ajdovskih planincev. Vabila na izlete, kakih 20 se jih zvrsti med letom, morajo človeka ogreti, da se prijavi in odpravi na pot. Prav nedeljski izleti so pomembna dejavnost, ki je odprla ajdovsko planinsko društvo kraju, tako da je postalo last širše množice. Deset gorskih vodnikov skrbi, da se načrtovane planinske poti srečno iztečejo. Najpogumnejši planinci pa merijo svoje moči med plezalci. V alpinistični šoli spoznavajo teoretične osnove ter jih nato ob skrbi inštruktorja in izkušenih alpinistov preverjajo v naravi. Delo članov Planinskega društva Ajdovščina je bogato in pestro. Upravni odbor spremlja delo, usmerja, se veseli uspehov in opozarja na napake, sprejema pobude, torej vse, kar prinaša življenje. Čeprav ima Društvo marsikaj pokazati in se z marsičim po-

hvaliti, delo ni končano. Dokler bosta Društvo vodili ljubezen in zvestoba našim goram, kot se je izrazil Matjaž Kmecl, bo raslo, delalo, se bogatilo in dihalo.

Irena Šinkovec

Tradicionalni nočni pohod »Čez goro k očetu«

14. pohod, katerega organizator je PD Ravne na Koroškem, je potekal 16. decembra 2006. Lep sobotni večer je privabil 653 udeležencev. Družila so nas lepa doživetja, povezana s spomini na družino Prežihovega Voranca. Pohod je posvečen dogodku iz leta 1932, ko se je Vorančeva žena Marija z majhnima hčerka (šest in osem let) peš napotila čez zasedene hribe. Skrivaj so prestopile državno mejo, da bi srečale moža in očeta, ki je bil zaradi svojega političnega dela pregnan iz domovine.

Mi smo se do Lipolda v dolini Koprivne pripeljali z avtobusi. Nismo hodili točno po stopinjah Kuharjeve Micke. Bili smo v skupini in prav nič nas ni bilo strah, kako bomo prestopili mejo. Tudi zeblo nas ni. Na drugi strani meje so nas na domačiji Čemer pričakali naši rojaki, koroški Slovenci. Priredili so nam prijetno srečanje s kratkim kulturnim programom. Zapišem naj še, da smo prvi pohod začeli s sedemtridesetimi udeleženci. Nekateri se stalno vračajo, še bolj razveseljivo pa je, da prihajajo vedno novi pohodniki. To dokazuje, da se je ta spominška planinska prireditev uveljavila pri vseh generacijah. Udeleženci pohoda prihajajo iz vseh delov Slovenije. Drago Kos je leta 2002 zapisal: "Noč ima svojo moč in že samo spoznanje, da so se udeležili obreda obnavljanja spomina na junaško dejanje matere in dveh hčera, jih navdaja s ponosom in veseljem. Pravilčna pokrajina je kulisa za to."

Jože Žunec

Sedem desetletij z Bočem

Markacist in vodnik PZS že več kot štiri desetletja – Franček Onič, sedemdesetletnik

Če se boste podali na Boč peš iz Poljčan, ne boste imeli težav. Poti so vzorno nadelane, markacije so takšne, kot jih srečujemo povsod – malo drugačni

so nekateri smerokazi – leseni, z belimi napisi s tehniško pisavo. Za območje Boča jih že štirideset izdeluje in namešča ter nadeluje in markira poti Franček Onič, vodja odseka za planinske poti pri PD Poljčane, ki bo februarja 2007 dopolnil 70 let.

Ko je Planinsko društvo Poljčane pred več kakor tridesetimi leti ustanovilo markacijski odsek, ni bilo naključje, da je bil za vodjo imenovan prav Franček Onič. Poznan je bil po delavnosti in po tem, da ima rad urejene stvari. Od takrat do danes je vodja odseka in član upravnega odbora Planinskega društva. Čas je pokazal, da so izbrali pravo osebo. Poljčansko društvo ima trenutno pri PZS registriranih 12 poti v skupni dolžini približno 85 kilometrov, ki vodijo iz različnih smeri do planinskega doma in na vrh Boča. V odseku za planinske poti so poleg Frančka še trije markacisti, ki vsi opravljajo različna dela kot posamezniki, enkrat letno pa je organizirana »osrednja« delovna akcija za čiščenje in nadelavo poti, kjer sodelujejo tudi drugi člani društva. Franček v Poljčanah ni najbolj poznan kot markacist, saj o svojem delu ne govori veliko. Mnogokrat se odpravi na Boč kar sam, s sekiro, z žago, s kanglico z barvo in z nekaj smerokazi. Poljčančani ga bolj poznamo oziroma se ga spominjamo kot odličnega učitelja fizike in tehničnega

pouka, kot vedno dobro razpoloženega planinskega vodnika ter prijetnega, natančnega učitelja orientacije.

Ko smo planinarili še kot »pionirji planinci« v okviru planinske skupine na osnovi šoli v Poljčanah, smo bili veseli, če je bil na izletu z nami tudi »tovariš Onič«. Vedno je bil prijazen, razpoložen za šale, za petje, poslušanje ali pripovedovanje, svetovanje, vselej je našel spodbudno besedo za tiste, ki so hodili počasneje od skupine. Prav po tej lastnosti je kot vodnik še danes najbolj poznan. Fantje so se posebej veselili, ker se jim je velikokrat pridružil pri igranju nogometa. Tudi takrat ni pozabil na vlogo učitelja in vzgojitelja.

Franček pa je eden izmed tistih, ki ima Boč še posebej rad. Prav gotovo tudi zato, ker je odraščal ob njegovem vnožju, v vasi Podboč. Mnogokrat se na »štajerski Triglav« odpravi tudi samo zaradi vzdrževanja kondicije, seveda pa vedno budno opazuje, ali ne bi bilo treba česa popraviti, ali niso bila morda posekana drevesa z markacijami, ali je poškodovan kakšen smerokaz. Če si pravi markacist in še posebej, če si to že skoraj pol stoletja, ne moreš iz svoje kože. Zaradi delavnosti in vsestranskosti je Franček eden najdragocenejših članov Upravnega odbora Planinskega društva Poljčane, saj ni samo markacist, je tudi zelo priljubljen vodnik PZS. Vodniški tečaj za letne in zimske razmere je opravil že leta 1963, leta 1971 pa tudi tečaj za inštruktorje planinske vzgoje, ki ga je organizirala MK PZS v Vratih. Kot inštruktor je deset let sodeloval na tečajih za mladinske vodnike in mentorje.

Spremembe pri kategorizaciji in izobraževanju vodnikov leta 1996 mu niso vzele volje. Priznane so mu bile kategorije A, B in D. Še vedno se vsaka tri leta udeležuje izpopolnjevanj in pravi, da se v resnici vselej lahko še kaj nauči. V okviru izletniškega odseka planinskega društva je zadolžen

za vodenje dveh izletov letno, pomočnik pa je mnogokrat – ne samo takrat, ko je za to zadolžen, pri vodenju pomaga tudi takrat, ko tisti, ki naj bi izlet vodili, morda nimajo časa, saj se udeležuje skoraj vseh izletov poljčanskega planinskega društva. Tudi vloga vodnika je v njem tako prisotna, da vselej priskoči na pomoč, če opazi, da bi bila komu dobrodošla pomoč.

Predvsem pa ima hribe rad. Ne samo Boč, saj obiskuje hribe po vsej Sloveniji, obiskal je že mnogo gora v Evropi, celo najvišji vrh Avstralije je osvojil pred leti. Na vprašanje, koliko obhodnic ali krožnih poti je že prehodil, najprej ni vedel odgovora. Kasneje mi je sporočil, da je že trikrat prehodil Slovensko planinsko pot, petkrat Zasavsko in po enkrat Ljubljansko mladinsko, Savinjsko, Haloško ter Badjurovo krožno pot, pa še kakšna bi se verjetno našla. Trenutno hodi po 21 različnih poteh po vsej Sloveniji in tako, kljub dolgoletnemu planinskemu stažu, odkriva še vedno nove koticke in vrhove naše domovine. Za natančno evidenco in za to, da so v nahrbrtniku vedno prave knjižice, je zaslužna predvsem žena Dragica, prav tako dolgoletna vodnica PZS.

Kljub svoji skromnosti v društvu ni ostal neopazjen. Leta 1967 je prejel srebrni častni znak PZS in zlati častni znak mladinskega vodnika, leta 1979 pa še zlati častni znak PZS. Ob svoji petdesetletnici je prejel spominsko plaketo PZS, leta 2000 pa je bil za dolgoletno delo markacista odlikovan s Knafelčevo diplomom. Rad se spominja mnogih doživetij na planinskih izletih, najbolj pa ga veseli to, da se v vseh letih, ko je vodil izlete, ni ponestrčil noben udeleženeec. Pravi, da si želi tudi v bodoče delati v planinski organizaciji, saj je to delo, ki se mu posveča z velikim veseljem, postalo njegov način življenja. Zato mu lahko samo želimo varen in zanesljiv korak na vseh poteh tudi v bodoče.

Andreja Erdlen

IN MEMORIAM

Dušan Vodeb

1916–2006

Konec novembra lani je v enaindevetdesetem letu odšla od nas še ena legenda slovenskega klasičnega alpinizma, s poudarkom na mariborskem: Dušan Vodeb. Rodil se je med prvo svetovno vojno v narodnostno zavedni ajdovski družini in že kot otrok okusil tegobe begunstva.

Po srednji soli ga je življenjska pot vodila iz Maribora na študij lekarništva v Zagreb. Druga svetovna vojna ga ni obšla; bil je, kot mi je nekoč sam rekel, na »ta pravi strani«. Kot oficirju in farmacevtu mu je bila zaupana organizacija lekarniške službe pri glavnem štabu NOV. Vzorno jo je opravil. Po vojni se je vrnil v Maribor ter se z vso vno in strokovnim znanjem posvetil svojemu poklicu, družini, športu in goram.

Preden se posvetimo njegovemu gorništvu, povejmo, da je bil vsestranski športnik; najdlje je prišel v nogometu, pa tudi namizni tenis mu ni bil neznanka. Bil je vnet organizator graditve športnih objektov, vodenja in predsedovanja športnih društev ter organizacije tekmovanj. Na koncu ne smemo prezreti tudi Dušanove vsestranske publicistične dejavnosti: več desetletij je bil zvest sodelavec Planinskega vestnika. Njegovi družini tudi druga svetovna vojna ni prizanesla. Že drugič je okusil težave begunstva. Tudi iz tega so se Dušanu rodile nove življenjske izkušnje. Ohranil je pokončno držo. V življenju gornikov v srednjih letih zelo pogosto pride premor, ki je posledica službenih in družinskih obveznosti, in če je takrat povrh vsega še vojna, tak premor lahko traja kar nekaj let. Veliko se jih potem ne vrne več v gore, toda pri Dušanu ni bilo tako. Zrel in preizkušen se je vrnil k njim, resda ne več k težavnemu plezanju, pač pa k zrelemu dojetanju našega gorskega sve-

ta. Tudi PP se je porodila iz tega. Dušana Vodeba sem pravzaprav spoznal s planinsko potjo Planica-Pokljuka, na kratko PP, prek pripovedovanja njegovega dolgoletnega velikega prijatelja Uroša Župančiča. Ob številnih srečanjih z Dušanom po letu 1987 sem spoznal njegovo neizmerno ljubezen do gora, do iskrenih prijateljev, do domačih in domovine. Vse, kar je počel, je počel z ljubeznijo, pozornostjo, zvestobo, poštenostjo in ne nazadnje lekarniško natančnostjo.

Kakšen red je vladal v njegovi knjižnici in planinskem arhivu, ki ga je skrbno urejal tako rekoč do konca življenja. Spet sem podrobno pregledal obširno korespondenco med Dušanom Vodebom in Urošem Župančičem, ki mi je po sorodstveni liniji prek moje žene prišla v roke. Iz nje sem izluščil, da sta si bila Dušan in Uroš zelo antipodni osebnosti, a sta se verjetno prav zato dopolnjevala. Vihrava Uroševa narava se je ob umirjenem Dušanu obrusila, Dušan pa je od Uroša dobil več zagona, ki mu ga tudi sicer ni manjkalo. Obema pa je bila skupna velika ljubezen do »pokonci postavljene domovine«, do gora.

Pa pojdemo že enkrat v gore! Prepričan sem, da so začetki Dušanovega gorništvaja izvirali iz napredne taborniške organizacije Godovnikov in posebno navdušenje za Martuljkovo skupino iz večkratnega taborjenja v Rutah in tam okoli. Seveda je pozneje ple-

zal tudi drugje, vendar Martuljka ni nikoli pozabil, tudi pri izpeljavi PP po martuljškem koncu je imel glavno besedo, pa če je bilo Urošu prav ali ne!

Pregledal sem naše plezalske vodnike in zapise Uroša Župančiča in našel nekaj, verjetno pa ne vseh, Dušanovih prvenstvenih smeri: Varianta Dibonove v Špičku, zimski vzpon v Frdamanih policah, Kaminska smer v Rigljici, veličastno, dolgo neponovljeno prečenje Mojstrovk in Travnika; glede mariborske smeri v Steni pa mi manjka podatkov... Ponovil je veliko zahtevnih smeri križem po Julijcih. Morda bi bilo za še popolnejšo sliko Dušanovega plezanja treba pogledati še v Kamniško-Savinjske Alpe.

Veliko predvojno prijateljstvo ga je vezalo na odličnega, med drugo svetovno vojno preminulega plezalca Mirana Cizlja. Kaj vse veličastnega sta skupaj izpeljala! Izgube prijatelja in soplezalca, predvsem pa oskrunitve Cizljevega spomenika na Peči pod Jansenjem nad Rutami ni nikoli pozabil.

Prišla so umirjena postzrela leta. Z Urošem sta na neuhojenih poteh obujala spomine in tako se je nekega lepega jesenskega dne v šestdesetih letih tam pod Rigeljini rodila ideja o poti, ki naj bi povezovala gore med Planico in Pokljuko. Šlo je za enkratno transversalo, ki ni ne lahka ne težka. Poteka zvečine po brezpotju, nekje na drevesni meji, se večkrat spusti v doline in spet zažene visoko gor na izpostavljene police in grebene ter zahteva veliko orientacijskega znanja in poznavanja naših Julijcev. Koliko lepote je na tej poti!

Kako srečni smo bili, da si bil leta 2002 kljub precejšnji beri let z nami na začetku snemanja planinske poti s Planice na Pokljuko v režiji Marjete Keršič - Svetelove, kako lepe misli si nam posredoval. Med tvojimi izbranimi besedami nikoli ne bom pozabil tega, da si dejal: »Mladina, pojdi v gore, planine.«

Telesno si res odšel, vendar z

nami še naprej ostajaš kot človek, prijatelj, estet, domoljub, gornik in velik alpinist. Hvala ti za vse, kar si za nas dobrega, lepega, poštenega in velikega storil, posebno v svojih ljubljenih gorah.

Marjan Šolar

Marjan Lesar 1933–2006

Ko nas je v ponedeljek, 27. novembra, presenetila vest, da te ni več, kar nismo mogli verjeti. To ni mogoče. Saj si obljubil, da gremo drugo leto spet v hribe. Mi planinci smo ljudje, ki se večkrat soočajo z nevarnostjo in se bolj zavedajo svoje šibkosti, majhnosti in minljivosti. V kruti in neizprosni naravi večkrat hodimo po tenki črti, ki loči življenje od smrti, in ti si jo prestopil.

Spominjam se, kako smo pred leti stali na robu Kolske doline in občudovali širni razgled. Takrat si zamišljeno rekel: »Poglej, kako je povsod lepo, pa bo treba oditi prej, preden bomo vse te lepote videli.« Vsi, ki smo te poznali, živeli, delali ali hodili s teboj, vemo, da si bil zmeraj dosleden, natančen in temeljit. Ko si si zastavil cilj in začrtal pot do njega, ni bilo sile, ki bi te zaustavila ali preusmerila.

V življenju ti ni bilo nič podarjeno. Že v otroštvu si spoznal revščino, lakoto, vojno; to te je tudi oblikovalo za nadaljnje življenje. Nisi se vdal v usodo, ampak si jo sam spreminjal. Spoznal si, da samo delo, trdo delo lahko spremeni življenje. Čeprav na formalno izobrazbo, šole in naslove nisi veliko dal, si bil človek s tisoč poklici. V vsako delo si se poglobil, ga preštudiral in tudi obvladal. Vedno si bil ponosen na svoje

delo v Inlesu in »mašinhaušu«, v katerem si leta in leta, dneve in noči, na delavnike, nedelje in praznike, v mrazu in vročini, skrbel, da je bilo vedno dovolj pare, da je obrat lahko deloval. V nešte-to hišah so ostali sledovi tvojih rok; zidal si, mizaril, polagal parket in še marsikaj drugega. Koliko je bilo uničenih in odsluženih koles, ki po tvoji zaslugi še vedno vozijo.

Počasi, s skromnostjo in trdim delom si urejal in prenavljal dom, si ustvaril družino, pomagal otrokoma ustvariti svoja domova in kljub hudim preizkušnjam v življenju vedno ostal pokončen stebel, na katerega so se bližnji lahko oprli. V veliko veselje so ti bili tudi vnuki, na katere si bil zelo ponosen in si se rad pohvalil z njimi.

Ko si odšel v zasluženi pokoj, je bilo v tvojem življenju več prostega časa, ki ga prej skoraj nisi poznal. Zapolnil si ga z gorami. Spoznal in obiskal si skoraj vse naše vrhove in veliko sosednjih. Trikrat si prehodil Slovensko planinsko pot od Maribora do Ankarana, z društvom ali z ženo in vnukinjo Lejo, Aljaževo pot od doma do doma, Ribniško planinsko pot in še veliko drugih. Dolga leta si bil član Upravnega odbora, odbora za pohode, vodniškega odseka in gospodarskega odseka, v katerih si bil tudi prvi načelnik. Pri vsaki stvari si bil zraven, vedno si imel svoje mnenje. Čeprav smo se včasih tudi prerekali, smo te vedno upoštevali. Tvoje izkušnje in slikovite primerjave so imele svojo težo. Predvsem pa si bil zanesljiv. Kar si si zadal ali obljubil, si vedno izpolnil.

Ni bilo pomembno, ali gre za graditev koč, popravila, čiščenje dimnika, zidanje škarpe, vodovod, elektriko, ureditev društvenih prostorov, vzdrževanje poti, vodenje naših pohodov ali drugih skupin po naših krajih. Nikoli ni bilo treba preverjati ali popravljati. Vedno si opravil tako in takrat, kot smo se dogovorili. Čeprav po letih, izkušnjah in modrosti star, si bil po razmišljanju vedno mlad.

Ravno takrat, ko je bilo v društvu najhuje, si obrnil voz in potegnili naprej. Kot si večkrat dejal: »Stari nismo pomembni. Nas kmalu ne bo več. Mladi bodo peljali naprej, njim je treba pomagati.«

Vedno si bil med prvimi, zagnan, nikoli utrujen, zato kar ne moremo verjeti, da bo tvoj zadnji dnevnik ostal nedokončan. In preden te spremimo na zadnji poti, ti obljubljam, da ne boš pozabljen. Vedno, ko nam bo lepo, ko nam bo hudo ali ko bomo v precepu, se bomo vprašali: Kaj bi pa naš Marjan rekel? In spet bo obveljala tvoja. Pa naj ti bo zemljica lahka in Bog lonej, k' smo b'li pr'jatli.

Planinski prijatelji iz PD Ribnica

Stanko Kofler 1936–2006

Narava, vsakdanji dogodki, nesreče in drugo nas vsak dan znova opozarjajo in opominjajo na to, kako krhko je človeško življenje, kako ozka je steza življenja, po kateri hodimo, kako malo nas loči od noči in zarje prihodnjega dne. Pa vendar nas vsak nenaden odhod ljudi, s katerimi smo delili dobro in zlo vsakdanjega delavnika, pretrese in osupne. Besede našega rojaka dr. Miha Potočnika – Smrčarjevega Miha z Belce – v veliki meri potrjujejo tudi tvojo življenjsko pot alpinista, gorskega reševalca, gorskega vodnika in dolgoletnega predsednika PD Dovje - Mojstrana: »S hojo v gore človek potrjuje, da je narava tisto, kar mu pomaga vztrajati v tistih značilnih okvirih, ki mu jih je začrtalo življenje že ob rojstvu. Že pogled skozi na pol zagrnjeno okno v gore, na prvo goro, ki zre na tvojo posteljo, na

mizo, na klop ob kmečki peči, že en sam tak pogled lahko ustvari večno podobo in predstavo o veličini narave, ki se je prav zaradi gora in njihovih oblik izkazala za še posebno mogočno in neznano.« Ti si imel to srečo in dar, da je bil Triglav tisti, ki ti je ob pogledu skozi okno vsak dan znova in znova kazal življenjsko pot planinca in gornika in dajal smisel tvojemu življenju.

Tvoje aktivno delo v PD Dovje - Mojstrana se je začelo že leta 1950, ko si se začel ukvarjati z alpinistično dejavnostjo, z vzponi v domačih in tujih gorah. S tedanjimi člani AO si se odpravil v pogorja Lienških Dolomitov, italijanskih Dolomitov in Velikega Kleka ter opravil pristope na Matterhorn, Mont Blanc, sodeloval v društveni odpravi na Durmitor in leta 1977 dokončal najaktivnejše alpinistično obdobje z odpravo na Mont Kenijo. Izkušnje, pridobljene na vzponih, so bile podlaga za to, da si v obdobju od leta 1966 do leta 1974 kot načelnik vodil AO. Kot izkušen alpinist si se pridružil vrstam gorskih reševalcev, in to generaciji, ki je za ustanovitelji samostojne postaje GRS v Mojstrani prevzela breme in odgovornost strokovnega izpopolnjevanja in usposabljanja za izvedbo najtežjega reševanja s takratno klasično tehniko, predvsem pa z veliko garancijo. V vrstah reševalcev si kot inštruktor reševanja ostal vse do trenutka, ko ti kolegi reševalci žal niso več mogli pomagati.

Zelo zgodaj si se zavedel pomembnosti vzgoje mladega rodu, zato si bil med pobudniki ustanovitve planinske skupine na osnovni šoli 16. decembra v letu 1968. Iz skupine se je razvil Mladinski odsek. Ves čas si s svojimi izkušnjami pomagal pri organizaciji pohodov in drugih aktivnostih, v katerih so si mladi pridobivali znanje o varni hoji v gore, predvsem pa so spoznali lepote gorskega sveta in mnogi so se mu zapisali za vedno.

V letu 1974 si prevzel vodenje Planinskega društva in ga kot pred-

sednik vodil vse do leta 1998. V tem obdobju si poleg nalog, ki jih zahteva ta funkcija, vestno opravljal tudi vsakdanje delo oskrbovanja Aljaževega doma. Aktivno si sodeloval pri obnovi Aljaževega doma v letu 1978 in si prizadeval za obnovo Šlajmerjeve kočice. Ta je bila končana leta 1998. Kot predsednik društva si posvetil posebno pozornost sodelovanju društva s sosednjimi planinskimi društvi, zato si aktivno sodeloval v koordinacijskem odboru zgornjesavskih planinskih društev, v katerem so se rodile in bile izvedene ideje o vsakoletnem zimskem pohodu na Stol, še posebno pa o zdaj že tradicionalnem srečanju z zamejskimi planinskimi društvi. Ko je že kazalo, da bo takratna planinska slikarska kolonija doživela usodo preostalih, si jo v dogovoru z vodstvom Dolika prenesel v Vrata in tam se slikarji amaterji srečujejo še danes. Aktivno si deloval v odboru za postavitev Triglavske muzejske zbirke, ki je odprla vrata za obiskovalce v letu 1984, ter se ob vseh priložnostih zavzemal za to, da bi postala podlaga za osrednji slovenski planinski muzej v Mojstrani. Kot gornik in zaveden planinec si bil ponosen na gospodarsko, kulturno in planinsko dediščino, ki nam jo je zapustil Jakob Aljaž, zato si aktivno deloval v odboru za postavitev njegovega spomenika, pa tudi pri graditvi kapelice Marije Snežne na Kredarici. Prav tako pa si zavzeto spremljal vse prireditve, ki so za znamenovale Aljažev spomin, in v okviru odbora za Aljaževe dneve vsako leto dal pomemben prispevek k uspešni realizaciji.

Kot svetnik Občinskega sveta občine Kranjska Gora si si v dveh mandatih še posebno prizadeval, da bi se tudi v domačem kraju kolo razvoja hitreje zavrtelo. Vodil si komisijo za sodelovanje s TNP, kot član Sveta TNP pa si si prizadeval, da bi bila varovanje narave in obvladovani razvoj v gorskem svetu čim bolj uravnotežena. Bil si tudi prizadeven delavec pri organizaciji smučarskih

tekmovanj v okviru pokala Vitranc in vsakoletnih prireditev v smučarskih skokih v Planici; odnos do tega ponosa Slovenije te je še posebno bolel.

Tvoja pot alpinista, gorskega reševalca in vodnika ter dolgoletnega predsednika PD Dovje -Mojstrana je pustila globoke sledi tudi v društvu. S tvojim odhodom nastaja med člani, ki so po koncu druge svetovne vojne vzpostavljali delo društva na novih osnovah in mu postavili temelje za uspešno delovanje, praznina, ki se je ne bo dalo zapolniti. Tudi po letu 1998, ko si se odločil, da ne boš več aktivno deloval v organih društva, si spremljal njegovo delo in bil zelo kritičen do vsega, kar se je dogajalo v njem ali v povezavi z njim. Pa vendar nam je bila tudi to svojevrstna spodbuda za delo in doseganje ciljev, ki smo jih še skupaj načrtovali.

V imenu Upravnega odbora društva, alpinistov, gorskih reševalcev, vodnikov in muzejskih delavcev in v svojem lastnem imenu se ti zahvaljujem za prispevek k razvoju in dejavnosti društva na vseh področjih, predvsem pa za tvoj odnos do gora, ki je gibalo vse dejavnosti, ki jo v društvu opravljamo.

Za svojo zadnjo planinsko pot si si izbral romanje k Aljaževemu stolpu, svetilniku slovenske narodne in planinske zavesti. Kot da bi si hotel pred svojo zadnjo življenjsko potjo še enkrat napolniti dušo z večno vabljivostjo z jutranjim soncem ožarjenega Triglava. Kot da bi hotel, da tvoja duša za vedno ostane nad zatoholostjo doline, nad blodnjami in zablodami preteklosti, zmotami sedanjosti in strahovi pred prihodnostjo, ki nas spremljajo v vsakdanjih težavah. Droben korak na ozki stezi življenja te ni pahnil v globino prepada, pač pa v naročje gorskega miru in njegove večnosti. Želimo, da bi ti gore podarile večno spokojnost in ti s tem vrnile vse, kar si jim v življenju dal - ljubezen in spoštovanje pravega planinca in gornika.

Miro Eržen, PD Dovje - Mojstrana

Razpis

Planinska založba išče pisce za planinska vodnika: **Polhograjsko hribovje ter Škofjeloško in Cerkljansko hribovje**. Obseg vodnikov naj bi bil približno 200 strani v formatu 12 x 16 cm. Vse, ki se boste odločili prosimo, da nam to sporočite do 18. 2. 2007; vlogi pa priložite primer opisa ture oz. izleta na posamičnem območju. Vlogo pošljite na naslov Planinska zveza Slovenije, Založniški odbor, Dvorčakova 9, 1000 Ljubljana ali po e-pošti planinska.zalozba@pzs.si. Vse podrobnosti bomo določili v osebem pogovoru, na osnovi katerega bomo sklenili tudi avtorsko pogodbo.

Založniški odbor pri PZS, predsednik Božidar Lavrič

Kako poznamo naše gore?

Andrej Stritar

Katera gora je na sliki vkovana v sneg?

Za nagrado tokrat Planinska založba PZS ponuja knjigo *Čudovite Alpe*, ki jo je napisal Andrej Mašera.

Pravila naše igre smo objavili v januarški številki. Odgovore bomo sprejemali do 25. 2. 2007. Če boste uporabljali elektronsko pošto, nam pišite na naslov uganka@pzs.si.

Rešitev iz prejšnje številke:

Na sliki sta bila Planja in Razor, slikana s poti na Prehodavce.

Pravilno vas je tokrat uganilo 45 bralcev. Napačni odgovori so bili Plaski Vogel in Vrh Labrja, Viš in Montaž in pa samo Razor, čeprav smo spraševali po dveh gorah. Izžreban je bil naš zvesti reševalec ugank Tomaž Polak iz Celja. Spletna trgovina www.kibuba.com mu bo podarila nogavice **Trek Mates Trekker**.

Andrej Stritar